Aziz Nesin

Unutulmayan Rüyalar

Desenler: Sali

NESİN YAYINEVİ

Nesin Yayıncılık A.Ş.
İnönü Mahallesi Küçük Bayır Sokak No: 46 Elmadağ Şişli/İstanbul
Tel: 0212 291 49 89 • Faks: 0212 234 17 77
nesin@nesinyayinevi.com • www.nesinyayinevi.com

İlk basım Ağustos 2010 (1500 adet)

Kapak Düzeni
İlhan Bilge

001 01 01 069 - 124

ISBN 978-975-9038-66-3
Sertifika No: 18231

Baskı ve cilt: Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic. Ltd. Şti. Çiftehavuzlar Cad. Prestij İş Merkezi
No: 27/806 Zeytinburnu/İstanbul Tel: 0212 565 01 22 Sertifika No: 12028

Aziz Nesin

Unutulmayan Rüyalar

Desenler: Sali

NESİN YAYINEVİ

Giriş

Nesin Vakfı, 28 Ocak 1990

İki hafta oldu sanırım, Adam Yayınlarındaydım. İnci Asena, "Size bir defter vereceğim, ama yazacaksınız," dedi. İnci de herkes gibi, benim güzel, tertemiz, parlak kâğıtlara yazamadığımı biliyordu. Gerçekten böyle kâğıtlara yazamıyorum. Bunun nedenini bilen yok. Çoğu, cimriliğimden sanıyor. Nasıl cimriliğim doğru değilse, cimri olduğumu kendim özellikle yaydımsa, başkaları cimri olduğumu söyleyince bundan gizli bir keyif alıyorsam

(alay ediyorum gizliden), güzel kâğıtlara yazamayışımın cimriliğimden ileri geldiği de doğru değil.

Cimri denilmesinden keyiflenmem şöyle. Kuleli Askeri Lisesindeyken, gece yatakhanede çocuklardan biri önce kendi yüzünü, sonra da yanındaki ranzada uyumakta olan arkadaşının yüzünü en gülünç biçimde boyardı. Kendi yüzünün boyalı olduğundan habersiz olan çocuk, sabahleyin uyanıp da, yanındaki arkadaşının yüzünü boyalı görünce kahkahalarla gülmeye başlar ve bu eğlenceye katılmaları için koğuştaki arkadaşları da çağırıp arkadaşının boyalı yüzünü gösterirdi. Hepimizde bir kahkaha... Ama kime? Kendi yüzünün maskaraca boyalı olduğundan habersiz, arkadaşının boyalı yüzüyle alay eden çocuğa gülerdik.

Bir de uykudayken iki çocuğun yüzlerini boyardık. Uyandıklarında ikisi birbirleriyle alay ederdi.

Ben daha çok ilk biçimdeki şakaya gülerdim; yani hem kendi yüzünü hem de uyumakta olan arkadaşının yüzünü boyayan çocuğun şakasına... Çünkü, kendi yüzünün boyasından habersiz çocuğun, yüzünü boyayan çocukla alay etmesindeki enayilik, çok koyu bir enayilik...

Benim cimriliğimle alay edenlerde, işte çocukluğumdaki kendi yüzündeki boyalardan habersiz olanın, yüzünü boyayanla alay etmesindeki enayiliği görmenin keyfini çıkarıyorum.

Kendi yüzünü, sonra da uyuyan arkadaşının yüzünü boyayan bendim. Sabahleyin uyandığımda boyalı yüzümle alay eden o çocuk beni çok keyiflendirirdi.

Tıpkı bunun gibi işte... 15-18 yaşımda nasıl kendi yüzümü boyuyorduysam, bir enayi benimle alay ederek gülünç olsun diye, altmış yaşımda Türkiye Yazarlar Sendikasının Genel Başkanı olunca, adımı özellikle cimriye çıkardım. Cimrilik kötü bir ün olduğu için çok çabuk

yayıldı. Bir iki yıl içinde bütün Türkiye benim cimriliğimi öğreniverdi. Dahası cimrilik ünüm sınırlarımızı bile aştı. Türkiye dışında bile cimriliğimi öğrenmiş pek çok insan var artık.

TYS Genel Başkanı olunca adımı cimriye çıkarmamın nedeni şu: Bizim insanlarımız – bilmiyorum, belki başka ülke insanları da – çalıştıkları kurumun, kuruluşun, sendikanın, devlet dairesinin, kısacası özel yada tüzel örgütün mallarını özel amaçları için kullanmaya alışıktırlar. Bunu askerliğimden, çalıştığım gazetelerden biliyorum. Bizim TYS'miz yoksul, parasız bir sendikaydı. Sendikanın telefonunun, başlıklı kâğıt ve zarflarının, kırtasiye gereçleri ve benzeri şeylerin özel amaçla kullanılmasını istemiyordum. Üyelerimiz de yazar, aydın kişiler... Onlara, TYS'nin araç-gereçlerini – nesi vardı ki başlangıçta – kullanmayın diyemezdim. O zaman kendi cimriliğimi öne sürdüm. Cimriliğimden, TYS'nin hiçbişeyinin ziyan olmasını, genel başkan olarak ben istemeyince, öteki üyeler de buna uyuyordu. İlk yıllarda TYS'de içtiğimiz çayların paralarını bile bizler, yönetim kurulu üyeleri öderdik. İlk zamanlar bütün çay paralarını ben öderdim. Tıpkı yemek paralarını da ödediğim gibi – son zamanlara dek – çok olmuştur. Ben bu denli cimri olunca, ister istemez yönetim kurulundaki arkadaşlarım da bu yolu izlediler; böylece TYS'nin mallarına sahip çıkabildik. Yine de tam başardığımızı söyleyemem. (Kasetleri çaldırdığımız gibi örneğin.) İşte bu durumda, kendileri cimri olan kimi arkadaşlarımın benimle cimri diye alay etmelerinden çok keyifleniyorum, tıpkı 15-17 yaşlarında yüzlerini uyurlarken renk renk boyadığım çocukların benim yüzümdeki isi görüp benimle alaya kalkışmalarından aldığım keyif gibi... Ceplerinde akrep varmış gibi, ellerini ceplerine

sokmaktan korkanların bana cimri demeleri ne güzel bir gizli olaydır benim için... Yönetim Kurulumuzda her zaman cömert davranan arkadaşlarımız olduğu gibi, her zaman cimri davrananlar da olmuştur. (Burjuva kökenli olanlar daha cömerttiler.)

Benim us almaz cömertliğimi, hatta savurganlığımı yaşayarak bilenler, özellikle kadın arkadaşlarım, bana cimri denilmesine şiddetle karşı çıktılar. Ben de onlara karşı gerçekten cimri olduğumu kanıtlamaya çalıştım. Çünkü ben gerçekten bir cimriyim. Hem de öyle cimriyim ki Molière'in Harpagon'u benim yanımda dünyanın en cömert insanı kalır. Hatta buyüzden oyun notu dosyalarım arasında "Siz Ne Verdiniz Harpagon'a" adlı bir oyun notu dosyam da vardır. Bu oyun notlarını 1958-61 yılları arasında tutmuştum. Otuz yıllık olay. Yazmayı tasarladığım, notlarını aldığım onlarca –hatta yüzlerce– oyunlarımdan biri. Belki de yazmaya hiç zamanım olmayacak. Yazmayı tasarladığım bu oyunda cimri olarak tanıtılan ve alay edilen Harpagon'u savunacağım. Harpagon, savunulması gereken zavallı bir adamdır. Çünkü cimri denilen Harpagon'dan herkes bişeyler ister, herkes o cimriyi yolmaya çalışır; en başta da ailesi... Sanki herkes cömerttir de, salt Harpagon cimriymiş gibi... Ailesi de, en yakınları da (olması gerekenler) Harpagon'dan hep almaya, onu soymaya çalışırlar ve karşılığında da Harpagon'a hiç, ama hiçbişey vermezler; sevgi bile, sevecenlik bile, içtenlik bile vermezler. Seyircileri bile zavallı Harpagon'a bişey (örneğin sevgi, acıma bile) vermezler. En yakınlarının bile ondan almaya çalıştığı Harpagon'la alay edilir. Büyük Molière'e bu yüzden güceniğim. Çünkü Harpagon'dan çok, alay edilmesi gerekenler Harpagon'u soymaya çalışanlardır.

Benim cimriliğim Harpagon'un cimriliğine hiç benzemez. Ben kendime cimri, ama başkalarına alabildiğine cömertimdir. Cimrilikte nasıl eşsizsem, cömertlikte de sınırsızımdır. Verince krallar gibi veririm, tanrılar gibi veririm, topraklar gibi veririm ve bende olanın bir bölümünü değil hepsini veririm. İşte hesap ortada ve açık. 1990 yılında aylık gelir ve kazancım ortalama 12 milyon lira. Bu paranın en çok 500 bin lirasını kendime ayırıyorum. Bu para da, sağlığım nedeniyle çok zaman otobüse binemediğimden taksi parası, toplumsal ve kültürel etkinlikler için gittiğim yerlere uçak ve yataklı tiren parası ve arkadaşlarla yediğimiz yemek parası... Bunların dışında ne giderim var? Sevdiklerime armağanlar ve kurucusu olduğum kimi örgütlere yardımlarım ki, ancak yılda bir iki milyon tutar. Bunun dışındaki bütün paramı ve varlığımı Vakıf çocuklarıma harcıyorum; paramın hepsini... Yardım yaparken, eğlenirken, armağan verirken, hiç hesapsız vermekten büyük keyif alıyorum. Ama kendime... Anlatılmaz ve anlaşılmaz bir cimriyim. En çok da zaman cimrisiyim. Çünkü bu dünyada zamanımdan değerli hiçbişeyim yok. Param, malım ziyan olursa yerine koyabilirim. Ziyan olan zaman, boşa geçen zaman giderilemez. Can dediğimiz şey zamandır. Zaman, can bütününü oluşturan parçalardır. Zamanla canımız gidiyor. Dünyada en tutumlu olduğum şey zamanım. Bunca zaman tutumlusuyken yine de kendimden memnun değilim. Zamanımı daha iyi kullanabilirdim. Zamanımı bu denli tutumlu kullanmasaydım, 1955'ten bu yana 35 yılda 90 kitap yayımlayabilir miydim? Ortalama her yıl üç kitap... Yaşayabilirsem seksen yaşında 100. kitabımı yayımlamış olacağım. Bunca çok kitap yayımlamış olmam lehime mi aleyhime mi? Bu ayrı bir konu. Her yazara göre verilecek yargı değişir.

Zaman cimrisi olmak ne demek? Bana göre yaşamın her alanına uzanıp yayılıp oralarda da yaşamak demektir. Sevmek, sevişmek, dostlarla olmak, sevgiliyle birliktelik, içmek, dans etmek, herşey herşey yaşamanın vazgeçilmemesi gerekenleridir. Ben yaşamımın hiçbir alanından vazgeçmedim. Bunları zamanımın ziyanı saymadım. Çünkü bu zamanları özümseyerek onlardan yazarlığımı elde ettim.

Güzel kâğıtlara yazamayışımın nedenini anlatacaktım. Belki bunda da dolaylı olarak cimriliğimin etkisi olabilir ama, asıl neden şu: Önüme çok güzel, tertemiz bir kâğıt yada defter alınca şöyle düşünüyorum. Bu denli güzel kâğıda çok güzel yazılar yazmalıyım. Kâğıt ne denli güzelse, yazacağım yazının da hem kaligrafi hem de anlam (içerik) olarak o denli güzel olması gerektiğine inanıyorum. Örneğin kalın, güzel, tertemiz bir kâğıda bir bakkal hesabı yazılabilir mi? Giderek ilerliyorum: Usa gelen bir öykü notu yazılabilir mi? Örneğin "Yarın yapılacak işler" yazılabilir mi? O güzel kâğıda ben bunları yazamam. Yazılarımın notlarını, müsveddelerini de yazamam. Çünkü bunlar herhangi bir kâğıda, bir kâğıt parçasına, bir yazı yazılmış kâğıdın arkasına da yazılabilir.

Bir kâğıt ne denli güzelse, o kâğıda o denli güzel yazı yazılmalıdır diyorum kendimce. Bu da hiçbir zaman, herhangi yazının müsveddesi olamaz. Ben ki müsveddesiz yazamam. En kolay, en çabuk yazdığım yazıyı en az dört kez müsvedde yapıp düzelttikten sonra yazabiliyorum. Müsveddelerimi yazmak için de güzel kâğıda kıyamıyorum. Kâğıdın güzelliğine yazık diye düşünüyorum. Güzel kâğıda layık yazı yazmalıyım. Son biçimlerini almış şiirlerimi, kimi öykülerimi çok güzel kâğıtlara yazmayı yada yazılmasını isterim; bu yazıların en güzel kâğıtlara bile layık olduğuna inanıyorum ama, bu yazılar da gazetelerde,

dergilerde yayımlandığı yada kitap olarak çıktığı için artık güzel kâğıtlara yazmayı gerektirmiyor. İşte buyüzden güzel kâğıtlara yazmaya kıyamıyorum. Yazacağım yazıyı kâğıdın güzelliğine layık bulmuyorum. O çok güzel kâğıtlara gelişigüzel yazılar, notlar, müsveddeler yazarsam, kâğıdın güzelliğine haksızlık edecekmişim gibi geliyor. Bunun cimrilikle, cimriliğimle bir ilişkisi var mı? Sanmıyorum; varsa da doğrudan değil, pek dolaylı olarak...

İnci Asena'nın armağanı bu deftere yazacağıma söz verdim. Ama ne yazabilirim? Günlerce düşündüm. Sonunda bu deftere rüyalarımı yazmaya karar verdim. Niçin rüyalarımı? Herşeyden önce rüyalarımı çok seviyorum; kötü rüyalarımı da, korkunç rüyalarımı da... Çünkü rüyalarım da benim yaşamım, yaşamımın bir bölümü... Yaşamı ve yaşamımı çok sevdiğim için yaşamımın önemli bir bölümü olan rüyalarımı da seviyorum. Rüyalarımı gerçek yaşamımdan ayırmıyorum; rüyalarım da benim rüya biçimindeki gerçek yaşamımdır.

Rüyalarım beni çocukluğumdan, gençliğimden beri ilgilendirmektedir. Lise öğrenciliğimde, büyük tutkuyla herşeyi birden olmak istiyor ve olmak istediklerimin hiçbirisinden vazgeçemiyordum. Ençok istediğim bilimci (bilgin) olmaktı. Ama hangi bilim dalı? Hemen her bilim dalı ilgimi çekiyordu. Ençok da matematik... Buyüzden Ali oğlumun değerli bir matematikçi olması, bir baba bencilliğiyle beni çok mutlu etmektedir. Kendi tutkumun Ali oğlumda sürdüğü ve ölümümden sonra Ali oğlumda süreceği gibi bir duygu taşıyorum. Biliyorum bu bir babalık bencilliğidir ama son kertede insancıl bir bencillik.

Sonra kimya... Sonra fizikçi olmak... Ama bunlar hep soyut planda. Astronomi beni çok çekiyordu. Daha sonraları jeoloji... Bir ara psikoloji... Ah ben hangi birini

olacaktım? Hepsini birden olmak istiyor ve hiçbirinden vazgeçemiyordum.

Benim bütün ortaokul ve lise öğrenciliğimde bütün sınavlarda her dersten en yüksek numarayı alışımın nedeni, salt sınıf birincisi olmak tutkusu değildi. Bundan daha çok çocukluğumdanberi bütün bilim dallarına duyduğum aşırı ilgiydi, ben o bilim dallarının insanı olacaktım ve hiçbirinden uzak kalmak istemiyordum. Salt bu da değil... Asker okulunda okuduğum ve bize sürekli bu telkin yapıldığı için general olmak, büyük bir komutan olmak da istiyordum. Dahası var, yazar, şair de olacaktım, hatta ressam da...

Bunların hiçbirini olamadığım için sonunda yazar olmak zorunda kaldım. Ama bir kuramsal fizikçi, bir matematikçi olamadığım, bir bilimci olamadığım için hâlâ kendime acır dururum.

Lise onuncu sınıftayken – belki de dokuzuncu sınıfta – bir gazetede okuduğum bir haber beni çok ilgilendirmişti. Sanıyorum "Son Posta" gazetesiydi... Yine sanıyorum, bir Alman profesörüydü, gazetedeki haber de profesörün, insan beyninden dağılan enerji dalgalarıyla, özel olarak yaptığı bir saati (saat gibi göstergeli bir aygıtı) işlettiği bildiriliyordu. İnsan beyni... Bir mucize! Mucizeler mucizesi! Ben herşeyi bırakıp bu mucizeler mucizesiyle uğraşacak, onun bilimcisi olacaktım.

İşte o günlerde rüyalar beni daha yakından ilgilendirmeye başlamıştı. Bunda ruhiyat (psikoloji-ruhbilim) öğretmeni Vedat Beyin derslerinin de etkisi olduğunu sanıyorum. Ne şaşılası şeydir ki, Vedat Beyin Freud'dan söz ettiğini hiç anımsamıyorum. Nasıl olur? Söz etmiş olsaydı kesinlikle anımsardım. 1932-33 yılındaydık. Altı yıl sonra Freud dünyamızdan ayrılacaktı ve bizim ondan daha haberimiz bile yoktu.

Rüyalar... Ve rüyalarım, işte o zamandanberi hep ilgimi çekmiştir; elbet bilimsel olarak değil, ancak yazınsal olarak... Dahaca kitap olarak yayımlanmamış olan *Mum Hala* adlı kitabımın notlan arasında rüyalarıma ilişkin pekçok not ve günceler vardır. Rüyalarım üzerine, rüyalarımdan esinlenerek yazdığım öykülerim de var. Örneğin çok sevdiğim "Rüyalarım Ziyan Olmasın" başlıklı öyküm gibi...

İşte burda cimriliğim (isterseniz tutumluluğum deyin) iyice kendini gösteriyor. Ben yaşamımın hiçbir parçasının, en küçücük parçasının bile ziyan olmasını istemem. Yaşamın her parçası ve bütünüyle bir işe, bitakım işlere, insanlara yararlı olmalıdır. Benim gibi cimri insan başka nasıl düşünebilir? Salt yaşamımdan değil, öldüğümde cesedimden de yararlanılmalı, hiçbişeyim ziyan olmamalıdır. Cimrilerin cimriliklerine değgin çok şey anlatılır. (Bunlardan biri *Borçlu Olduklarımız* adlı çocuk kitabımdaki bir gerçek olayı anlatan "Eşi Bulunmaz Bir Cimri" başlıklı öyküde anlattığım olaydır ki, kendi yazdığım bu öyküyü her okuyuşumda ağlarım.) Ama bu cimriler içinde rüyalarının bile ziyan olmamasını isteyenini duymadım. İşte ben rüyalarımın bile ziyan olmamasını, bir işe yaramasını isteyen dünyanın en cimri bir cimrisiyim.

Rüyalarım da benim yaşamım, hem de yaşamımın en güzel bölümleri... Çoktanberi rüyalarımı yazmak istiyorum. Ama hep istekte kalıyor. Bitürlü zaman, fırsat ve olanak bulamıyorum. Rüyalarım (belki herkesin rüyası da) ne ilginç, ne güzel, ne renkli, ne zengin... Hiçkimsenin uyanıkkenki fantezisi, rüyaları kertesinde fantazya olamaz, hiçbir imgelem, rüyalarımızın imgeleri kertesinde zengin ve imgesel olamaz.

Çocukluğumdanberi rüyalarımı olduğu gibi – hiçbir sanat ve teknik katkı olmadan – yazmış olsaydım ne büyük

bir başyapıt olurdu kimbilir... Salt benim rüyalarım değil, kimin rüyası yazılsa rüyalardaki görüntüler olduğu gibi yazıya aktarılabilse, birer başyapıt olurdu.

Çocukluğumdanberi rüyalarım... Yetmişbeş yaşında olduğuma göre, altmış yıllık rüyalar... Şimdi, şu anda kaçırdığım bu büyük fırsatın, yitirilmiş zamanın acı coşkusunu duyuyorum. Bence bir insanın rüyalarını yazmasını, gerçeğe dayanan günce yada anı yazmasından çok daha önemli ve değerli sayıyorum. Düşünsenize: Goethe'nin yaşam boyu rüyaları, Napolyon'un, Shakespeare'in, Dostoyevski'nin, Çehov'un rüyaları, Atatürk'ün, Nâzım Hikmet'in rüyaları, sıradan bir insanın, örneğin bir memur emeklisinin, bir siyasi polisin, bir bakkalın rüyaları... Hiç kuşkusuz bu rüyalar yazılıp saptanmış olsaydı – hiçbir karışma, değiştirme, bozma, yapaylık olmadan – bunların bilimsel değerleri de olurdu. Ama beni rüyaların bilimsel değerlerinden daha çok, yazınsal (sanatsal) değerleri ilgilendiriyor.

Sanat, elbet bir seçme işidir; yaşanılanlardan, gerçeklerden seçme... Bu seçme yapılmazsa, sanat yapıtının bütünlüğü olmaz. Yazılmasını istediğim rüyalarda elbet seçme olmayacak, ama bir yaşamın bütün rüyaları derlenince ister istemez bir bütünlüğü olacak.

Biçok resim ve yazının rüyalardan esinlenerek yaratıldığı gerçek. Kimi gerçeküstücü yapıtlar gibi... Kafka'nın yapıtlarında bizi rüya karabasanlarında dolaştırması, sanırım kendisinin rüyalarından esinlenmesidir.

Benim rüyaların yazılması dediğim bu değil, çünkü bunlarda doğal olarak, seçme, değiştirme, birleştirme var.

İnci Asena bana bu defteri verirken, cimriliğimden bu deftere yazamayacağımı sanarak, "Ama yazacaksınız!" deyince, ne yazabilirim diye çok düşündüm. Sonunda rüyalarımı yazmaya karar verdim. Niçin rüyalarımı? Çünkü

rüyalarımı yazbozsuz, karalama yapmadan (müsveddesiz) değiştirip eklemeden, çıkarmadan olduğu gibi yazacaktım; hiçbir yapaylık ve zorlama ve seçme olmadan... Rüyamdan belleğimde her ne kaldıysa onu olduğu gibi yazacaktım.

Bu kararı verdikten sonra ne oldu?

Ben uyur uyumaz rüya görürüm, taa uyanana dek... Hatta uyur uyanık durumda, örneğin otobüs yolculuğunda uyuklarken bile rüya görürüm. Hep rüya gördüğümü, rüyanın içindeyken uyanmamdan anlarım. Her uyanışımda bir rüyadan ayrılmışımdır yada rüyadayken uyanmışımdır. Bundan anlarım ki, uykumda hep rüya görmekteyim. Ne var ki, bütün rüyalarımı sonradan anımsamıyorum. Hangi rüyaları çabucak unutup anımsamadığımı, kendimi ve rüyalarımı inceleyerek saptadım. Gerçek yaşamın kendisi gibi, rüyada gördüklerimiz önemli yada önemsiz olabiliyor; önemsiz saydıklarımı hemen (daha yüzümü yıkarken bile) unutup anımsamıyorum.

Bir de yorgun olduğum zamanlardaki rüyalarımı anımsamıyorum.

Çok uykusuzsam, az uyumuşsam, çok geç yatmışsam, böyle zamanlarda gördüğüm rüyaları da pek çabuk unutuyorum.

Uykumu bol bol almışsam, yani 24 saatin 7-8 saatini uykuda geçirmişsem ve gördüğüm rüya bende iz bırakacak önemdeyse o rüyaları daha geç unutuyorum.

Hiç rüya görmediklerini söyleyenler de var. Bunlara çok şaşıyorum ve acıyorum. Rüya görmüyorlarsa, yaşamın bir mutluluğundan yoksun kalıyorlar demektir, çok yazık!..

Burda benim özgün cimriliğim yine ortaya çıkıyor. Rüya görmek de bir tür yaşamak, yaşadığını bilmek demektir. İnsan uykusunda rüya görmüyorsa yaşadığının

bilincinde –rüyada olsa bile– değil, uykusunda rüya görmeyen 60 yaşında bir insan, rüyasız yirmi yılı yaşamamış, yani 60 yılda ancak 40 yıl yaşamış demektir. Ben cimri olduğumdan yaşamımın üçte birini yaşamadan geçirmek istemiyorum. Bu bakımdan rüyalarımla dolu uykularımdan çok sevinçliyim, uykularımda bile kendi kendimin ayrımındayım, yaşadığımın bilincindeyim diye...

Çocukluğumda, gençliğimde ve ortayaşlılığımda uykuya düşmandım, uykuyu yaşamın dışında saydığım için; uyku çalışmama engel olduğu için, uykunun ölümden ayrımı olmadığı için... Hatta bir camide vaiz, uykuyu tıpkı ölüme benzetmişti. Her günümün üçte birini, her yirmidört saatimin sekiz saatini uyku ölümünde geçirmek istemiyordum. Yaşamımı olacağından daha çok uzatmak elimde olmadığına göre, belli bir yaşam sürem içinde daha çok yaşamak için ne yapabilirim diye daha ondört yaşından başlayarak düşünmeye başladım. İki yöntem bulabildim. Biri çok yoğun, çok hızlı yaşamak, zamana çok çalışma, çok iş sıkıştırmak, zaman boşluklarını en aza indirmek, biri de olabildiğince az uyumak... Hele lisenin ya bir ya ikinci sınıfında okuduğum bir kitapta uyku üzerine verilen bilgi beni çok etkilemişti. O kitapta uykunun niteliği araştırılıyordu ve bir kurama göre uyku insanın doğal durumu değil, bir alışkanlığıydı. Yüzbinlerce yıl önce ilkel insan gece karanlığında hiçbişey yapamıyor, bir kıyıya çekilip, bir ine girip, bir mağaraya sokulup sabah olmasını, yani güneşin çıkıp dünyanın aydınlanmasını bekliyordu. İşte böyle her gece karanlığında devinisiz ve uyuşuk olarak yüzbinlerce yıl sürünce insanda bir gereksinim olmuştu. Artık insan geceleri uyumadan yapamıyordu. Gece çalışırsa gündüz uyumak zorundaydı.

Kitapta bu olay bir doğru diye değil, bir kuram olarak anlatılıyordu ama, bana çok gerçekmiş gibi geldi, uykuya düşman olduğu için... Değil mi ki uyku bir alışkanlıktı, öyle insan her alışkanlıktan olduğu gibi, uyku alışkanlığından da kurtulabilir, diye düşünüyordum. Uyku bir alışkanlık olsa bile, bir yaşam süresinin değil, yüzbinlerce yılın alışkanlığı olduğunu – işime öyle geldiği için – gözden uzak tutuyordum. 50-55 yaşıma dek yaşamım daha az uyumak için uykuyla savaşımla geçti. Günde 4-5 saat uykuyla yetinmeye çalışıyordum. Buna karşılık, işimin az olduğu zamanlarda haftada, on günde bir, gündüzleri uyuyordum. 30-45 yaşlarım arasında gece gündüz uyumadan iki, üç, hatta üçbuçuk gün sürekli ve yoğun çalıştığım çok ve sık olmuştur. Bu sıklık azalarak uyumadan çalışmalarım 70 yaşıma dek sürmüştür. Şimdi bile, iç yada dış gezilere çıkacağım zamanlar işlerimi yetiştirebilmek için sabahlara dek uyumadan çalıştığım olmaktadır.

28-29 yaşımdayken 23. Tümen İstihkâm Bölük Komutanı olarak Zonguldak'a uçaksavar top mevzileri yaptırıyordum. Geceleri, Karadeniz'in karşı kıyılarından (Sovyetler Birliği'nden) sürüyle bıldırcın Zonguldak tepelerine gelip ağaçların, çalıların aralarına düşerdi. Uzun yol uçmuş bıldırcınlar yorgundular. Bıldırcın yağmuru olduğu geceler, – Zonguldaklılardan öğrenmiş olacaklar – ellerine bölüğün gemici fenerlerini alır, çalılar arasına düşmüş yorgun bıldırcınları, dalından düşmüş armut gibi toplarlardı. Gece fenerinin ışığında gözleri görmeyen bıldırcınlar, yorgun da olduklarından elle toplanırdı. (Buna avlanmak demek ayıp olur.) Erler torbalar, çuvallar dolusu bıldırcın getirirlerdi. Bir gece bu bıldırcın toplamasına ben de çıkmıştım. Toplanan bu yorgun bıldırcınlar hemen kesilip pişirilip yenilirse yiyen zehirlenirmiş.

Zehirlenenler varmış. Çünkü uzun yol yorgunu hayvanın kanı zehirli (toksin)... Buyüzden toplanan yorgun bıldırcınlar dinlendirilir, sonra kesilirdi. Kandaki toksin, çalışmaktan, yorgunluktan (daha çok fizik çalışma) oluyor.

Uykunun, 12-16 saat çalışan insanın dinlenmesi, kendini yenilemesi, kanında oluşan toksinden arınması için gerekli olduğu söylenir. Elbet doğrudur da, ben eskiden, uykunun ille gereksizliğini kendime kanıtlamak için, hiç çalışmadan, hiç yorulmadan, hatta bütün gün oturan, uzanan insanların da geceleri yine de uyuduklarını görünce, uykunun yüzyılların alışkanlığı olduğuna inanmak (kendimi buna kandırmak) isterdim.

Yaşlandıkça uykuya yenildim, iyice yenildim. Uykumu aldığım günler kafamın daha iyi çalıştığını, keyifle iş yaptığımı biliyorum. Öyleyse uyumalıyım yeterince diye düşünüyorum. Yetmiş yaşımdan sonra ortalama geceleri 6 saat, gündüzleri de öğle yemeğinden sonra birbuçuk iki saat uyuyorum. İki üç ayda bir de, yine eskisi gibi hiç uyumadığım günler oluyor.

Eskiden olduğu gibi uyumamak için kendimi zorlamıyorum. Kendimi uykuya teslim ediyorum, ama yine uykuya düşmanım.

Elli yaşımdan sonra uykumda bile yaşamanın başka yöntemini buldum ve geliştirdim. Böylece uykumu da ziyan etmiyor, uykumda bile çalışarak ondan da yararlanıyorum. Nasıl yapıyorum bunu? Diyelim herhangi bir konu üzerinde (daha çok şiir, öykü, roman, en çok da oyun) çalışıyorum. Öyle bir yer geliyor ki takılıp kalıyorum, ya yazımın kurgusunda, ya tekniğinde, ya özünde, ya konusunda, ya biçem seçiminde, ya biçemle biçim uyuşumunda çözüm bulamıyorum. Çok çalışıyorum, çok zorlanıyorum, olmuyor. Gece... Zaman geçiyor. Göz-

lerimden uyku akıyor. İşte o zaman yatağıma kafamda takılıp kalan o sorunla birlikte yatıyorum. Yatakta, takıldığım o sorunu nasıl çözmeliyim diye düşüne düşüne uyuyakalıyorum. Bu düşünce rüyamda değişik biçimlerde sürüp duruyor. Kimileyin rüya da görmüyorum yada gördüğüm rüyayı unutuyorum. Rüyamda görmüş olayım olmayayım, kafama takılı ve kendisiyle yattığım sorun, sabah uyandığımda, bir de bakıyorum, çözülmüş oluyor. Biçok alıştırmalarla bu yöntemi hep uyguluyorum. Hemen hemen bir şiirle (ham şiirle), bir öyküyle (biçimlenmemiş bir öyküyle), yada bir oyunla yatağa girmediğim gecem yok gibidir. Örneğin, bu deftere rüyalarımı yazmamın uygun olacağını ve yazdığım bu yazının planını dün gece onunla yatarak uykumda buldum. Sabah uyandığımda artık bu deftere neyi nasıl yazmam gerektiğini ayrıntılarıyla biliyordum. İş yazmaya kalmıştı. Hatta öyle ki, daha kolay olduğu için bütün notlarımı eski yazıyla (Arap harfleriyle) yazmamın doğru olacağını uyumadan önce hiç düşünmemişken, sabah uyandığımda, kesin bir sonuç olarak bu düşünceyi kafamda hazır buldum.

Ben notlarımı, ilk müsveddelerimi eski harflerle yazıyorum, çünkü onları yine benim okuyup onlardan yararlanarak yeni harflerle (Latin harfleriyle) yazabileceğimi düşünüyordum hep. Ama artık o notlardan, o müsveddelerden yararlanacak, onları yeni harflerle yazacak zamanım kalmadı. Yetmişbeş yaşındayım. Arkamda o kerte çok notlar, müsveddeler bırakıyorum ki, bunlar yazık ki hiçkimsenin işine yaramayacak. Çünkü nasıl olsa onlardan ben yararlanacağım diye o notları, o müsveddeleri o denli çalakalem, o denli çabuk ve bir çırpıda yazdım ki, gerçekte el yazım güzelken, yine de onları başkaları okuyamayacak.

Artık o eski harfle yazılmış notlarımdan yararlanmaya zamanım kalmadı. Bugüne dek tuttuğum dosyalar dolusu notlardan, planlardan, müsveddelerden yararlanıp da onları öykü, şiir, roman, deneme, oyun olarak yazmaya kalksam bana bin yıl yaşam gerekir. Bin yıl, başka hiçbir iş yapmadan salt yazsam, belki dolaplar dolusu dosyalarımdaki notlarımdaki yazılarımı gerçekleştirebilirim. Demek olanaksız... Bütün bunları uykumda yada anımsayamadığım rüyamda düşünmüş olmalıyım ki, sabah uyandığımda bu deftere rüyalarımı Latin harfleriyle yazmam gerektiği kararını vermiştim. Bu yazılar nottur ve yaşamımda Latin harfleriyle yazdığım ilk notumdur. Demek bu notlan öbür notlarım gibi, kendim için değil, başkaları için yazıyorum. Bu notlarımdan yararlanmaya zamanım kalmazsa, başkaları okuyabilsin diye Latin harfleriyle yazıyorum. Başkalarının işine yarar mı? Bilmiyorum, ama yaramasını çok istiyorum.

Yatağa yalnız giriyorsam –ki son yıllarda daha çok yalnız uyuyorum, yatağımı paylaşmadan– yine de yalnız sayılmam, bir şiir dizesiyle, bir öykü tasarısıyla, bir oyunla koyun koyuna uyuyorum. Çok seyrekleşse bile bir kadın arkadaşımla yatağı bölüşüyorsam bu son zamanlarımda, artık o gece kafamda şiir, öykü, oyun filan yoktur, çünkü bunları yaşıyorumdur.

Rüyalarımın ve uykuda çalışmalarımın bana en büyük yardımı oyun yazdığım zamanlarda olmuştur, ama açık biçim oyunlarında değil, Aziz Nesin oyunlarında... Özellikle *Biraz Gelir misiniz*'i yazdığım bir ayda, her gece bu oyunla yatmışımdır ve uykumda oyunu geliştirmişimdir. Uykularda çalışmak oyunlarıma daha yararlı oluyor. Çünkü ben oyunlarımı, tıpkı bir matematik problemini çözer gibi yazıyorum. Bir denklem gibi. Oyunlarımda denge ve

ritim önemli. Oyunumda çözemediğim bir sorunu gece koynuma alıp uyursam, sabahleyin çözmüş olduğumu kaç kez yaşadım. Bu yazıyı 28 Ocak 1990 Pazar sabahı yazmaya başlamıştım. Şimdi 29 Ocak Pazartesi saat 19.10... Bunca uzun zaman almasının nedeni, araya başka işlerin girmesi; Vakıf çocuklarımla ilgilenmek (özellikle küçükler), postadan gelen mektup ve dergileri okumak, günlük gazeteleri okumak, ivedi işleri yapmak gibi...

Sözde bu giriş yazısı kısa olacaktı da, 27/28 Ocak gecesi gördüğüm rüyayı yazacaktım. Şimdi iki rüyamı da yazamayacağımı anladım. Çünkü o rüyalarımın çekici büyüsünden uzaklaştım. Artık yazılamaz o rüyalar.

Şimdi rüyalarımı yazmaya kalkınca anladım ki, rüyanın etkisinden kurtulmadan, uzaklaşmadan yazmak gerekiyor. En iyisi görülen rüyayı uyanır uyanmaz hemen yazmak sıcağı sıcağına. "Rüyalarım Ziyan Olmasın" öykümü buyüzden seviyorum. Otelde o rüyayı görmüş ve gece yarısı kalkıp hemen yazmıştım. Ama o tam bir rüya anlatısı değildir, rüyadan yararlanılarak yazılmış bir öyküdür. Oysa ben rüyalarımı, tam rüya olarak, hiç uydurmadan, ekleyip çıkarmadan, yapaylaştırmadan yazmak istiyorum. İnsan rüyalarını bu doğrulukta ve saflıkta yazarsa, bence o insanı tanımak için, anılarından daha önemlidir.

Rüyanın üzerinden zaman geçerse, hatta bikaç saat bile geçse, önce rüyanın ayrıntıları siliniyor. Oysa rüyaların en fantastik yanları bu ayrıntılar. Daha sonra da kaim çizgileri kalıyor ve giderek o da yitiyor.

Bir de tebelleş rüyalar var. Ben tebelleş rüyalarımı yılda bir, iki üç yılda bir, kimileyin daha seyrek görürüm. Çocukluğumdan beri sürer, beni bırakmaz hiç. İki üç tem üzerinedir. Aynı özde, ama değişik biçimlerde görürüm. Sanırım bu tebelleş rüyalarım ölene dek beni

bırakmayacaktır. Bu tebelleş rüyalarımın hangi ruhbilimsel nedenlerimden, geçmişimin hangi labirentlerinden kaynaklandığını çok iyi biliyorum. Bu tebelleş rüyalarımı yeniden gördüğümde yazarım.

1960'larda tasarladığım rüyaya dayalı bir de roman tasarım var. Bu romanın rüya ekseninde oluşması aile bağından, aile özgürlüksüzlüğünden, ev içi baskısından kaynaklanıyor. Bilmem yazabilecek miyim bu romanı günün birinde, zamanım olacak mı? Dosyası var, notları yazılmış, planı da yapılmış.

Bu deftere rüyalarımı yazabilecek miyim? Her yeni yıla girişte günce tutmaya karar veririm, ya bir, en çok iki günce yazdıktan sonra, yaşam koşulları yüzünden arkasını getiremem. Dilerim ki, güncelerime benzemez de rüyalarımı –uyanır uyanmaz– yazmaya fırsat bulurum. Daha önümde rüyalar görmeye nice zamanım varsa... Yazabilirsem. "Rüyalarım" ilginç bir kitap olabilir. Üstelik, sanıyorum ki, kendi türünde dünyada tek (biricik) olacak. "Rüyalarım" yada ben öldükten sonra yayımlanırsa "Aziz Nesin'in Rüyaları".

Ya yazamazsam? Olsun, hiç olmazsa bu yazıyı yazdım ya... İki gündür birikmiş, hepsi de çok ivedi bir yığın işimi yüzüstü bırakıp işte bu yazıyı yazdım, hem de ara vere vere...

Nesin Vakfı, 29 Ocak 1990 Pazartesi, saat 20.08

30 Ocak 1990 Salı, saat 8.20, Nesin Vakfı

Uykumu almış olarak keyifle uyandığım her sabah "Yaşam ne güzel, yaşam ne güzel..." bikaç kez söylenir dururum. Öyle sabahlarımda herşey bana keyif verir. Hele erken uyanıp güneşin doğuşuna yetişmişsem keyfim sonsuzdur. Çalışma odamın geniş penceresinden doğan güneşin bulutlarda her an değişen sarının, kırmızının, mavinin her tonundaki yansımaları bana sonsuz keyif verir. "Yaşam ne güzel!" diye yineler dururum. Bu güzellikleri daha uzun seyredip tat almaya zamanım yoktur. Önce ilaçlarımı alırım. (Göz damlası, vitamin damlası, renk renk haplar ve her sabah bir aspirin...) Tüp gaz ocağına çaydanlığımı koyar, iki çalışma masamdan, dün gece hangisinde çalışmalarımı yarım bırakmışsam, hangi masanın

üstünde "yarınki işler" yazılı iş dizelgesi varsa, o masama oturur çalışmaya başlarım. Biyanda da aklım küçüklerdedir o gün okula gitmemişlerse. (Şimdi iki hafta tatildeler.) Küçükleri hep özlüyorum, Vakfın içinde bile, hele Sema'yı...

İşte bu sabah böyle bir sabahım. Yazık ki radyodaki müzik değil.

Dün geceki rüyamdan anımsadıklarımı yazıyorum.

Bir evdeyim. Ahşap bir ev. Evin her yanı, döşeme, tavan ve duvarlar hep tahta kaplı, açık renk, cilalı tahtalar. Bizim Derinkuyu sokağındaki o eski ahşap ev onarılmış gibi. Evin bikaç kat olduğunu, üst katlardan birinde olduğumu biliyorum, görmeden. Ben salonda bir peykede oturuyorum. Salona bikaç oda kapısı açılıyor. Bu ev benim kadınlarımdan birinin eviymiş, ama hangisi olduğunu seçemiyorum. Ama o kadınla, kim olduğunu seçemediğim kadınımla konuşuyorum. Salona açılan odaları kiralayarak geçiniyormuş. Kendisi de odalardan birinde oturuyormuş. O anda hela kapısını görüyorum. Bu biçimde yaşamanın iyi olduğunu, kadının (kadınımın) geçinebileceğini, ama tek helayı kullanmanın zorluğunu düşünüyor ama bunu söylemiyorum. Sonra salonda biriki insan görünüyor. Küçücük bir salon. Yemek yenilecekmiş, konuklarımıza yemek veriyormuş gibiyiz. Oturduğum o peyke gibi yerden kalkıyorum. Kalkınca bir de bakıyorum, pantolonum yok, donlayım. (Böyle yarı çıplak kalmak, pantolonsuz yada bir resmi toplantıda ceketsiz, kimileyin ayakkabısız yalınayak, yani eksik giysiyle kalmak benim tebelleş rüyalarımın motiflerinden biridir. Çocukluğumdanberi bu tebelleş rüyaları görürüm. Bu giysi eksikliğiyle kalışımı kendimce yorumlamışımdır. Herhangi bir yerden birden pantolonsuz, ayakkabısız, ceketsiz, hatta donsuz oluşumu

rüyamda anımsamam, yaşamımın tamamlayamadığım, eksik bıraktığım, eksik yanlarını anlatıyor. Örneğin Darüşşafaka Lisesini bitiremeden ordan kaçmıştım. Bu eksikliği içimde hep duymuşumdur, bana çok acı vermiştir. Sonra askerlikten (subaylıktan) üsteğmenken genç yaşımda mahkeme kararıyla ayrılışım da bende bir eksiklik duygusu yaratmıştır. Üstelik askerlikten ayrılmayı kendim istiyorken, ayrıldım diye her zaman sevinmişken ve benim için ayrılışım çok da iyi olmuşken, yine bu eksik bırakmayı, yarıda bırakmayı hep içimde duymuşumdur. Kolay değil, beş yıl asker lisesi, iki yıl Harp Okulu, altı yıl orduda subay olarak hizmet, hepsi onüç yıl... Daha bunlar gibi eksik, her yarıda bıraktığım, sanıyorum ki bilinçaltıma –belki de bilinçdışıma– bir yerlere gizlenmiş, rüyalarımda kendimi birden eksik giysiyle ayrımsamamla dışa çıkıyor. Benim yorumum bu. Eksik giysili, pantolonsuz filan oluşum, başarısızlıklarımı simgeliyor.)

Peykeden kalkarken, donla olduğumu ayrımsayınca hemen yine oturuyorum, başkaları donla olduğumu görmesin diye. Salonda kimse kalmayınca pantolonumu giyerim diye düşünüyorum.

Sonra ne oluyor, bilmiyorum.

O odalardan birindeyim, ama çok büyük bir oda... O hangisi olduğunu bilmediğim kadınım, Zehirli Kaktüs oluveriyor.

Rüyalarımı ben işte bir de bu birden değişimleri için çok seviyorum. Karşımızdaki insan birden değişip başka bir insan oluveriyor, sonra yine değişiyor. İçinde bulunduğumuz yer, birden başka bir yer oluveriyor. Ne olağanüstü bir fantazya...

Karşımdaki Zehirli Kaktüs!.. Ama şimdiki yaşında değil. Yirmibir yaşındaki haliyle... Denizden yeni çıkmış

uskumruya benzettiğim o günlerdeki canlılığı, tazeliği, diriliğiyle... Ben hangi yaştayım, bilmiyorum. Zehirli Kaktüs'ün üstünde açık renk küçük mineler olan basmadan bir entari var. Entari kolsuz ve önü açık üçgen biçiminde. İki meme arasındaki boşluk çizgisi görünüyor.

Ayakta ve karşı karşıyayız. Keyifli zamanlarımda (o günlerde) yaptığım gibi, iki kolumla belini sarıyorum. Belinin ne denli ince olduğunu düşünüyorum. O zamanlar beli gerçekten de inceydi ve yine o zamanlar belini iki kolumla sarar, havaya kaldırıp belini kollarımın arasında iyice sıkarak "Ben adamı ne yaparım!" diye haykırırdım. Havadaki iki ayağını sallaya sallaya, "Ay yapma, ay yapma!" diye çığlık atardı.

Ama rüyamda havaya kaldırmadım. Başını göğsüme dayayıp kokladım. Ah, ne güzel bir koku...

Kokunun güzel olduğunu söyledim. Alaylı gülerek, benim kokudan hiç anlamadığımı, burnumun hiç duyarlı olmadığını, hatta bir yerine örneğin tentürdiyot sürdüğü zaman bile, benim çok güzel kokuyorsun dediğimi söyledi. O bunları söylerken ben, kulağımın gerçekten duyarsız olduğunu, ama burnumun hiç de duyarsız olmadığını düşünüyordum.

Böylece ayakta, kollarım onun belinde odada yürüdük. Nereye? Bilmiyorum. Belki kanepeye yada yatağa uzanacaktık.

Geniş odada, o önümde, ben geriye doğru yürürken, sağ geride geniş ve köşeli bir koltukta oturmuş, gri giysili, boyunbağlı, kırk yaşlarında, tombulla şişman arası bir adam gördüm. Bu ne? Şaşırdım. Demek, demindenberi bu adam odada bizi seyrediyormuş. Ne yapacağımı bilemiyorum. Zehirli Kaktüs, sanki bir yerde bir eşya unuttuğunu söyler gibi, adamı orda unuttuğunu yada

adamın orda olduğunu unuttuğunu söylüyor. Adama bakıyorum. Gri elbiseli, boyunbağlı çokça tombul (şişman değil) beyaz tenli, dolgun yanaklı adam başını bizden öte yana çevirmiş, öylece kımıltısız duruyor. Yüzünde hiçbir anlatım yok. Bir eşya gibi... Öteye bakıp böyle kımıltısız durarak, bizi hiç seyretmemiş olduğunu anlatmak istiyor; yani ben öyle düşünüyorum...

Dün gece gördüğüm rüyalarımdan belleğimde kalan salt bu işte...

saat 10.25

Berchtesgaden, 8 Mart 1990 Perşembe, saat 12.00

Evet, daha baştan kestirdiğim gibi oldu. En son 30 Ocak'taki rüyamı yazmışım. Bugün 8 Mart 1990 Perşembe, şimdi saat 12.00. (Almanya saatiyle. Türkiye'de 13.00. Hiç olmazsa saat bakımından Almanya'dan ileriyiz çok şükür.) Şimdi Alman Alplerinde Berchtesgaden bölgesinde bir pansiyondayım. Böyle bir pansiyonda olmasaydım da yine Nesin Vakfında, Aksaray yada Ankara'daki evde olsaydım, yine yazamayacaktım rüyalarımı işten güçten zaman bulup da. Dün (7 Mart Çarşamba) Hattingen'den tirenle Essen'e geldim. Beni Essen'den tirene bindirdi-

ler. 08.30'da tiren kalktı. Inter City dedikleri çok hızlı ekspres tiren. 17.09'da Salzburg'dayız. Dokuz saat tiren yolculuğu... Ama hiç bıktırıcı değil. "Ah, ah, ah..." diye diye içimden.

Kaç yıl oldu. Meral'le Viyana'dan Salzburg'a gelişimiz... 1974 müydü, 73 mü, yoksa 75 mi? 16-17 yıl oldu. Salzburg'dan bende kalan şu bikaç anı: Doğa Müzesi, Mozart'ın evi, yerel özelliği olan şemsiyeler, bir gece gittiğimiz oda müziği konseri ve bir gece de Rum meyhanesi ve sonra göller...

İstasyonda indim. Bir Alman hanım, elinde adım yazılı kartla beni karşılayacak. Kadının adı, Frau Renoth. Bavulumla. Kimseler yok. Bir zaman sonra elinde adım yazılı kartonla bir kadın, uzun tirenin arka vagonları önünden koşup tiren memurlarına beni sorarken yanına gidip kendimi tanıttım. Gencecik, güzel bir Alman kızı. Gardan çıktık. Arabasını getirmesi için beklememi söyledi. Bindim. Az İngilizce biliyormuş. Benim için daha iyi... Yolda Watzman dağını (en yüksek 8.900 feet) gösteriyor. Hitler'in evini (*Eagle's Nest*) Kartal Yuvası'nı gösteriyor. Gara arabayla 20 km.ymiş. Yolda durup bişeyler aldı, "Bu sizin!" diye bana "Berchtesgaden and its points of interest" adlı bir *guide*-albüm getirdi. Kartal Yuvası'nı gösteriyor. Yolda yemek yenilecek restoranı gösterdi. Ben, pansiyonda yemek var, sanıyordum. Eve geldik. Odamı gösterdi. Kaloriferi açtı. Çay yada kahve, ne istediğimi sordu. Çay rica ettim.

Dış kapı içerden kilitliydi. Zili çalmıştı. İçerden elektrik yandı. Bisüre sonra kapı açıldı. Renoth'dan genç bir kız, kucağında iki üç aylık bir çocuk. "Kız kardeşim ve kızım..." diye tanıttı.

Çok yorgundum. Hattingen'de sabah saat 06.00'da uyanmıştım. 9 saat tiren yolculuğu... Tirende zaman zaman uyumuş, arada Yüksel Pazarkaya'nın *Ben Aranıyor* adlı romanını okumuştum. Ama üstümde günlerin (ayların, yılların) yorgunluğu vardı. Renoth'un kız kardeşi tepsi içinde demlikle çayı getirdi. İki de küçük kutuda süt ve dört kek... Kekleri yedim. Çay çok güzel geldi. Bana verdiği albümü okudum. Kapı vuruldu. Renoth geldi, elinde telefon. Salim Sahip'le konuştuk. Yemeği dışarda yiyecekmişim. O gece yemek yemedim. Yorgundum. Bir kilometre uzaktaki restorana gidip gelmek zor geldi.

Saat 20.20'de yattım. Ancak iki sayfa okuyabildim. Lambayı söndürüp daldım. Güzel bir rüya ile uyandığımda saat 10'du (22.00). Hemen rüyamı yazabilirdim, yazmalıydım da. Sabahleyin yazarım diye düşündüm. Ne yanlış! Bu yanlışı hep yapıyorum. Dünkü gerçek yaşamımı bile bir gün içinde unuturken, rüyamı nasıl anımsarım? Gerçek yaşam için de, rüyalarım için de, onları unutmam sanıyorum ve hep de unutuyorum. Güncemi yazmaya zaman bulamazken, nasıl zaman bulacağım da rüyalarımı yazacağım? Olanaksız...

Her yeni yıla geldiğimizde günce tutmaya başlarım. Bir gün, en çok iki gün... Yılbaşlarında beni günce yazmaya özendiren, daha çok armağan olarak gönderilen günceliklerdir (ajanda). Olsun, o biriki günlük güncelerin bile yararı olacak bana... Rüyalarım için de öyle. Hepsini değil, pekazını bile yazamayacağım belli. Ama nicesini yazarsam kazancım olacak.

Gece, 22.00... Tuvalete gittim, yattım. Yine ancak bir iki sayfa okuyup uyudum. Yine bir rüya ile uyandım. Bu kez çok korkulu bir rüyaydı. Yine yazmadım. Oysa saat 06.00 idi.

Rüyamı, uyanır uyanmaz yazamasam bile, hemen not almalıyım bikaç sözcükle ki, unutmayayım.

Almanya'ya yola çıkmadan biriki gün önce Vizyon'da çıkan "Rüyalarım Ziyan Olmasın" adlı öykümü okudum. Bayıldım, çok sevdim. O denli çok sevdim ki, Üçgül'e telefon edip okumasını söyledim. Bilmem, okudu mu okumadı mı?

Bu öykümün bu denli güzel olmasının nedeni, uyanır uyanmaz rüyamı yazmış olmamdır. Her rüyamı, uyanır uyanmaz yazabilsem, bir öykü olabilir.*

Rüyanın öykü olabilmesi için tıpkısının yazılması gerekmez elbet; gerçek yaşamın tıpkısının yazılmasının öykü olamayacağı gibi... "Rüyalarım Ziyan Olmasın" öykümü, öyle sevdim ki, yeni kitabıma bu adı vermeyi düşünüyorum.

Saat 06.00'da uyanınca, gördüğüm o korkulu rüyayı hiç unutmayacağımı sanıyordum. Oysa onu da unuttum.

Korkulu rüyalar beni hep şöyle düşündürmüştür: İnsan rüya görürken, rüyayı tıpkı gerçek yaşam gibi yaşadığından, korkudan ölebilir. Özellikle ölüm korkusunun bende kök saldığı 50-60 yaşlarım arasında bunu çok düşündüm. Kimi uykuda ölümler için şöyle söylenir: "Akşam güle oynaya eğlenip yattık, sabah kalktık ki ölmüş... Ne güzel bir ölüm! Acı çekmeden hiç..."

Hiç acı çekmeden ölen adamın korkulu rüya görüp görmediğini araştırmak, soruşturmak ve öğrenmek olanağı yoktur. Ama bana öyle geliyor ki, "Ne güzel, uykusunda hiç acı çekmeden öldü!" denilenler, gördükleri korkulu rüyanın etkisiyle yürekleri duranlardır. İnsan gerçek

* Aziz Nesin'in aynı adlı kitabında yer alan bu öyküyü aynı bağlamdaki diğer yazılarıyla birlikte ilerleyen sayfalarda bulabilirsiniz. –y.n.

yaşamında, rüyasında korktuğu kertede korkamaz. Çünkü gerçek yaşamda olaylar, doğal yasalar içinde oluşurlar. Oysa rüyada yaşadığımız olaylar doğaüstü ve olağanüstüdür; onların bağlı olduğu hiçbir yasa, kural yoktur. Buyüzden bizi, gerçek yaşamdaki korkutucu olaylardan kat kat daha çok korkuturlar.

Hasan Ali Ediz'in ölümünün böyle olduğu söylenir. Eşi Leman Hanım'a bunun doğru olup olmadığını sormaktan hep çekinmişimdir. Denildiğine göre, gece çok korkulu bir rüya görmüş. Uyanınca gerçekle rüyayı ayırt edemeyip, rüyasında korktuğu o şeyden kaçıp kurtulmak için kendisini yatak odasının penceresinden atmış ve ölmüş.

Hasan Ali Ediz için anlatılan bu olay doğru olmasa bile, hiç olmayacak bir olay da değildir.

Rüyamızı çoğunlukla gerçekten ayıramayız. Seyrek de olsa, rüya gördüğümüzü, gördüklerimizin rüya olduğunu bilerek, hatta bunu rüyada kendimizle tartışarak gördüğümüz rüyalar da vardır. Ama çoğunlukla gördüğümüz rüya, o rüyayı görmekteyken bizim için gerçek yaşamın kendisidir.

Rüya yorumlarına, haberimiz ve bilgimiz olmadan olmuş yada olacak şeylerin rüyada görüldüğüne, görülebileceğine hiçbir zaman inanmadım. Şimdi de inanmıyorum. Böyleyken, 1953 yılında Levent'te Oluş Kitabevini kurup çalıştırdığım bir gece rüyamda babamı ölmüş gördüm. Rüyanın öyle etkisindeydim ki, babamın gerçekten ölmüş olabileceğini düşünüyordum. Saat 02.00 yada 03.00... Giyinip çıktım sokağa. O saatte otobüsler çalışmıyor, dolmuşlar yok. Taksiyle gidecek param da yok. Kış günü, soğuk... Levent'ten Koca Ragıp Paşa'daki (Laleli) babamın evine yürüyerek geldim. Kapıyı çaldığımda hava daha

yeni ağarıyordu. Kapıyı çaldım. Bekledim. Çünkü babam dördüncü kattan inip (ahşap evdi) kapıyı açacaktı. Kapı açıldı. Bembeyaz sakallı babacığım uzun paçalı amerikan bezinden donuyla karşımda, yataktan kalkıp gelmiş. Şaşırdı. Ama şaşkınlığı söze dönmedi. Merakı gözlerinden belliydi. Ama her zamanki gibi kapıyı açıp, "Gel oğlum!" dedi. İçeri bile girmedim. Bayiden (genel gazete dağıtımcısından) Levent'teki dükkânım için gazeteleri alıp dükkâna götürmenin zamanı gelmişti. "Merak ettim de şöyle bir uğradım baba..." dedim.

Merak içinde ivecenlikle ta Levent'ten Laleli'ye koşuştura koşuştura gelişimden sonra, babamı yaşar görmenin sevinciyle Babıâli'ye gidip bayiden gazeteleri aldım.

Kaldığım pansiyonda o korkulu rüya ile saat 6.00'da uyandığımda yüreğimin çarpıntısı çok yüksekti. (50-60 yaşlarımdaki o ölüm korkusu nedense şimdilerde yok. Doğal olarak elbet yine ölüm korkusu var; ama doğal bir korku, umarsızlık yok. Neden böyle oldum? Ölümle savaşılamayacağını anladığımdan mı, ölüme teslim oluşumdan mı, umarsızlıktan mı?) Rüyadaki korkunun öyle etkisindeydim ki, bisüre yataktan kalkamadım. Sanki yüreğim duracakmış gibi... Ne şaşılası, 50-60 yaşlarımdayken şimdiki gibi, yürek hastalıklarının hiçbiri bende yokken ölümden korkuyordum da, şimdi bütün bu hastalıklar içinde, artık öyle korkmuyorum.

Gördüğüm o korkulu rüya çok daha korkunç olsa, benim hastalıklı yüreğimin durmasına neden olabilir ve o zaman herkes, "Ne güzel, rahat döşeğinde öldü..." der. Her ne olursa olsun, kimsenin nedenini bilmediği bir biçimde rüya görürken ölüvermek, yeğlenecek bir ölüm biçimi.

Biraz dinlendikten sonra yataktan kalktım. Yine tuvalete gittim. Rüyamı yazıp yazmamakta ikircimliydim.

Buraya dinlenmek için geldiğimi düşünüp yattım. Ancak romandan iki sayfa okuyabilmiştim, lambayı söndürüp uyudum.

Saat 09.00'da uyandığımda o korkulu rüyamı da unutmuştum ama, gördüğüm sonuncu rüya anlağımdaydı. Kahvaltı servisini yapan Renoth'a banyoda sabun ve şampuan olmadığını söyledim. Bunları dışardan alacağımı söyledi. Demek yöntemleri bu. Yoksa unutur mu hiç Alman!.. Kahvaltıdan sonra yazacaktım. Kahvaltı ettim. Dışarı çıkıp o tertemiz havada, doğanın sessizliğini dinleyerek yalnızlığımın kolunda bir saat yürüdüm. Odama döndüm. Bakkaldan sabun ve şampuan almıştım. Yıkandıktan sonra, rüyamı yazmak için masaya oturduğumda o son rüyamın da ayrıntıları dökülmüştü. Kala kala şu kalmıştı belleğimde: Cemal Süreya ile birlikteyiz. Neresi, bilmiyorum. Ama bir odadayız. Benim Vakıftaki çalışma odam olabilir. Bir çalışma masasındayız. Ben masanın çalışılacak yerinde sandalyedeyim. Cemal Süreya, sol yanımdaki sandalyede oturuyor. Masanın üstü tepeleme benim notlarım yazılı kâğıt parçalarıyla dolu. Parça pürçük kâğıtlar, eski püskü... Kimisi mukavva kutu parçası, kimisi kâğıt peçeteye, kâğıt mendile yazılmış. Demek, o masa benim masam... Bu kâğıt parçalarına benim şiirlerim ve şiir notlarım yazılı... Cemal, bunları tek tek alıp düşüncelerini söyleyerek seçiyor. Niçin seçtiğini bilmiyorum, neler söylediğini de anımsamıyorum.

İşte o rüyadan belleğimde kalan, yazık ki, salt bu sahne. Oysa bu sahnenin önceleri sonraları vardı.

Aynı gecede üç kez uyandığımda üç başka rüyanın sonundayım. Her zaman da böyle oluyor. Bundan çıkardığım sonuç şu: Demek, ben her uyuduğum zaman rüya görmekteyim, ama uyandığım zamanki son rüyamı

anımsıyorum yada gördüğüm rüyanın etkisiyle uyandığım için o rüyayı anımsıyorum yada öyle etkileyici bir rüya görüyorum ki, çok sonra uyandığımda yine anımsıyorum o rüyayı...

Bana öyle geliyor ki, hiç rüya görmediğini söyleyenler, gördükleri rüyaları anımsamayanlar. Yaşanmış bir olay –ister gerçek yaşamda, ister rüyada– anımsanmıyorsa, o olay yaşanmamış, yani yok, demektir. İşte buyüzden günü gününe yaşananı yazmak, günce tutmak –hatta anı yazmak çok önemli. Yaşadıklarımdan yazıp biyana koyduğum öyle yaşanmış olaylar var ki, ancak o yazıları, o notları –mektupları– okuyunca anımsıyorum. Bu, günce tutmak, yaşadığını bilmek, demek oluyor.

Tembellikten değil, zamansızlıktan günce tutamadığım için "yarınki işler" yazıtı ve her akşam ertesi gün yapacağım işleri not ettiğim kâğıt parçalarını bile dosyalarımda saklıyorum. Çünkü bu kâğıt parçalarındaki notlar bile, bana unuttuğum kendi yaşamımı anımsatıyor ve ancak anımsayınca o yaşanmış olayları gerçekten yaşamış oluyorum.

Rüyalar görüldükten sonra hemen yazılmazsa unutulduğu gibi, yıllar yılı hiç unutulmayan rüyalar da var. Bunlardan biri Çiçu'yla ilgilidir. Bu rüyayı göreli kırkbeşelli yıl oldu. Hâlâ unutamadım ve sanırım hiç unutmayacağım. Neden? Bu rüyamı da o zamanlar öykü olarak yazmıştım. Aydabir dergisinde yayımlanmıştı. Suat Yalaz da resimlemişti. Öykü olarak yazmasaydım bu rüyamı yine anımsar mıydım? Bilemem... Öykü olarak yazdıktan başka, çok şaşılası bişey –elbet büyük bir rastlantı– o rüyayı 1968 (galiba) yılında aynen yaşamıştım; Çiçu bir gece Feneryolu'ndaki evime geldiğinde. (Bir bol zaman bulursam, bu elli yıldır unutulmayan rüyayı da yazarım.

Şimdi ayırdına vardım ki Unutulmayan Rüya da güzel bir kitap adı olabilir.

Rüyalarımı not etmeye zaman bulamadığım bu son 36 günde gördüğüm rüyalardan bikaçından kimileri ayrıntıları dökülmüş olarak belleğimde... İşte birinden kalan iz. Sanırım mart gecesi Düsseldorf'ta Fashion House karşısındaki pansiyonda gördüğüm...

YÖK Başkanı Doğramacı, İsmet Paşa'nın sınıf arkadaşıymış. İsmet Paşa'da İhsan Doğramacı'nın bir kötü yanını kanıtlayan bir belge varmış. Birileri bu belgeleri gösterirken, ben, İhsan Doğramacı'nın İsmet İnönü'nün nasıl sınıf arkadaşı olacağını düşünüyorum. Kendi kendime, İsmet Paşa yaşlı diyorum. Ben böyle düşünürken, daha önce ayrımına varamadığım İsmet Paşa yanımızdan kalkıp yürümeye başlıyor. Onu arkasından görüyorum. Öyle dinç ve diri yürüyor ki... Sanki, kendisini yaşlı olarak düşünmemi yalanlar gibi, asker adımlarıyla yürüyor. Ayaklarında kahverengi çizmeler var. Tıpkı, biz Harp Okulundayken (Başbakanlıktan ayrılmıştı) at binip okul önünden geçtiği o süvari kılığında. Öyle sert adımlar atıyor ki... İhsan Doğramacı'nın sınıf arkadaşı olabilecek gençlikte ve belgenin doğruluğunu kanıtlamaya çalışırcasına...

İşte o rüyadan belleğimde kalan da bu sahne.

Rüyaların bir güzelliği de işte bu: Ölmüş bir insan, hem de gençlik yaşında olarak rüyanızda sizinle yaşıyor. Üstelik ben İsmet Paşa'yla hiç birlikte olmamıştım.

Bir gece de Nesin Vakfında gördüğüm bir rüyanın çirkin ve iğrenç bir sahnesi hâlâ belleğimde. Mihri Belli'yle konuşuyoruz. Esat Adil de yaşıyormuş. Mihri Belli, Esat Adil'i aşağılamak için, onun pantolon düğmelerini çözüp pantolonunun içine boşaldığını söylüyor. Çok canım

sıkılıyor. Sözde Esat Adil öyle yaşlanmış ve politikadan çekilmiş ki... Yoksa nasıl olur? Esat Adil'e gideyim diye düşünüyorum. Yaşlı olduğu için kendisi politik eylemleri yürütemez ve eylemlere katılamaz ama, kimbilir ne düşünceler önerir ve neler salık verir... Böyle düşünürken, Esat Adil ölmemiş miydi, diye soruyorum kendime. Rüyamda kendimle tartışıyorum: Ölmüş müydü, yaşıyor mu? Çok yaşlı olarak yaşıyor mu, öldü mü?

Freud ve Adler'e ve bütün ruhbilimcilere göre, bu rüyanın çözümlenmesi kimbilir beni nasıl açıklar?

Rüyada utanma, baskı, özdenetim yok. Hepsinde değilse bile kimi rüyada insanın bilinçaltının, bilinçdışının olduklarından başka biçimlerde ortaya çıktığına inanıyorum; ancak bunun bilimselliği (psikiyatrlar elinde) bana pek inandırıcı gelmiyor. Madrabazlığa, palavraya, atmaya pek yatkın bilim, ama yine de bilim...

Bir rüyamda da, yine çıkılması çok zor, dik bir yerlerden çıktım düşe kalka... Bu benim tebelleş rüyamdır. Bence yaşamım boyunca, engellerle, zorluklarla savaşımımı anlatır...

Ya aynı rüyada ya başkasında iğrenç kılıklı, hepsi serseri, pis, çirkin bir kalabalığın içine düştüm. Bu da benim tebelleş rüya motiflerimden biridir. Üç dört ayda bir, rüyamda bu iğrenç ve korkunç durumu yaşarım. Cıvık cıvık pis, yarıdan çok çıplak, yırtık pırtık paçavralar içinde, yaralı, çirkin insanlar arasında bulurum kendimi. Hırsızlar, sapıklar, hastalar, sakatlar... Kimileyin o dik araziyle bu insanlar birlikte olur. Alay ederler... Bir rüyamda bulunduğum o dik yerden erimiş asfalt gibi, kaygan sulu kil gibi, yarı katı yarı sıvı neft gibi bişey akıyordu. Tırmanmak için adım attıkça ayağım kayıyordu ve çevremdeki o kalabalık çılgın bir eğlence içindeydiler.

Sanıyorum ki, rüyalarımın bu tebelleş sahneleri, geçmişimde yaşadığım o zor günlerimin (nezarethanelerde, candarma karakollarında, kapıaltı denilen yerlerde, tutukevi, cezaevi ve hücrelerde) anıları olarak rüyalarımda canlanıyor.

Rüyalarımın bir tebelleş motifi de çok güzel bir görünüm. Birbirinden güzel konutlar arasından geçerim; yollar, bahçeler olağanüstü... Evlerin mimarisi özgün... Burası, benim doğup büyüyüp yaşamakta olduğum Istanbul'dur da, ama ben görmemişimdir. Şaşar şaşar kalırım kendime, nasıl olmuş da bu güzel yerleri görmemişim diye...

Nesin Vakfında rüyamda bir gece böyle güzellikler görmüştüm. Kesin yazmaya kararlıydım.O güzelliklerin en ince ayrıntıları bile belleğimde kazılıydı. Yatak odasından çalışma odama indim. Çocuklar, yarınki işler notu, şu bu, postadan gelenler, gazeteler derken haftalar geçti, yazamadım.

Bence rüyaların en güzeli Tayfun oğlumun rüyası... Tayfun oğlum sekiz yaşında. Vakfa geleli dört yıl oldu.

Not etmişim, 23 Şubat 1990 Cuma günüydü. Sabah, çalışma odamdayım. Okul arabasına giden çocukların gürültülerini duyuyorum. Kapı birden açıldı. Tayfun top gibi daldı içeri. "Dede, dede!" diye bağıra bağıra koşarak yanıma geldi. Öyle coşkuluydu ki, sözler ağzına sığmıyor, konuşamıyordu.

– Dede!

Her zamanki gibi yüzünü iki elimin arasına alıp öptüm.

– Ne oldu canım?

Kıkır kıkır gülmeye başladı. Bir muştu verir gibi,

– Seni rüyamda gördüm... dedi.

Öyle gülüyordu ki...

– Nasıl gördün oğlum?

– Sen de küçükmüşsün. Bizim kadarmışsın. Rüyamda bizimle oynuyordun.

Öyle gülüyor, öyle gülüyordu ki...

Arabaya yetişmesi için adını seslendiklerinden başka bişey anlatamadı ama, gördüğü rüyadan da güzel bişey söyledi:

– Dede, bu rüyamı hiç unutmayacağım.

Güle güle gitti. Arkasından bakakaldım. Ben bu çocukları ne çok seviyorum.

Rüyalar işte bunun için güzel: Sekiz dokuz yaşındaki Tayfun, yetmişbeş yaşındaki dedesini, kendisi gibi dokuz yaşında görebiliyor. Bundan güzel ne olabilir Tayfun için... Ve "Bu rüyamı hiç unutmayacağım Dede!" diyor. Belki şimdiye dek çoktan unutmuştur bile, ama önemli olan, Tayfun'un rüyasını unutmak istemeyişi... Ah, Tayfun'cuğum, bütün yaşamın unutulmayacak güzelliklerle geçsin.

Rüyalar öyle güzeldir ki, gerçek yaşamımızda yaşadığımız güzellikleri anlatabilmek için "Rüya gibi" deriz. Hiçbir zaman çirkinlikler için "Rüya gibi..." demeyiz.

Berchtesgaden, 8 Mart 1990, 22.30 (Almanya saati)

Değirmenliev-13 Mart 1990

Yine bikaç gündür rüyalarımı yazmaya zaman bulamadım. Burda zaman kalırsa yazacağım.

İnsan gördüğü bütün rüyalarını anlatabilir mi bütün açıklığıyla? Sanmıyorum. Diyebilirim ki, gerçek yaşamda yaşananların, diyelim hepsi anlatılsa bile, rüyadakilerin hepsi anlatılamaz. Çünkü rüyasında kimileyin insanın ruhsal yapısının içi dışına dökülüyor, tıpkı günlerce durup kokuşmuş çöp kabının içindekilerin ortaya dökülmesi gibi. Bunların hepsi de bilinçdışımız mı? Fantezilerimiz mi? İmgelerimiz mi? Belki de hepsinin karışımı bir alaşım.

Sanıyorum ki hiçkimse gördüğü bütün rüyalarını açıklamaya yüreklenemez. Ben olabildiğince bunu yapmaya çalışacağım, ama olabildiğince...

Sanıyorum ki, insanların anlatmaya yüreklenemedikleri rüyaları asıl ilginç olanlardır. Bu tür rüyalarımızı da ayrıntılarıyla anlatabilseydik ne güzel olurdu.

Dün gece (12/13 Mart 1990) çok değişik rüyalar gördüm.

İlk gördüğüm cinsel yaşam ve ilişkiye değgin olduğu için, anlatması zor rüyalardan.

Bu rüyanın başını sonunu anımsayamıyorum.

Neden böyle bir rüya gördüm? Beş on gündenberi, özellikle geceleri kafamda hep bu konu vardı. Biyandan da ilaçların yan etkileri beni hep düşündürmekte. Hasta yüreğim, yüksek tansiyonum ve damar sertliği için aldığım ilaçlar cinsel gücü kesiyor. Oysa son aylarda (iki yıldan bu yana) sol şahdamarımdaki sesler – üfürüm – başlayalıberi, yüreğim de, damarlarım da hiç iyi değil. Yani cinsel güçsüzlük yapan ilaçları almak zorundayım. Buna bir de yaşlılığımı eklemek gerek. Cinsel güçsüzlük veren bu ilaçları almasam bile, yaşım dolayısıyla, elbet beş on yıl önceki durumunda değil. Buna bir de ilaçlar eklenince büsbütün elden, ayaktan ve herşeyden kesiliyorum. Buna da çok canım sıkılıyor.

Eskiden zaman zaman bu ilaçları keserdim ve yararını da görürdüm. İnme de bu yüzden geldi ya... Hekimlerin yaşam boyu alman gerekir dediği ilaçları, bende bitkinlik ve güçsüzlük yaratıyor diye uzun zaman almamıştım. Kendimi de iyi duyumsuyordum. Elbet yaşımın verdiği güçsüzlüğü doğal karşılıyordum, ama yaşımın elverdiğince cinsel gücüm yine de sürüyordu ki, işte o günlerde inme geldi. Bu son uyarıydı.

Yaşlılığımı kabul ediyorum, ama ilaçların verdiği artı güçsüzlüğü, o yapay ve zorlama güçsüzlüğü bitürlü kabul edemiyorum. Neye yarar, bu sol şahdamarımdaki

o dinmeyen bitevi sesler başlayalı, iki yıldanberi bütün ilaçları alıyorum. Yaşamın çok değer verdiğim kimi nimetlerinden yararlanamasam bile, yine de yaşamak, hem de çalışarak, üreterek, yaratarak yaşamak güzel...

Çoktanberi işte bu çelişkinin içindeyim: İlaçları bisüre olsun –on onbeş gün hiç değilse– bırakmak, bırakmamak...

Ama küçük devinilerde, yorgunluklarda yüreğimin ağrıları, çarpıntıları yüzünden, ilaçları artık hiç bırakmamam gerektiğini anlıyorum.

Rüyamda bir kadınla birlikteydim. Kimdi? Bilmiyorum. Yatacağız. Yatmayı çok istiyorum. Ama kadının cinsel güçsüzlüğümden ötürü düş kırıklığına uğrayacağını, benim de utanacağımı düşünüyorum. Kadına, daha baştan ilaçların etkisiyle güçsüzleştiğimi, bunu bilmesi gerektiğini söylemek istiyorum. Ama yine düşünüyorum ki, güçsüzlüğüm salt ilaçlardan değil, yaşlıyım da... Öyleyse kadının anlayış göstermesi gerekir... Bu düşüncelerimin hiçbirini söyleyemiyorum. Kadınla yattık ve seviştik. Ama bu sevişme doğal ve genç bir sevişme değildi. Hem kendim için üzülüyorum, hem de her yaşın o yaşa göre sevişmesi olur diye düşünüyorum.

Sonra ne oldu rüyamda bilmiyorum. Başka bir rüyaya geçtim. Yılmaz Güney bir kitap yazmış. Okumam için bana veriyor. Okuyorum. Okuduğum şeyin ne olduğunu bilemiyorum. Yılmaz Güney'in yazdığı kitabın bölüm başlarına bişeyler yazıyorum; eleştiri midir, açıklama mıdır, nedir bilmiyorum. Sonra bunu, kendi kitabım olarak basılması için basımevine gönderiyorum. Daha sonra düşünüyorum ki, bu kitap benim olamaz. Yazıların çoğu Yılmaz Güney'in. Ben kısa ekler yapmışım. Adımla kitabın yayımlanması ayıp olacak. Kitabı, basımevinden

hemen geri aldırtmalıyım. Bir evdeyim, eski, ahşap bir ev... Sokak kapısını açıyorum. Sola yukarı yokuşlu bir kaldırım. Yılmaz Güney kırmızı bir arabanın direksiyonunda. Araba bozuluyor. Yılmaz arabada. Dışarda çok açık giyimli bir güzel kız arabayı tamire çalışıyor, çamurluğun altına uzanıyor. Biyandan da Yılmaz Güney'le konuşuyor. Kız, Yılmaz'a tutkun, ama Yılmaz aldırışsız, alaylı konuşuyor.

Yılmaz, beni kapıda görürse, kızla konuştuklarını işittiğimi anlar da utanır diye, içeri çekilip kapıyı kapıyorum. Yılmaz Güney nasıl olsa gelecekmiş.

Başka bir rüyadayım. Nasıl geçtiğimi anımsamıyorum. Kitap basılacak kâğıt yapraklarından bir top... Ölçüyorum, her tabakada artan kâğıt bölümü var. Bu kâğıtlar olmaz, başka ölçüde kâğıt gerekir. Orası bir kız okulu yada kızların çalıştığı bir yer oluyor. Kız öğrencilerden yada çalışanlardan birine, bu kâğıtların kitap basımına uygun olmadığını anlatıyorum anlatıyorum, ama bitürlü anlayamıyor. Okullarda çok kötü öğretim olduğunu düşünüyorum. O zaman bir geometri kuralı uydurup söylüyorum. (Aslında uydurduğum geometri kuralı doğru.)

"Bir bütünün parçalarının toplamı, o bütün eder." Bu geometrik kurala göre, bu kâğıt tabakasından çıkarılacak kâğıt sayfaları yan yana getirilince, bu kâğıt tabakasının bütünü oluşmalı. Oysa görülüyor ki, sayfalar yan yana getirilince, geride sayfa boyundan dar bir kâğıt bölümü artıyor.

O zaman kız bilgiçlik taslıyor. Bir tabaka kâğıdı öyle boyutta sayfalara bölermişiz ki, geriye hiçbir parça artmaz ve "Bir bütünün parçalarının toplamı, o bütün eder"miş. İyi ama, sayfaların boyunu kâğıt tabakasına göre belirleyemeyiz ki... Sayfaların boyu baskı makinesine göre belirli

ve buyüzden tabakadan kâğıt artıyor. Başka kız öğrenciler de var. Öğrencilerin bilgisizliklerine şaşıyorum.

Evde oluyorum. Bizim evmiş. Meral de karımmış. Evin düzensizliğine canım sıkılıyor. Bu evi hiç olmazsa ben güzelleştirmeliyim diye düşünüyorum. Sonra, dikdörtgen bir çadır içinde oluyorum. Orda uyuyacakmışım. Yastıklar var. Meral'i çağırıyorum bişeyler istemek için... Dışarda yağmur...

Marburg (Dammühle 16-13 Mart 1990) Sa: 11.20

8/9 Mart 1990 gecesi Berchtesgaden'de gördüğüm rüyayı nedense bir kâğıt parçasına eski harflerle yazmışım. Rüya defterimin yanımda olmadığını mı sandım, yoksa not diye mi yazdığımı bilmiyorum. Buraya o notu aktarıyorum:

Helikopter gibi bişey, ama helikopter değil. Küp biçiminde. Dört yüzünde "Nesin Vakfı" yazılı. İnsanların üstünden, alçaktan uçuyor. Sokaktakiler yığılmış, merak ve şaşkınlıkla bakıyorlar. Ben yerdeyim. Nesin Vakfının böyle bir aygıt yada taşıtı olduğu için övünüyorum. Bu taşıta Vakıf çocuklarım binip gezerler diye düşünüyorum. Taşıtın inmesini istemiyorum ama iniyor. Cağaloğlu'nda Vilayet'in altındaki dönemecin sol yanına iniyor. Çünkü

ben, her zamanki gibi, aynı zamanda iki-üç işi birden yapmak ve yaptırmak istediğim için, o helikoptere benzer taşıta, Babıâli'ye bırakılacak kitapları da yüklemişim. Sonra sokakta bir kürsüdeyim. Üç kişi daha var kürsüde. Biri benim kardeşimmiş. O kardeşim olan saçma sapan konuşuyor. Deli olduğunu söyleyerek ona bağırıyorum. O da, kendi adına yazılı olup bana kullanmam için verdiği telefon aparatını geri istiyor. "Al telefonunu, lanet olsun!" diye bağırıyorum.

Sonra Nesin Vakfındayım. Büyük bir odadayım. Çalışma odam gibi. Birileri var. Vakıftaki hizmetlilerden memnun değilim. Onlara, ben olmayınca Vakıfta düzenin bozukluğunu söylüyorum. Ordakilerden bir adamla, odanın pencerelerine nasıl perdelerin daha uygun olacağı üzerine konuşuyoruz. Adam kapıyı açıp dışardaki bir kadını çağırıyor. Kadın da, perde örnekleri üzerine düşüncesini söylüyor.

18 Mart 1990 Cumartesi günü saat 20'de Akün Sinemasına gittik. Ankara Film Şenliği Kapanış Gecesi için: Günter Wallraff, Barbara Munch, Osman Okkan, Renan, Haluk Gerger... Ödül verme töreninden sonra (bana da bir ödül verdiler) filmi seyretmeye kalmadık. Çünkü yemek yememiştik. Mülkiyeliler'e gittik, kapanmak üzere. Tavukçuya gittik. Daha sonra Dr. Çağlar'la eşi de geldi. Rakı içtik. Eve döndük. Kendi evimi Günterlere bıraktığım için, ben Gergerlerde kalıyorum. Eve geldiğimde iyiydim. İlaçlarımı da almıştım. Hemen de uyudum. Sabaha karşı yürek sancısıyla uyandım ve bitürlü uyuyamadım. Sancı biyandan, şahdamarımdaki ses biyandan. Dr. Ünal, böyle durumlarda kesinlikle hemen "Isordil" almamı söylemişti ama, gözüme (glokom) zararlı olduğu için bu ilacı almaktan korkuyorum. Almadım.

Ağrı kendi kendine geçti, yeniden uyudum. Parça parça rüyalar gördüm, arada hep uyanarak.

Bir kadınla yattım, ama o rüyadan belleğimde bişey kalmadı.

Sonraki rüyamdan belleğimde şu sahne... Bir alçak duvarla ayrılmış set üstünde bisürü yavru kuş... Keklik olduğunu söylüyorlar. Büyükleri de var, ama çoğu yavru... Elimi uzatınca kaçmaya çalışıyorlar, ama kaçamıyorlar. Yakalıyorum. İki kolumun arası keklik yavrularıyla dolu... Bunları Nesin Vakfına götürürüm, orda yetiştiririz, üretiriz diye düşünüyorum. Hem küçük çocuklarım da sever bunları. Yürüyorum. İki kolumun arasındaki keklik yavruları, köpek yavruları oluyor. Çoban köpeği yavruları. Kollarımın arasında kıpır kıpır. Yere düşürmemeye çalışıyorum. Öyle sevimliler ki...

Yine uyandım. Tuvalete gittim.

Ağrı yok, ama uyuyamıyorum. Sabah ezanları başladı. Epiy zamandanberi, Istanbul'da olduğu gibi burda da (Ankara'da) müezzinler yeni yöntem uyguluyorlar. Sabah ezanını aynı saatte okumuyorlar. Biri ezanı bitirince, öbürü başlıyor. Böylece, ençok on dakikalık ezan, camiden camiye ulanarak bir saat kadar sürüyor. Bunun iki amacı olsa gerek. Biri, kendilerince daha uzun Müslümanlık propagandası yapmak. İkincisi olumsuz bir insancıl duygu: Değil mi biz erken uyandık, öyleyse herkes uyansın...

Uyumuşum.

Bir apartman dairesindeyiz. Orası benimmiş. Sınıf arkadaşım Selahattin Zeren'le Mehmet Karahasanoğlu... Dördüncümüz bu ikisinin gerçek yaşamda hiç tanımadıkları biri... (Kim olduğunu şimdi unuttum. Rüyaların güzellikleri saymakla bitmez. Birbirlerini görmemiş, tanımamış insanlar, rüyamızda biraraya geliyor. Kollarımın

arasındaki keklik yavruları köpek yavruları olabiliyor. Ölmüşlerimiz rüyalarımızda yaşıyor. Yaşlılar, rüyamızda çocuk olur. Bunlar bana çok güzel geliyor.)

Oyun kâğıtları dağıtılıyor. Benim elimde üç onlu var. Şaşırıyorum; ben bu denli şanssızken nasıl olur da ilk elde bana üç onlu gelir!.. Hiç olmamış bişey. Şansım dönmüş olacak diye düşünüyorum. İkinci elde kâğıt almıyorum. Hepsi oyuna girsinler diye çok artırmayayım diye düşünüyorum. Bir lirayla açıyorum. İkisi çekiliyor. Karşımdaki iki kart alıyor, ben kart almıyorum. Sonra... Tiyatrodaki ara gibi, bu pokerde de ara varmış. Ara verince, bulunduğumuz yapıdan çıkıp karşıdaki apartmana geçtik. Üçü orda masaya oturdu. Benim büyük aptesim geldi. Bu verilen ara süresinde aptes edip gelirim diye düşündüm. Aptes etmek için, karşıdaki benim eve gitmeliymişim. Ama kapıdan değil de, çatıdan kayılarak iniliyor sokağa. (Oysa kapıdan girmiştik.) Sokağa inmek için eğimli beton çatıya çıkıp bir de aşağı bakıyorum ki, çok yüksekteyim. Çok şaşırıyorum. Çünkü biz, birinci kata girmiştik. Şimdi nasıl oluyor da üçüncü katta oluyoruz? Aşağı kata inip yine beton zeminli eğimli çatıdan kayarak aşağı ineceğim. Tam kayarken uca gelince, bir de bakıyorum ki, aşağısı çok derin. Düşersem, kesin parçalanacağım. Bacaklarım aşağı sallanıyor. İki elimle sağ yanımdaki alçak duvar yükseltiye yapışıyorum. Ha düştüm, ha düşeceğim. Kendi kendime kalkıp kurtulmanın olanağı yok. O duvara nice tutunsam da yavaş yavaş kayıyorum. Kurtulmak için çaba göstermeye kalksam, daha kötü, düşeceğim. Bitek kurtuluşum var. Birilerinin beni tutarak çekmeleri. Bir kişi de çekemez... En az iki kişi olmalı... İçerde oynayanlara seslenmeliyim. "Selahattin!" diye bağırıyorum. Hem bağırıyorum, hem de oyunu bırakırlar mı diye düşünüyorum. Ya aldırma-

dan yavaş yavaş gelirlerse... Ben, eğimli beton üstünde kaymaktayım. Ya şaka yaptığımı sanıp da hiç gelmezlerse diye düşünüyorum. Ve kaya kaya... Uyandım. Yüreğim küt küt çarpıyor...

İşte uykuda ölenler, bana göre, böyle korkulu rüya görürken ölüyorlar...

Dün de öğle uykusunda bir rüya gördüm. Hiç olur şey değil...

Bir Amerikalı gülmece yazarı var. Bilmiyorum, yaşıyor mu? Adının nasıl yazıldığını bile bilmiyorum. Ambros Biers...* Ünlüymüş ama ben ancak iki-üç öyküsünü okumuştum.

Adı bile aklıma gelmezdi. Rüyamda, Ambros Biers cezaevinde tutukluymuş. Bikaç kişi ziyaretine gidiyoruz. Kimler olduğunu bilmiyorum. İki elimle göğsümün üstünde taşıdığım paketi Ambros Biers'e götürüyorum. Kapalı cambazhane yada kapalı sirk gibi bir yerdeyiz. Yer, çiğnenmiş toprak. Yanlarında seyirci yeri yarı daire. Seyirci yerleri, localar gibi kat kat... Başımı kaldırıp en üst kat seyirci yerlerine bakıyorum. Orası, vişneçürüğü renginde kadife kapılarmış ve yaldızlı süslemeleri ve lambaları var. Orda, ellerinde tüfekler, askerler var. Namlular bize çevrik. Biz, yasak bir davranışta bulunursak ateş edeceklermiş... O kapalı sirk gibi yerden bir kapıya doğru ilerliyoruz.

Ya rüyanın gerisini anımsamıyorum, yada unutmuşum.

Rüyalarımı yazmaya yetişemem. 13/14 Mart gecesi Felsburg'da gördüğüm rüyalar:

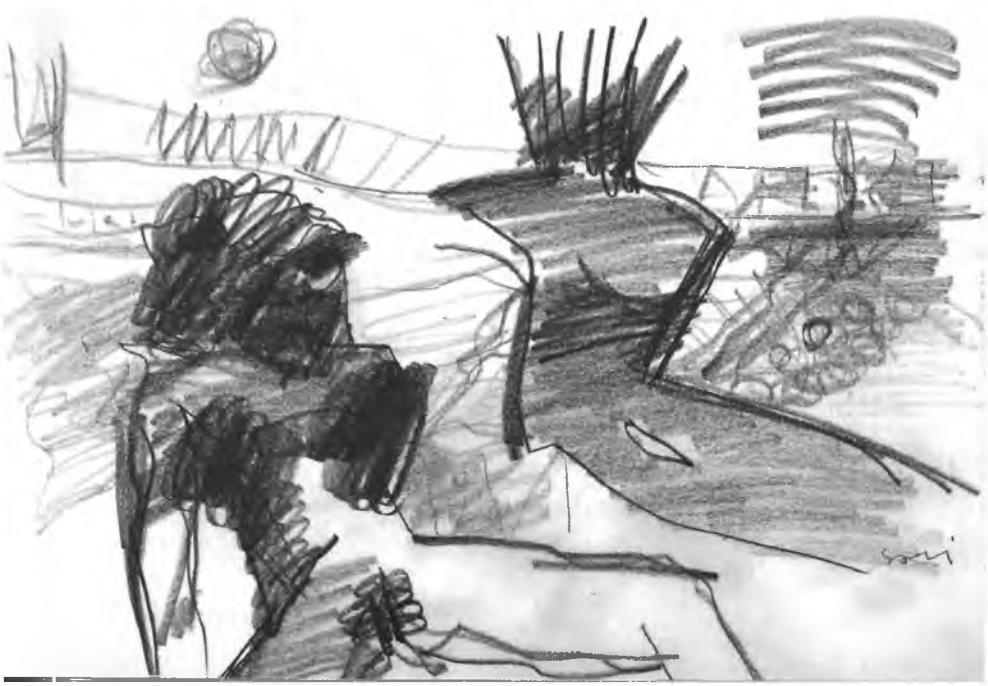
Nasrettin Hoca albümü ve bir de kitap yayımlamışım. İki kadın var... Onlara kitapları vermek istiyorum.

* Ambrose Bierce –y.n.

Sonra... Birileri konuşuyor. Biri diyor ki, Sözde karısı Selçuk, Ulvi Uraz'ı içkiye alıştırmış. Ne şaşılası rüyalar? Bu insan beyni nasıl çalışıyor?

Aynı gece başka bir rüya, Melih Cevdet Anday, bir plajdayız, bir kürsü var... Ne konuşulduğunu unuttum. Bitakım mantıksal konuşmalar yapıyorum tartışmalar konusunda. Ya ben Melih Cevdet'e, ya o bana denizle ilgili bir ödül verip alıyoruz.

MUM HALA'DAN VE BAŞKA YERLERDEN RÜYALAR

Bir evdeyiz. Bilmiyorum senin mi, benim mi, yoksa bir başkasının mı? Bir masada yemek yiyoruz ikimiz. Sonra başkaları da oldu masada tanımadığım, ama tanıyormuşum gibi davrandığım. Sanki ailedendi onlar, öylesine yakın davranıyorlar. Ama bilemiyorum sana mı, bana mı yakın, yoksa ikimize de mi, yoksa hiçbirimize mi?

Sofradan kalkıyorum. Geniş bir koridordan geçip ufak bir salona giriyorum. Ordaki alçak yer masasının üstünde bir yanmaz cam kapta yemek var. Bir sebze yemeği ama ne olduğunu anlayamıyorum; yerelması gibi, enginar gibi bişey... Kaşıkla yemeği karıştırırken bir küçük oğlan çocuğu geliyor yanıma, uykudan yeni kalktığı belli... Bilemiyorum, senin oğlunun küçüklüğü mü, yoksa bir başkasının oğlu mu?

"Nasılsın?" diye soruyorum oğlana. "İyi değil!" diyor. "Niçin?" diye soruyorum. "İnsan yedide yatar, yedide kalkarsa iyi olamaz!" diyor.

Çocuk ne demek istiyor diye düşünüyorum. Akşam yedide yatıp sabah yedide kalkmak, yani oniki saat uyumak ne güzel! Ah, ben de böyle uyuyabilsem... Yoksa benim hesabımda bir yanlışlık mı var? Yedide yatıp yedide kalkmak, yoksa yatar yatmaz kalkmak, hiç uyumamak mı?

Uyanıyorum. Uyanınca, seninle olamayacağım diye canım sıkılıyor. Kaldığım yerden birlikteliğimizi sürdürmek için gözlerimi yumup uykumu bekliyorum.

Bir kırlık yerdeyiz seninle. Dik bir kırlık. O kırlıkta bir açık hava aşevi var. Bidolu dört köşe tahta masalarda yemek yiyorlar.

Seninle masadayız. Bilemiyorum, yemek yemiş miyiz? Yemiş olacağız. Ama yemek yediğimizi görmedim. Dört köşe, ham tahtadan ve özensiz yapılmış bir masa. Bütün ayrıntılarını ayrımsıyorum masanın. Masanın üstünde ya kalın bir kâğıt ya ak bir muşamba yada öyle bişeyden bir örtü var. Belki örtü de değil, dökülen yağlı artıklar kuruyup kabuk bağlamış masanın üstünde ve kuru bezle siline siline cilalanmış. Lekeler öyle eskimiş ve örtüye yada tahtaya öyle sinmiş ki insanın koluna, dirseğine bulaşmıyor; erimiş de kurumuş mum gibi duruyor, açık kahverengimsi...

Önce ikimizdik masada. Sonra birileri daha oluyor. Onlar kimlerdi? Senin mi yakınlarındı, benim mi? Yoksa ikimizin de tanıdıkları mıydı? Yoksa başkaları mı? Ama sen konuşuyorsun onlarla. Ben de...

Sen yeni bir müzik takımı aldığını söylüyorsun. Çok memnunmuşsun. Bana da salık veriyorsun; ben de almalıymışım aynı marka müzik takımından. Hemen alacağımı söylüyorum. Burada bulamazsam, Amerika'dan getirtirim diye düşünüyorum. Markasını yazmak için kâğıt kalem çıkarıyorum. Söylüyorsun. İki sözcük. İlki "İndian" yada "Hindia" gibi bişey. Hint malı mı, yoksa Amerikan Kızılderililerinin mi? Hint malı müzik takımının senin övgünce iyi olmasına şaşarak kâğıda "İndian" diye yazıyorum, yoksa "İndiana" mıydı? Söylediğin ikinci sözcüğü hiç anlayamıyorum. Ama öylesine bilinen, herkesin bildiği, bilmesi gereken bir sözcükmüş ki, sözcüğü anlamamamın ayıp olacağını sanarak sana sormuyorum. Ya yanlış yazarsam diye yazmaktan çekiniyor, yazarmış gibi yapıyorum.

Uyanıyorum yine... Yeniden seninle olmak için gözlerimi kapıyorum. Bu kez uykumun gelmesini daha uzun süre bekliyorum.

Yine o yerdeyiz, kaldığımız yerde, o kır aşevinde. Öbür masalardakilerin konuşmalarının, gülüşmelerinin oluşturduğu uğultuyu duyuyorum. Tabağımda yassı bir et var, beyaz et. Yiyorum, ama ne eti olduğunu anlayamıyorum. Balık da olabilir, tavuk da, avlanmış ördek eti de... İçki içiyor muyduk? Anımsamıyorum. Sanırım içmiyorduk. Nasıl olur da şarap içmeyiz, değil mi?

Sen ve ötekiler masadan kalkıyorsunuz. Ben hesabı ödemek için kalıyorum. O sırada garson geliyor. Elindeki kirden kararmış bezle masanın üstündeki kırıntıları toplayıp yere atıyor. Üstümde kırçıl kumaştan yakasız ceketim var, yirmiüç yıllık. Siyah para çantamı ceketimin sol cebinden çıkarıyorum. Bu sırada sağ dirseğim masaya dayalı olduğu için garson "Masayı silmeyecek miyiz?" diye kabaca alay ederek beni uyarıyor. Dirseğimi masadan kaldırıyorum. Ayağa kalkıyorum. Sen ve yanındakiler gittikçe uzaklaşıyorsunuz. Senin herzamanki o güneşli ve güleç sesini duyuyorum. Ama gittikçe uzaklaşıyor sesin. Çantamdan para çıkarıyorum, sayacağım. Ama ne ödeyeceğim belli değil. Garson hesap getirmedi. Bakınıyorum, görünürlerde garson da yok. Garsonu çağırıp parayı ödemek için hesabı sormaya kalksam, daha da uzaklaşacaksın. Ya sana yetişemezsem...

O kır aşevi, sanki ordaki hepimizin sık sık geldiği biyermiş gibi geliyor bana. Oysa ilk kez geldiğim biyer... Sanki orda seni de, beni de garsonlar, aşevi sahibi filan tanıyormuş gibi, öyle geliyor bana. Nasıl olsa hesabı sonra da öderim diye düşünüyorum; siyah para çantamı yine ceketimin sol cebime koyup hızlı hızlı yürüyorum arkanızdan...

Yürüyorum, yürüyorum... Ah, o kırlık yer öyle dikleşiyor, öyle dikleşiyor ki... Ve gittikçe dikleşiyor. Ben

durunca, arazinin dikleşmesi de duruyor, yürümeye başladım mı dikleşiyor. Üstelik, yol diye bişey de yok. Ham, yol iz açılmamış bir kırlık. Bütün arazi yanık kahverengi... Şurda burda kuruyup bozarmış kısacık otlar...

Sen ve öbürlerinin gittikçe uzaklaşmakta olduğunuzu sesinizin yeğnileşmesinden anlıyorum. Ama gülüşünü hâlâ duyuyorum zaman zaman...

Yere her basışımda, kaya döküntüsü küçücük küçücük taşlar ayağımın altından kayıyor. Ben sana yetişmeye çalıştıkça arazi daha çok dikleşiyor. İyi ama, sen ve yanındakiler ve öbürleri nasıl yürüyüp geçtiniz bu dimdik yerden? Demek ki ben... Artık iyice yorulmuş muyum, iyice yaşlanmış mıyım?

Niçin geciktim, nerde kaldım diye arkanıza dönüp bakmıyorsunuz? Niçin beni beklemiyorsunuz? O gittikçe dikleşen yokuşu tırmanmaya çalışırken işte bunları düşünüyorum ve içimden, iyi ki arkanıza dönüp bakmıyorsunuz, bakarsanız benim o dikliği çıkamadığımı göreceksiniz diye geçiriyorum.

Tırmanmaya, yürümeye çalıştığım o dik ve sarp arazinin sağı solu da engebeli, dimdik iniş...

Ah, yetişemiyorum.

Daha da kötüsü oluyor. Ayaklarımdaki ayakkabılar birden takunya oluveriyor. Takunyalarla o taşlı dimdik bayırı çıkmam daha da zorlaşıyor. Kaç derece var bu diklik? Başlangıçta 20-30 derece olmalıydı, sonra gittikçe daha dikleşerek 40-45 dereceyi buldu. Daha dikleşiyor. Ayağımın altından kayıp yuvarlanan taşlarla birlikte ben de yuvarlanacağım.

Uyanıyorum yine. Ter içinde kalmışım. Ne olursa olsun sana yetişmeliyim. Yeniden gözlerimi yumuyorum. Bitürlü uyuyamıyorum. O uyuyamadığım süre içinde, seninle birlikte olduğum o evi, karıştırdığım cam kap-

taki sebze yemeğini, o oğlan çocuğunu, sonra o kırdaki aşevinde oluşumuzu, bana salık verdiğin müzik takımının markasını yazdırışım düşüne düşüne onları bir daha yaşarken...

İşte o dimdik bayırdayım yine. Ayağımda takunyalar... Gittikçe uzaklaşan sesini ve kahkahalarını hâlâ duyuyorum. Bu kez salt duymuyorum, o kahkahaları görüyorum da... Dudaklarının arasından uçan her kahkaha parçası bir balon oluyor. Renk renk balonlar... Çok yüksek kahkahaların kıpkırmızı balonlar... Yumuşacık gülüşlerin açık mavi balonlar... Gülümseyişlerin sarı balonlar oluyor... İrili ufaklı her tonda yeşil, mavi, gri, beyaz, pembe balonlar... Rüzgâr senden geriye doğru estiği için o irili ufaklı renk renk balonlar sağımda solumda üstümde uçuşup göğe yükseliyor, yükseliyor. Sonra gökte patlayınca her balondan kahkahaların, gülüşlerin, gülümseyişlerin yankılanıyor.

Benden uzaklaştıkça balonlar da küçülüyor, sonra sabun köpüklerinden küreler oluyor. Tıpkı çocukluğumda beni götürdükleri eski hamamlarda sabunu köpürtüp yumruğumun bir yanından üfleyince öbür yanından uçuşan köpüklerden küreler gibi... Bunlar saydam küreler, ama her saydam kürenin yüzeyinde renkler yansıyıp yansıyıp yitiyor, nice renk varsa hepsi saydam kürelerde yanardöner ışıltılarla parlıyor.

Bayır daha dikleşince, ben de birden, dökülen taşlarla sağımdaki yamaçtan aşağı kayıyorum hızlı hızlı, bir koyağa doğru. Bu koyaktan sonra kestirmeden size yetişebilirmişim. Siz yukardan gide durun, ben bu kestirme yoldan önünüze çıkıverecekmişim.

Seninle buluşunca da, kestirmeden gelip size böylece yetişmiş olduğumu söylemeyeyim diye düşünüyorum. Çünkü doğruyu söylersem o dik bayırı çıkamadığımı anlayacaksın.

Solumdaki tepenin düzlüğünde üçer beşer yürüyenleri görüyorum. Bunlar, az önce o kır aşevinden kalkan insanlar. Sen de aralarındasın. Seni göremiyorum ama, yaklaşan sesini ve gülüşlerini duyuyorum; ama artık kahkahaların renkli balonlar, saydam köpük küreleri olmuyor.

Beni aramıyorsun, çünkü arkandan geldiğimi sanıyorsun.

Bir mucize oluyor. Ayaklarımdaki takunyalar, o taşlı dik inişte, kar üstünde kayak gibi kayıyor. Üstelik salt aşağıya doğru değil, aşağı kayarken aldığım hızla yukarı doğru da kayıyorum. Kaya kaya, o engebeli araziden bir inip bir çıkıyorum. Ve... işte sonunda, o tepedeki yolda yürüyenlerin arasında, önlerde biyerdeyim. Sen gerilerde kalmışsın.

Seni yine göremiyorum. Ama güneşli sesinin ve güneşli gülüşlerinin yönünden, benden geride olduğunu anlıyorum. Az sonra yanıma geleceksin. Başımdan geçenleri, sana ulaşmak için neler çektiğimi anlatmayacağım. Sanki başındanberi hep birlikte yürüyormuşuz gibi davranacağım. Birlikte söyleşip birlikte gülüşeceğiz. Arkadan gelenler arasında seni görebilmek için bir tümseğe çıkıp bakınıyor, aranıyorum.

Uyanıyorum yine...

Zamansız uyandığım için çok canım sıkılıyor.

Gözlerimi kapıyorum. Uykumu bekliyorum ama boşuna... Bitürlü uyuyamıyorum, uyuyamıyorum.

Gece lambasının düğmesine basıyorum. Işıktan gözlerim kamaşıyor. Gözlerim ışığa alışınca saate bakıyorum: 03,19... Yatağa gireli ancak iki saat olmuş.

Çok sevinçli bir gecemin bitiminde yatağa girmiştim. O gecemin sevincini bir sevgiliyle –ki o sendin– paylaşmayı ne çok, ama ne çok istemiştim. Böyle büyük sevinçleri sevgiliyle bölüşmek, iki cinsin tenlerini üleşmelerinden çok daha coşkuludur.

Bütün sevinçlerimde, sevincimi üleşecek kimsem olmadığından, hep böyle yapayalnızımdır. Belki de o us almaz direncim, o şaşırtıcı – beni bile şaşırtan – dayanıklılığım bu yapayalnızlığımdan geliyor.

Uzun süre bekledim uykumu. Uyumaktan umudumu kesince kalktım yataktan. İşte bu yazıyı yazdım. Perdeyi açtım. Dışarda heryer karla örtülü. Sabahın o belli belirsiz maviliği karlara bürünmüş. Bir de kondukları ve kalktıkları ağaç dallarının karlarını silkeleyerek uçuşan bikaç karga...

Pencereyi açtım. Soğuk, çıplaklığımı sardı.

Az sonra hava iyice aydınlanır. Bu yazıyı bir zarfa koyar, sana postalarım.

Sen bu yazımı okuyunca sevilmiş olmanın – hem de yıllardanberi – mutluluğunu yaşarsın; salt mutluluğunu değil, gururunu da... Gururun içine sığmaz olunca, ne yapacağını bilemediğin bişey yapmak istersin. Belki aşağı yukarı yürürsün odanın içinde, kesinlikle bir cıgara yakarsın, belki o sıra orada olanlarla saçma sapan konuşursun hep gülerek, ama ne yaparsan yap, için içine sığmaz olur.

Sonra? Sana yazılmış bu yazıyı, başkaları okuyup da rüyamdaki sevgilinin sen olduğunu anlamasınlar diye, yırtacaksın, hem de küçücük parçalara ayırarak... Kâğıt sepetine yada çöp kutusuna atacaksın.

Benim ne denli cimri olduğumu, sen de herkes gibi bilirsin elbet; hem de dünyanın gelmiş geçmiş en cimrisi! Ama bana cimri denilmesinden nasıl sonsuz bir keyif aldığımı bilemezsin.

Gerçekten de eşi benzeri olmayan bir cimriyim. Bay Harpagon bile benim yanımda çok cömert kalır. Nasıl bir cimri olduğumu ne sen, ne başkaları biliyor. Bilip bilmemeleri de hiç umurumda değil. Ben biliyorum ya, yeter...

Acılarımın, yoksulluklarımın, çirkinliklerimin, utançlarımın, yanılgılarımın, pişmanlıklarımın, mutsuzluklarımın, hastalıklarımın, dertlerimin, açlıklarımın, gözyaşlarımın, kara günlerimin, üzünçlerimin, yalnızlıklarımın, zavallılıklarımın cimrisiyim; bunları salt kendime saklarım, başkalarına vermek, başkalarıyla bölüşmek istemem.

Tatlarımı, beğenilerimi, varlıklarımı, varsıllıklarımı, güzelliklerimi, doğrularımı, inandıklarımı, keyiflerimi, mutluluklarımı, sağlıklarımı, gülüşlerimi de, bende nice varsa hepsini, kendilerinde olmayanlara vermek isterim; başkalarına vermeyince onların benim olduğuna inanamam.

Eşsiz ve benzersiz, dünyanın en cimrisi olarak rüyalarımın bile ziyan olmasını, salt bende kalmasını istemiyorum. Güzel rüyalarımdan birinin keyfini, anlattığım bu rüyamdan senin tadacağın hazzı, duyacağın mutluluk ve gururu başkalarıyla da üleşmek istediğim için, işte bu yazımı sen parça parça edip sepete yada çöplüğe atmadan önce yayımlıyorum. Hayır, sana göndermiyorum.

Freud sağ olsaydı da, heryanı küçücük heykelciklerle dolu olan Londra'daki evine gidip şezlonguna boylu boyunca uzanarak bu rüyamı anlatmış olsaydım, nasıl yorumlayacağını, bana ne diyeceğini çok iyi biliyorum:

"Sevi, kavuşunca bozulan bir büyüdür. Buyüzden sen yaşamın boyunca hiç kavuşmadan hep sevmeye yazgılı, yargılı ve lanetlisin! Hep bir rüyayı yaşayacaksın, gerçek yaşam sanarak..."

Ödüllendirildiğim o çok sevinçli ve mutlu gecemin, sabahındaki o herzamanki yapayalnızlığımın gücüyle seni kucaklıyor ve öpüyorum.

Moskova (Hotel Russia, 10-190) 6 Ocak 1990

12 Şubat 1963

10-11 Şubat gecesi gördüğüm rüya:

Bir kadının tımarhanedeki deli kocasını ziyareti.

Adam hertürlü davranışıyla akıllı görünüyor. Durmadan işler yapıyor, çok kısa zamanda ördüğü ağları, çarçabuk tavana geriyor.

Adam iç odada. Soruyorum adama:

– Çocuğunuz var mı?

Adam (arkası dönük, eli işte),

– Var... Bir oğlumuz var...

Kadın başıyla yok işareti veriyor, gülüyor. Yani "Deli kocam, çocuğumuz var sanıyor" demek istiyor.

Bu rüyayı görürken bütün bunları piyes yazmak için gördüğümü, bunları yazacağım piyese konu ve gereç yapacağım diye de düşünüyorum.

Uyandım. Uyandıktan sonra da yatakta rüyanın konusu üstünde yazacağım piyesi düşünerek konuyu sürdürdüm.

Kadın, zaten kocasıyla pek ilgili değil. Öylesine gelmiş ziyaretine. Gelmesi gerektiğinden...

Gittikçe kadının ziyaretlerinin arası açılır. Sonra sonra gelmez olur, unutur kocasını. Nasıl olsa delidir, tedavi olamıyor.

Kadın yeni bir hayat kurar kendisine, yeniden evlenir.

Tımarhanedeki deli adam tedavi edilir, iyi olur, çıkar tımarhaneden, evine, yani evi sandığı eski karısının evine gelir.

Sonunu düşünemedim.

8 Mart 1963

Rüyamda gördüğüm kuş olan ölmüş "Hamdi Efendi". Hamdi Efendi adına bir sempati duydum rüyamda. Bu adı bir piyesimde kullanayım diye düşündüm rüyamda. Dala konmuş Hamdi Efendiyi çağırdım:

– Gel Hamdi Efendi, gel!

Yanımda bilmediğim biri daha vardı.

Çağırıyordum. Hamdi Efendi gelse yanıma, onu ölmüşlüğünden kurtaracaktım.

Dala konmuş güler yüzlü Hamdi Efendi kuşlaşıyor. Sevimli, insan yüzlü, renkli sakakuşu oluyor,

– Ama az kalırım yanınızda... diyordu.

Kanatlarını çırpıp uçuyordu bize doğru gülümseyerek tatlı yüzüyle... Geliyor, geliyor... Sonra havanın açık mavimsiliğinde dağılıp eriyor Kuş Hamdi Efendi...

Üzünç duyarken ben, yeniden somutlaşıyor. Ama yine uzak bana... Gülüyor. Kanat çırpıyor, geliyor bana... Eriyor, yine dağılıyor havanın maviliğinde... Bikaç kez böyle olurken, "Hamdi Efendiyi sevdim," diyorum rüyamda. İçimden, "Ona bir oyunumda yer vermeliyim..." "Hamdi Efendi" adını ilk duymuş gibi oluyorum, bir seviyorum ki o adı, bir seviyorum ki güler yüzlü Kuş Hamdi Efendiyi... Uyanıyorum gülerek, uyanınca korkuyorum.

18/19 Mart 1963 gecesi gördüğüm rüya.

Çürük yapılar arasında dolaşıyoruz. Bu yapıların yıkılacağını bilmekteyiz; ama bile bile yine de oralarda dolaşıyoruz, bitürlü kurtulamıyoruz, oradan –her nedense– uzaklaşıp gidemiyoruz.

Yüksek yapılar yıkılıyor: Toz, taş, toprak, yağmur... Ben yıkılan binalardan kaçacağım yerde, hem de kaçabilecekken, üstelik de kaçıyorum sanısıyla, bile bile, yıkılanlardan yana (sanki kurtuluyorum sanarak) koşuyorum. Birden üstüme duvarlar yıkılıyor, taş yığını altında kalıyorum. Üstüme çarpan taşlardan yaralanan her yanımdan kan fışkırıyor, ama yaralar taze olduğu için canım acımıyor, ama o toz bulutu içinde burnuma keskin kan kokusu geliyor, yanık bir koku... Yüzükoyun yere kapaklanmışım, üstüme durmadan taşlar düşüyor ve bir duvarın da üstüme yıkılmakta olduğunu görüyorum. Bu arada içimden "Öleceğim... Burada ezilip gidiyorum, bu kadar taş yığını arasında sağ kalamam, gelip kurtarmazlar da..." diye düşünüyorum.

Öbür kaçanları, kurtulanları da görmekteyim.

(Sayfanın yanına yazılmış not:) Ben sorumluyum, sorumlarımın altında ezilmem gerekirse, görevim var, kaçamam.

Piyes şöyle olacak: Yüzde yüz yıkılacağı bilinen eski, çok eski, her yanı gıcırdayan, duvarları dökülmüş evden, içindekiler bitürlü çıkıp gitmiyorlar, kurtulamıyorlar. Oysa

evin nasıl olsa yıkılacağını, altında kalıp ezileceklerini yüzde yüz biliyorlar; ama onların, o evdekilerin hepsinin dramı, yıkılacak eski evden kaçıp kurtulamamalarıdır.

Evdekiler şu gruplara ayrılmışlar:

Çok yaşlılar: Hayır, yıkılmaz!

Yaşlılar: Yıkılacak biliyorum, ama bırakıp gidemem. Burada ben varım, anılarım ben demek, anılarım var.

Orta yaşlılar: Yıkılacak biliyorum, ama gidemem, çünkü yıkılırken dayanır, tutarım belki...

Gençler: Hemen gidelim buradan... Siz kaldıkça gidemem ben de... Sizin için kalıyorum burada... Sizin için bile bile ezilip öleceğim burada. Ben sizsiz olamam... (Ev, taş, tahtadır, bişey ifade etmez, onu değerlendiren sizlersiniz. Hatıralar yeniden kurulur.)

Çok gençler: Hemen gelin... Biz gideceğiz. İster gelin, ister gelmeyin... (Gençlerle orta yaşlılar, hemen gidin! derler.)

Bu gruplar arasındaki müthiş çatışma.

Ev, vatandır; geri kalmış vatan. Yanındaki yüksek apartmanlar ezmektedir evi. (Vatanı içerden, dışardan kurtarmak isteyenler.)

(Ev her perde daralır, basıklaşır, eğrilir. Merdivenler gıcırdar.)

Sabahattin Ali'nin kaçtığı günler kalabalığa girip içmesi (Abidin Özmen ve Kırdar'ın sarhoş halde, saklandığı eve gitmeleri.)

Benim kaçak günlerimde vapurda dolaşmam, herkesin arasında. Yani insanın varlığını, kişiliğini duyurmak, bilinçaltı duygusuyla, kaçtığı tehlikenin üstüne üstüne yürüyerek, rüyadaki, kaçacağı yerde, yıkılan duvarın altına girmesi ve ölmesi.

[...]

Tarihsiz

4-5 Aralık gecesi yarı rüyamsı bir piyes:

Karıkocalı eve bir görünmeyen misafir gelir.

Görünmeyen misafir kapıyı vurur. İçeri girerken kapı kendiliğinden açılır.

Karıkoca başlarını çevirmeden, kapı vurulunca,

– Herhalde Binka olacak! derler.

Kapı kendiliğinden açılınca da,

– Hoşgeldin Binka! derler.

Binka'nın oturacağı iskemle, sanki Binka oturmak için sandalyeyi düzeltiyormuş gibi yerinden oynar. (Giderken de böyle olur.)

Bazen Binka sesiyle konuşmalara katılır. Bu görünmeyen kişi, kadın yada erkek olabilir.

5 Ağustos 1963

Dün gece saat dörtbuçuktu yattığımda. Hayatımın en korkunç rüyasını gördüm. Cezaevindeymişim. Arkama pislik sıvayan bir it. Öbür itler. Şikayet edecek kimse yok. Öyle bir topluluk içindeyim ki, kendi özel, yaban ve bayağı düzeninden başka hiçbir kanun yürürlükte değil. Onların düzenine henüz girip uyamamışım, kanunu uygulayacak kimse de bulamıyorum. Dövüyorlar, vuruyorlar, beni çevirmişler alay ediyorlar. Paralarımı alıyorlar. Ben onların hepsiyle başa çıkamayacağımdan korku içinde şaşkınım. Ama içimde bir umut var: Nasıl olsa derdimi anlatacak bir düzen adamı bulacağım...

Biyere sıraya giriyoruz; mahkûmlar. Sıraya girenlerin dışında yine mahkûmların kargaşalığı var. Bir adam dolanıyor; öbürlerinden birazcık düzgün giyinmiş. Üstünde gardiyan elbisesi yok ama, onu gardiyan, cezaevi memuru gibi biri sanıyorum nedense... Öbürlerine bakarak, söz anlar biri sanıyorum belki de... Aziz Nesin olduğumu ona anlatabilirim gibime geliyor. Beni şikayette bulunacağım birisine çıkarmasını söylüyorum. Adam, ciddi, önce olur diyor ama sıradakileri gösteriyor. Ben sıranın sonlarındayım. Sonra adam, gidip geliyor biyere,

– Ama siz gelin! diyor.

Sırayı benim için bozuyor. Adımın tanınmasından, kişiliğimin bilinmesinden memnunum...

Adamla biyerlerden geçiyoruz. Demir parmaklıklı büyük bir kapıdan bir bahçeye, avluya giriyoruz. Orada

adamlar var. Beni getiren adam, bir basamak üst sette duran üç kişiye götürüyor. O üç kişiye doğru yürüyüp elimi uzatıyor,

– Aziz Nesin... diye kendimi tanıtırken onlar da bana gülümseyerek geliyorlar, elimi sıkıyorlar.

Tanınmış olmanın, kişiliğime değer verilmenin kıvancı içindeyim. Ama adamların giyinişleri, yüzleri, hareketleri bir acayip. Pamuk Prenses'in yedi cücelerininkine benzer renkli acayip elbiseler içindeler. Yüzleri de normal değil, patatesten, peynirdenmiş gibi yanakları, burunları var. Üçüncünün elini sıkınca, bir dördüncü, beşinci çıktı, yan yana... O adamlar çoğalıp çepeçevre beni kuşatıyorlar. Eciş bücüş adamlar alaya başlıyorlar benimle. İyice alay ediyorlar ama, alay olsun diye yapmıyorlar bunu, deliliklerinden... Tımarhaneye sokulduğumu anlıyorum. Cezaevinden beni adam hakaret, alay olsun diye şikayet etmemem için delilerin arasına sokmuş. Kaçıp kurtulmam mümkün değil oradan... Bir kurtuluş olmadığını bile bile bağırarak delilerin üstlerine yürüyorum elimdeki değneği sallayarak... Deliler kaçışıyorlar ama korkularından değil, benimle alay olsun diye.

Bağırmaya başladım... Uykuda bağırdığımı duyuyorum, çok, çok bağırıyorum... İkinci yada üçüncü bağırışımda kendi sesimden uyandım, fırladım... Hâlâ o korku içindeyim. Baktım karım yanımda... O da uyanmış bağırmamdan... Ben hâlâ o korkunç rüyanın etkisindeyim, kendimi yarı rüyada sanıyorum. Uyanmış olduğum halde bağıra bağıra çıktım odadan. Çalışma odama geldim. Kalbim duracak gibi çarpıyordu... Ayıldım ama bu kez kalbimin duracağı korkusuna kapıldım, divana yığıldım kaldım.

9 Mayıs 1964

7 Mayıs sabahı rüyada gördüğüm, eski bir konudur bu. Diyaloglar da rüyada belirlenmişti, sonra aradan iki gün geçince, yazıncaya kadar unuttum diyalogları ve ayrıntıları.

I. bölümde kişiler, teker teker anlamlı ve gramerce doğru konuşurlar. Ama herbirinin yalnız bir konuşması böyledir. Aynı adamın, ikinci sözü, birincisini tutmadığı gibi, karşılıklı konuşmaya başlayınca bunlar, ortaya bir saçmalık çıkar. Birinin sözlerinin karşısındakinin ve öbürlerinin sözleriyle hiçbir bağıntısı yoktur. Aynı adamın bir sözünün, ondan sonra gelen sözüyle de bağıntısı yoktur.

Örneğin:

a- Atkestanesi ağaçlarını çok severim. Mayısta çiçek açtılar mı, ah ne güzel olur... Hele kırmızı çiçeklileri.

b- Anne sütü başka oluyor, beyefendi, başka hiçbir hayvanınkine benzemiyor.

c- Keşke Fransızca öğrenmiş olsaydım zamanında.

a- Bu yaz denizin tadını çıkaracağım. Siz nerde oturuyorsunuz?

b- Ne güzel konuşuyor.

c- Akvaryum balıklarını pek seviyorum. Sizin de var mı?

II. bölümde kişiler, gramerce doğru, ama mantıkça yanlış konuşurlar:

a- Köprülerin koyunlarından uçmadıkça hayatın çivileri yastık olabilir mi şekerim? Falan gibi.

III. bölümde, gramerce de mantıkça da kişiler yanlış ve tüm bağıntısız konuşurlar:

Var mımıştır cak mı bilmem ki yarış gelmiş diyecekse nasıldır? gibi...

IV. bölümde, kişilerde fikr-i sabit başlar.

(Bu bölüm, daha başa alınacak)

Herbiri hep aynı konuyu, döner dolaşır başka biçimlerde söylerler, derinlemesine düşünerek söylerler.

Sonra telefon konuşması. (A)'nın türlü söylenişleri. Adam gittikçe telefonun parçalarını elinden atar. Yalnız ağızlıkla konuşur. Sonra bunu da atar, ama yine telefonda, yani olmayan telefonda konuşur, dolaşıp kitap merdivenine çıkıp telefonla konuşmaya devam eder.

22 Temmuz 1964

21/22 Temmuz gecesi sabaha karşı gördüğüm rüya:

(Ki çok hastaydım. Yorgundum. Sinirlerim çok bozuktu. Gözlüğü attığım günün gecesiydi.)

Sanki önü uçurum gibi ama ne olduğu bellisiz biyerdeyim, bir çayır. Sisley'in peyzajları gibi biyer.

Bir kadın, belki annem bilemiyorum. Birisi bana,

– Korkma, diyor, şöyle kendini bırakıver, ellerini de yana aç, yavaş yavaş ayakların yerden kesilir, ölüverirsin... Korkulacak bişey yok ölümde... Kendini boş bırak, sıkma, korkma da... Uçuvereceksin... Ayakların kesilecek yerden... Haydi, bak, benim gibi... Biraz cesaret göster, sonra bişey hatırlamayacaksın, hiçbişey bilmeyeceksin.

20 Şubat 1966

İnsan sarhoş olur da, kimi zaman öyle bir duyguya kapılır ki, "Ah şimdi hemen duygularımı, düşüncelerimi, yazsam, kâğıda geçirsem, ne güzel şeyler ortaya çıkardı, belki de şaheser!" diye içinden geçirir.

Biçokları gibi ben de bu türlü duygulara kapıldım. Ne var ki, bu duygular bende tasarı olarak kalmadı, gerçekleştirdim. Sarhoşluğumun o türlü duygu çizgisindeyken, hemen kâğıdı kalemi alıp masaya oturdum. Bikaç kez denedim bunu.

Yazdıklarımı ertesi gün okudum: Rezalet!

Sanat, akıl işi...

İnsana sarhoşken, sarhoşluğun o bir anında, şaheserler yazarmışım gibi gelirse de, bir bok yazılmıyor.

Uykuda da, rüyada da, yarı uyur, yarı uyanıkken de böyle olur bazı. Aklımıza gelen konuların çekiciliğine kapılırız. Ah bir uyanıp da yazabilsek... Ah, çabucak yataktan kalkabilsek, kendimizi toparlayabilsek de yazabilsek, bir şaheser ortaya çıkardı. Böyle sanırız.

Ertesi gün uyanınca da dün gece rüyada, uykuda yada yarı uyurken kafamıza takılmış olan o güzelim konuyu unutmuşuzdur, yine yana yakıla üzülürüz kendi kendimize.

İnsanın yılları yazarlıkla geçiyorsa, ister istemez bu yolda hertürlü denemeyi yapıyor. Ben rüyada, uykuda yada yarı uykuluyken beni saran, bana çok çekici ve bir daha bulunamazmış gibi gelen o konuları kâğıda geçirdim.

Pekçok kere böyle durumlarda, kendimi zorlayarak hemen yataktan kalkıp bütün ayrıntılarıyla kafamda geçenleri, o konuları, tasarıları yazdım. Ertesi günü okudum bunları.

Sarhoşken olduğu gibi değildi bunlar. Yani saçma sapan şeyler değildi. Ama yarı uykuluyken bana geldiği kadar güzel şeyler de değildi. İçlerinde güzel olanları da çıkıyordu ama, bunlar daha önceleri, günlerce, haftalarca, aylarca, hatta yıllarca düşündüğüm, beni uğraştıran konulardı. (Yatarken düşünerek uyuduğum, uyurken çözümlediğim sorunlar ve konular başka şey). Ama yine de, o yarı uyur halde bana gelen güzellikleri yoktu. Pek çoğuysa sönük, önemsiz şeylerdi. Oysa, bana o yarı uykuda ne güzel gelmişlerdi.

Dün gece, sabaha karşı gördüğüm renkli rüyada, bu anlattığım olayın bilincine vardım.

Bir kır kıraç yerdeyim. Bayırdan iniyorum, bir denize geliyorum. O denizin mavi-yeşil rengi, dalgaları... İşte rüya bu kadarcık... O ne güzel mavi-yeşil dalgalardı... Renk, görünü beni büyülemişti. Uyandım. Karım da uyandı. "Çok, çok güzel bir rüya gördüm," dedim. Karım, "Ne gördün?" diye sorunca anlatamadım. Çünkü anlatılacak bişey yoktu ortada. Yarı uykudaydım. "Sonra anlatırım," dedim.

O renkleri unutamıyorum...

24 Şubat 1966

Biz o İhsan'la aynı sınıftaydık. Süleymaniye Camiinin arkasındaki, sonradan "İstanbul Yedinci İlkokulu" olan "Kanuni Sultan Süleyman İptidaî Mektebi"nde, üçüncü sınıftaydık. Ya 1925, ya 1926 yılıydı. Aynı sınıftaydık ama, sıkı arkadaşlığımız yoktu. Onu ne severdim ne de sevmezdim. Yakından tanımazdım bile. Ben dersanede ikinci sırada otururdum, o arkada bir sırada otururdu. Uzun boyluydu. Her adımını attıkça, bir sağa bir sola sallanarak yürürdü. İyice giyimli, pembe yüzlü, temiz bir çocuktu.

Üzerimde hiçbir iz bırakmamıştı. Onunla bir ders yılı (sekiz ay) aynı sınıfta, belki de hiç konuşmadan, oynamadan okuduk.

Onu hiç görmedim sonraları. Hiç düşünmedim. Hiç ansımadım. Ondan hiçbir anım olmamıştı. Hiçbir çağrışımla onu aklıma getirmedim. Başka hiçbir arkadaşımla konuşurken onun sözünü etmedik.

Ama nasıl oldu hiç anlayamıyorum, aradan kırk yıl geçtikten sonra, dün gece onu rüyamda gördüm. Bu nasıl korkunç, şaşılası bir bilinçaltı oyunudur. O rüyayı gördükten sonra uyandım, yatağımda saatlerce, insan zihninin bu şaşırtıcı çalışmasını düşündüm. Bu rüya bana pek olağanüstü geldi.

Rüyamda, Beyazıt Alanında uzun boyuyla, her adımda başını bir sağa bir sola sallayarak İhsan gidiyordu. Onun adının İhsan olduğunu, birden rüyamda ansımıştım. Rüya olmasaydı da bu, o zamanki sınıf arkadaşlarımdan biri, bu çocuğu bana uzun uzun anlatsaydı, ne o çocuğu, ne de adını ansıyabilirdim.

Bilinçaltının neresine, nasıl gizlenmiş bir anı ki bu, bende, hiçbir iz bırakmadığını sandığım, adını unuttuğum o çocuk, aradan kırk yıl geçtikten sonra birden rüyama girdi.

Aslında rüya önemli değildi. Çocuk Beyazıt Alanında Üniversite'ye doğru yürüyor, ben arkasından "İhsan!" diye sesleniyordum. Birden uyandım. Kırk yıl önceki izsiz, anısız çocuğu nasıl olup da rüyamda ansıyabildiğime şaştım, başkalarına hiç önemsiz gelebilecek olan bir olaydı bu. Ama beni çok düşündürdü. Saatlerce bu bilinçaltı oyunu üstüne düşündüm.

20 Şubat 1968

Çok yorgun ve uykusuz olduğum için dün gece erkenden yattım. Galiba saat 22.00'ydi. Herzaman, uyur uyumaz bütün uykumda sürekli rüya görürdüm. Ama gördüğüm bu rüyaları sonradan yada uyanınca hatırlayamıyorum. Uykumda sürekli rüya görmekte [olduğumu] şuradan anlamaktayım: Gündüz yada gece uykudayken, her ne zaman uyansam, gördüğüm rüya kopuyor, o an rüya gördüğümü biliyorum.

Erken yattığım, normal sekiz saat uyuyabildiğim geceler, gördüğüm rüyaların kimisini hatırlayabiliyorum. Bu uzun uykulu geceler sinirsel bunalımlı bir günün, bir tartışmanın sonundaysa, rüyalar daha derin izli oluyor.

Dün gece, kimbilir gece saat kaçtı, o ilginç rüyayla uyandım.

İstihkâm subayı olduğum günler... Belki kıtamla, belki Fen Okulundaki arkadaşlarla birlikte bir mezarlıktayız. Mezarlık bir bayırda... Aşağı doğru iniyor. Engebeli arazi, orada burada mezartaşları... Rüyada, subaylıktan çoktan ayrıldığımı biliyorum ve arkadaşlarım arasında olmaktan buyüzden tedirginim. İçimde, subaylıktan ayrıldığımdanberi, istihkâmlıkta biçok yenilikler, değişiklik olmuştur da bunları bilmiyorum diye bir tedirginlik duyuyorum. Bayırdan, mezar taşları arasından geçerken, Fen Okulundan arkadaşım Abdullah'ı görüyorum. Abdullah'ın üstünde, Harp Okulu elbisesi yada teğmen elbisesi var; boz, aba kumaştan... Abdullah benim okuldayken çok

yakın olmadığım ama sevdiğim bir arkadaştı. Yüzü, son gördüğüm gibi, okuldaki gibi genç... Bir mezar taşı önünde ayakta, onun bölüğünün erleri, mezarlıkta bişeyler yapıyorlar. Yanından geçerken Abdullah'a selam verip gülerek şakalaşıyorum. Abdullah bana eskiden olduğu gibi sevimli davranmıyor, çok ilgisiz... "Ayrıldın sen, artık bizden değilsin!" der gibi... Kırıldığımı belli etmeden iniyorum aşağı...

Biz buraya istihkâm birliği olarak, galiba eski mezarları kaldırmaya, buralarını düzeltmeye gelmişiz. Önümde uzun, çok uzun bir mezarın tahta sanduka kapağı var. Ondan önceki rüyam renkli miydi bilmiyorum. Ama o anda gördüklerim renkli... Bu mezar sandukasının kapağı eski camilerimizin çok sanatkârca işlenmiş tahta oymalarından, bir tahta oyma şaheseri... Bu uzun tahta, orta dik çizgiden iki yana eğik... Üzerinde arabesk oymalar var. Dantel gibi altıgen altıgen... Ama o kadar eski ki, yer yer çürümüş, dökülmüş, kopmuş.

Erler bu oyma tahta kapağı kaldırıyorlar. Alttan toprak, toprakların içinde çürümüş bir insan cesedi görünüyor. Çürümüş ama, yine taze... Etler, kanlı etler toprağa karışmış ve derileri döküldüğünden kaslar kanlı kanlı görünüyor. Cesedin başı normal olarak duruyor. Herşeyi renkli olarak görüyorum. Otuz-kırk yaşında, siyah saçlı bir erkek başı... Baş kımıldıyor. Gözler açılıyor. Dudakları kıpırdıyor.

Ben mezarın ayakucundayım. Adamın başında erler, diğer subaylar, birileri var.

Baş doğruluyor ama beden, çürümüş etler, kanlı kaslar... Adam büsbütün mezardan kalkamayacaktır.

Başın, ne dediği ilkin anlaşılmıyor. Sonra daha açık,

– Su verin! diyor.

Ölüye su verilmeyeceğini bildiklerinden, başında duranlar, korku ve saygıyla susuyorlar. Ölü baş, biraz kızgın, tekrarlıyor:

– Su istiyorum, bir bardak su versenize...

Herkes ona bakıyor. Öbürleri de benim gibi, ölü başın böyle söyledikten sonra, artık bir daha konuşmayacağını içlerinden geçiriyorlar, onların içinden geçen benim de içimden geçiyor.

Ölü daha kızgın konuşuyor:

– Su verin...

Sonra ölü olmadığını savunuyor:

– Az önce uyumuştum. Susamışım, su verin...

Müthiş bir acıma duyuyorum: Yüzyıllar önce ölmüş olan adam, öldüğünü bilmiyor, az önce uyumuş sanıyor kendini. Ama yerinden kalkamayacak ki... Yüzyıllar önce ölmüş olduğu halde, adamın, kanlı kaslar, çürük etler içinde de olsa, bu kadarcık olsun konuşabilmesine, içimden seviniyorum.

Sonra uyandım. Bu rüyanın etkisiyle birden ölüm duygusunu kafamdan atmak, ölümü düşünmemek için yeniden uyumak istedim, uykuya zorladım kendimi... Çünkü, özellikle geceleri, böyle uyku aralarında, hele sabaha karşı ölüm duygusu ağır bastırıyor, çok ağır... Durmadan ölüm hiçliğini derinlemesine düşünüp duruyorum. Bu oyun nedir? Bu, bir saçmalık mı? Ölüm nasıl bir hiçlik?.. Epikür: "Ölümden korkmamalı, çünkü ölümden önce acısını, nasıl olduğunu bilmiyorum, öldükten sonra da nasıl olsa bilmeyeceğim," demiş. Evet ama, ölmeden önce onu düşünüyorum. Korkunç olan bu... (Mezarımı yapmak ve cenaze töreni korkusu. Bunu da şimdiden düşünüyorum ya...)

Kendi ölümümden çok, çocuklarımın da bigün öleceklerini düşündükçe dehşete kapılıyorum. Herşeyden çok sevdiğim onların taze, sevimli yüzlerinde ölümü görmek beni sözcüksüz duygulara, acılara sürüklüyor.

İşte bu duygularla uyumaya, kafamdaki ölüm düşüncesini atmaya çalıştım.

Rüyanın ikinci etkisi, Abdullah'ın yüzü oldu; anılar, ölüler, fotograflar yaşlanmıyor. Rüyadaki Abdullah son gördüğüm gibiydi. Oysa şimdi ne kadar yaşlanmıştır. Onu görsem bugün belki de tanıyamam... Ama bilinçaltımda, anılarımda, o günkü yüzüyle yaşıyor.

Uyudum. Çok güzel bir oyun konusu buldum. Şaheserdi. Sabahleyin yazacaktım. Unuttum, yazamadım.

30 Mart 1968 Cumartesi,

Dün gece 2.30'da yattım, 6.30'da kalktım çocuklar için. Bu dörtbuçuk saatlik uyku, sürekli aynı rüyayla geçti yada bana öyle geldi. Bu rüya, bir kaçıştı. Bu, eskiden düşündüğüm bir roman olacak. Rüya, belki eski roman tasarımın bilinçaltı itkisiydi. Bu benim, bir zamanlar kaçışım. O zaman roman yapmayı düşünmüştüm.

Kaçıyorum. Sürekli korku içinde, yakalanmak korkusu içinde kaçıyorum.

Romanda, nedeni bellisiz bir korku ve sürekli kaçış anlatılacak. Boyuna kaçış... Adı romanın "Kaç Romi" olabilir.

3 Mayıs 1969, Cumartesi

Eskiden sabahın erken saatlerinde, zil sesi yanılmasıyla uyandığım olurdu. Bu sabah, bir kapı vurulması duydum. Herhalde elektrikler kesildiği için, Ali geldi de sokak kapısını vuruyor sandım. Belki de yine eskisi gibi bir yanılsamadır diye düşünerek bekledim. Yarı uyur yarı uyanık bir haldeyim. Yattığım odanın pencere camına vuruldu. Bunu Ali yapar beni uyandırmak için. Ama tıkırtı tekrarlanmadı. Uykum da kaçmıştı. Kalktım. Saate baktım, altı. Oysa gece çok geç yatmıştım. Helaya gidip yeniden yattım ve oyun yapacağım o rüyayı gördüm. Korkunç bir rüya. Uyanınca hemen yazmalıydım. Ama o kadar derin iz bırakmıştı ki, ayrıntılarına dek unutmam sandım ve akşam yazarım, dedim. Şimdi 4 Mayıs, saat 2. Oyun yapacağım rüyamı yazmaya oturdum. Ama görüyorum ki ayrıntılarını unutmuşum. Aklımda kalanı yazıyorum.

Biyerdeyim, bir acayip yer. Burada kendilerini akıllı sanan deliler var. Nasıl olup buraya düştüğümü bilmiyorum. Orada herkes deli olunca, bitek akıllı olan ben, onlara göre deli sayılıyorum. Deliler normal giyimli, ciddi insanlar. İşlerini ciddiyetle yapıyorlar. Beni sorguya çekiyorlar. Acayip, saçma suçlamalar. Benim cevaplarım karşısında gülümsüyorlar, beni alaya alıyorlar.

Onlara göre, ben onlar aleyhinde büyük suç işlemişim. "Siz benim kim olduğumu biliyor musunuz? Ben Aziz Nesin'im... Değerimi anlamıyorsunuz..."

17 Ağustos 1969, Pazar

Dün gece sabaha kadar, yarı rüya, yarı uykulu gerçek olarak – çok zaman olduğu gibi – hem bir oyun yazdım, hem de yazdığım oyunu sahnede seyrettim. İyice uyanıp, aman bu konuyu unutmayayım diye konuyu baştan sona tekrarladım. Ama sabah olunca konuların ayrıntılarını unuttum.

Aşağı yukarı, aklımda kalanlar şöyle:

Bir hastalık yüzünden ölüme yargılı kişiler. Belli bir zamanlık ömürleri kalmış. Sahnede gördüğüm bu kişiler, hepsi çırılçıplaktı. Çok kalabalıktılar, sahneyi dolduracak kadar ve çıplak organlar birbirlerine dolaşmıştı. Bir pazaryerinde gibiydiler.

Şimdi bu satırları, rüyadaki tiyatro sahnesini aynen gözümün önüne getirerek yazıyorum. Bundan bir oyun

çıkarabilirim: Adı bilinmeyen yada soyut adlı bir hastalık yüzünden, belli bir zamanda hepsi birden ölecek insanların davranışları gösterilecek. Hepsininki ayrı ayrıdır, kendi kişilik ve oluşumlarına göre. İki türlü dram doğar: Bir kendi öznel dramları, bir de davranışlarının türlülüğünden doğan çatışmaların yarattığı dram. Ölüme yazgılı bu hastalar, bulundukları yerden çıkarılmıyorlardı. Belki hastalık bulaşıcı olduğundan...

17/18 Eylül 1969

17/18 Eylül 1969 gecesi gördüğüm rüyayı, uykumda, bunu bir sinema sahnesi yapmalı diye düşündüm. Sokak kapısının içinde biri, dışarıda ayak sesleri duyar, kapının dikiz deliğinden bakar. Dışarıdan gelen, kapı önüne tam gelince, o da dikiz deliğine gözünü uydurup içerisini dikizler. İkisi de birbirlerini dikizlemektedirler. Göz göze gelirler. Alıcı göze yaklaşarak korkuyu vermeli. Kapı içindeki gözünü birden çeker, kapı arkasına kaykılıp siper olur.

31 Ağustos 1970, Pazartesi

Dün gece uykumun arasında öyle güldüm, öyle güldüm ki... Kahkahalarımdan uyandım. O da uyandı. Uyandıktan sonra bile kendimi alamadım, bisüre güldüm.

Beni güldüren rüya şuydu: Taşlı, kayalı, ama sığ bir deniz kıyısı. Şehirde yaşayan köylü kılıklı, ben yaşta bir adam geliyor. Soyunmadan denizde yürüyor biriki adım, sonra dalıyor. Kalkıyor ayağa. Bir beyaz tüylü küçük köpek bağlı elindeki ipe. Adamın ayaklarında beyaz yün çoraplar, çorapların uzun koncunu pantolon paçalarının üzerine çekmiş. Denize çömeliyor. İki elini arkasından denize dayıyor. Bu sırada beyaz köpek ipi çekip gidince, adam düşmemek için beyaz çoraplı ayakları ve arkasından denize dayalı elleriyle, sırtüstü emeklemeye başlıyor. İşte güldüğüm olay ve görüntü bu... Gerçekte hiç de komik değil... Ama gülmeye öylesine özlemim var ki... Baskılar, rüyada fışkırıyor. Yıllardanberi hiç bu kadar içten dolu dolu gülmemiştim.

Istanbul, 8 Nisan 1976

Senin mektubuna geçmeden önce, geçen hafta seni rüyamda nasıl gördüğümü anlatayım. Bir yüksek binadayız. O binanın pencereleri döşemeden başlıyor. Pencere dibine sıralanmışız, sokaktaki otomobil yarışını seyrediyoruz. Seninle ikimiz yan yana iki pencere dibine çömelmişiz. Sen altı-yedi yaşındasın. Yanında biri var, kim olduğunu bilmiyorum. Benim yanımda da bilmediğim bir küçük çocuk var. Sokaktaki otomobil yarışı sona ererken, pencereye fazla abanılıyor. Yanımdaki çocuk düşecek gibi oluyor. Ben onu tutmaya çalışırken bir de bakıyorum ki senin abandığın pencere kanadı açılmış. Sen sokağa doğru

düşüyorsun. Yukardan senin düşüşünü seyrediyorum. Rüyamda deli olacaktım. Arkandan atlasam, seni kurtarma olanağım yok. İnanılmayacak bişey oluyor. Sen sanki denize atlar gibi yada sırıkla kum üstüne atlar gibi beceriklilikle, vücuduna hâkim olarak düşmektesin. İçimden rüyamda, benim oğlum sporcudur, uygun biçimde düşer, ona bişey olmaz diye geçiriyorum. Ama o denli de yüksekten düşmüştün ki... Eyvah! Tam sen yere düşecekken uyandım. Rüyanın öyle etkisinde kaldım ki, sabaha dek uyuyamadım. Ertesi akşam sana telefon ettim.*

* Üstteki parça *Canım Oğlum Canım Babacığım I* adıyla yayımlanan Aziz Nesin Ali Nesin mektuplaşmalarından alınmıştır. (Nesin Yayınevi, 2010, s.291-292.)

Çatalca, 21 Kasım 1977

Rüyamda salt rüya görmüyorum, kimileyin de gördüğüm rüya konusu üzerinde, yine uykudayken düşünüyorum; o denli çok düşünüyorum ki yoruluyor ve yorgunluktan uyanıyorum. Ancak uyandığımda rüyada düşünmüş olduğumu anlıyorum. Rüyalarımı da hemen uyanırsam anımsayabiliyorum. Eskiden rüya içindeyken uyanmadıklarımı da anımsardım. Şimdilerde ya hiç anımsamıyorum, ya unutuyorum. Uyanmadan gördüğüm rüyaları ansıdığım çokaz oluyor. Uykudayken her uyanışımda, kesin olarak her uyanışımda, kesinlikle bir rüyayı görmekteyken uyanmış oluyorum. Buna göre sanıyorum ki, her uyuyuşumda uyur uyumaz rüya görmeye başlıyorum ve uyanıncaya dek bu rüyalar sürüyor. Yeni uyurken dalıp gitmeler, yarı uyku yarı uyanıklık içindeki uyanmalar arasında da, rüya gördüğümüzün ayırdındayızdır.

Rüyada düşünmek dediğim şey rüya görmekten ayrı bişey. Rüya görmediğimiz zamanlarda, gerçek yaşamın içinde, doğada, bir ortamda, bir toplulukta görmekte, konuşmakta, seyretmekte, dinlemekteyizdir; elbet bu doğal durumumuzda da düşünürüz. Beyin, düşünmeden duramaz. Ama bu sürekli, hiç arasız düşünmeden başka, ayrıca, özel olarak bir konu üzerinde derinlemesine beynin bir düşünme işlemi var ki, asıl düşünmeden de bunu anlamaktayız. Belki buna salt düşünme demeliyiz. Bu salt düşünme içindeyken, düşündüğümüz konunun içine iyice girer, bunun dışındakileri hiç yaşamıyormuşuz

gibi, baksak da görmeyiz, işitsek de duymayız, tutsak da ayırdına varamayız. Bu düşünce, yorucudur. Herzaman, hiç durmadan işleyen ve düşünen beyin, iyi ki herzaman salt düşünme durumunda değil; yoksa aşırı yorulurdu.

Benim rüyada düşünüyorum dediğim, rüya görmediğimiz herzaman olduğu gibi beynin doğal düşünmesi değil, özellikle bir konu üzerine salt düşünmesi. Rüyadaki bir konu üzerine salt düşünüyorum. İşte o zaman uyanıyorsam, ki çoğunlukla uyandığımı sanıyorum, çok yorgun oluyorum.

Uykuda da düşündüğümü ötedenberi deneyimlerimle biliyordum. Oyun, roman yada sevdiğim bir öykü yazarken, bunların çözümleyemediğim biyeri olursa yada kuruluşunda ikircimli kalırsam, biçimde kesinliğe varamazsam, özde doğruyu arıyorsam, çok denemişimdir, o konuyla birlikte yatarım yatağa ve onu düşünerek uyursam, çok zaman ertesi sabah uyandığımda, aradığımı bulmuş olduğumu görürüm. Demek, uykuda bilinçaltı çalışıyor. Ve beyin kendisine verdiğimiz sorunları düşüne düşüne çözümlüyor.

Şimdi rüyada salt düşünme dediğim, bu da değil. Daha başka bişey. Çünkü bir yazın sorununa çözüm bulmak düşüncesiyle yatıp uyuduğum, uyandığımda da aradığımı bulmuş olduğumu gördüğüm uykularımda, o konuyu rüyalarımda görmüyorum, uykumda düşünmüyorum da... Yada rüyada görsem, uykumda düşünsem bile, bunun hiç ayırdında olmuyorum. İşte buyüzden, buna, belki de bilinçaltının uykudayken çalışmasıdır diyorum. Ama bu rüyada salt düşünmek, uykuda yaşadığım rüyada (ki biz rüyayı görmüyoruz, yaşıyoruz. Rüya gördüm demek anlamca yanlış. Anlamca doğrusu, rüya gördüm yerine, rüya yaşadım, rüyayı yaşadım demektir. Rüyada o denli rüyayı

yaşıyoruz ki, ben çok kez uykuda yaşadığım rüyanın sarsıcı etkisiyle kalp durmasından ölebileceğimi düşünüyorum. "Akşam güle oynaya yatıp uyudu, sabahleyin ölmüştü. Ne güzel ölüm!" dedikleri, işte böyle yaşanılan rüyanın etkisiyle kalp durmaları olacak. Böyle ölenler başkalarına hiç zahmet vermedikleri için, ne güzel ölmüş oluyorlar.) bir konu üzerinde derinlemesine düşünmek oluyor. İşte buyüzden de, uyanıkken bir konu üzerinde yoğun düşününce nasıl yorulursak, rüyamdaki salt düşünmede de öyle yoruluyorum. Üstelik bu salt düşünmeler, rüyanın saçmalığı gereği, saçma bir konu üzerinde de oluyor. Yazık ki, rüyada düşündüğüm şeyleri uyanınca not etmeyi şimdiye dek ihmal ettim, işlerimin çokluğundan.

Eskiden rüyada düşünüp düşünmediğimi bilemiyorum. Bilemediğime göre, eskiden rüyada düşünmüyordum demektir. Bende bu rüyada düşünmek, son yıllarda başladı. Belki de yaşlanmanın belirtisi. İnsan, dünyadan gider olunca, dünyayı derinlemesine anlamaya, tatmaya, değerlendirmeye başlıyor ama buna zamanı kalmamış oluyor. Yaşlıların, yaşamdan kopmamak için, bana biraz da iğrenç gelen, ille yaşama tutkuları, kaymamak için tırnaklarıyla yaşama yapışmaları, yaşamın tadını, renklerin renk, ışığın ışık olduğunu yeni yeni anlamaya başlamalarından... Bu tadı dahaca anlayamamış olan gençlere, hele bir kahramanlık yada kahramanlık sandıkları bir eylem uğruna ölmek çok kolay geliyor.

7 Ocak 1979, Pazar Çatalca

Rüyalarım ziyan oluyor diye çok üzülüyorum. Yazık! Rüyalarım demek, bütün uykularım demektir. Çünkü her uyanışımda rüyada olduğumu bildiğime göre, uykumda sürekli olarak rüya görüyorum, demektir. Bu nedenle, rüyalarımdan yararlanmamam, yaşamımın üçte birinden, dörtte birinden yararlanmamam demektir. Rüyalarımı yazık ki yazıya geçiremiyorum. Ziyan oluyor. En etkili rüyadan bile uyansam da, yazma olanağım yok; olanaksız bu. Ama, Vakıf büyük yapısında yatmaya başlayınca, yanıma bir teyp koyabilirim ve rüyadan uyanır uyanmaz, birkaç sözcükle rüyamı ses bandına not edebilirim. Örneğin, 4/5 Ocak gecesi, sabaha karşı gördüğüm rüya. Yazıya not edemedim. Ama unutmadım da hâlâ etkisindeyim. Her yanı kapalı, penceresiz, kapısız mağaramsı bir yer ve bakarkör kadın, beni kovalıyor. Ne müthiş bir korkuydu...

Ulm, 26 Şubat 1980 Salı

Geç yatmıştım. Rüyalar. Sınıf arkadaşlarım Mustafa İnanç'la, Mehmet Karahasanoğlu'nu gördüm rüyamda. Saliha'ya kopya verdiğimi söylüyorlar.

Bir gece önce de kızımı, Oya'yı görmüştüm rüyamda. Rüyalarımda Oya'yı hep çocukluğunda görürüm. Büyümüş durumunda hiç görmedim rüyamda. Neden? Sevdiğim o dönemidir. Çocukluğundan sonraki dönemini bilinçaltım reddediyor; buyüzden büyümüşlüğünü rüyamda görmüyorum.

14 Şubat 1981 Cumartesi, Saat 02.19

Saat 19 haberlerini dinlerken iyice uyku bastırdı. Yatıp uyudum. Bir rüya gördüm. Yazık, rüyalarımı ziyan ediyorum. Biyerde (Nişantaşı gibi biyer) Alpay Kabacalı'yla buluşuyoruz. Bir sinemaya gidiyoruz. Ben bu sinemaya hiç gitmedim diyorum. Giriyoruz. Benim biletim yok. Alpay önümden giderken bende iki tane var diyor. Bilet denetleyen kadına, öndekinde diye başımla işaret ederek geçiyorum. Biletçikadın bile ayrıntılarıyla kafamda. Bu rüyalar ne müthiş bişey. Gerçekte olsa böyle bir kadın hiçbir iz bırakmaz. Boylu poslu, kırk elli arası bir kadındı. Hafif kır saçlarını topuz yapmıştı. Bir geniş merdivenden başkalarıyla iniyoruz. Yapının güzelliği çok hoşuma gidiyor. Tavanlar çok yüksek ve heryan ceviz kaplama, duvarlar ve kimi yerde tavanlar da... Avizeler, lambalar harika... Bitakım salonlardan, geçitlerden geçiyoruz. O ne güzel mağazalar, konferans salonları... Duvarlar cilalı ceviz ağacı, ama salt kaplama değil, işli, nakışlı, oymalı, kabartmalı, çökertmeli... Rüya gibi güzel denir ya, işte tam öyle, rüyada rüya gibi güzel biyer görüyorum. Uzun, büyük... Kendi kendime, "Istanbul ne büyük, ne gizemli biyer, doğma büyüme Istanbulluyum. Bunca yıldır bu kentte yaşadım. Ne şaşılası şey, hem de Istanbul'un göbeğindeki böyle biyeri hiç bilmiyorum, gelmemişim buraya" diye düşünüyorum. Öyle büyük ki bu yer altı alanı, içinde bir de okul var; güzel giyimli öğrencileri görüyorum.

Alpay'a, "Burası ne güzel biyer, hiç gelmemişim... Kimin burası?" diyorum. "Helmut'un," diyor. Anlayamıyorum. Söylenişini açıklamak için, "Helmut Schmidt* gibi," diyor. Demek Istanbullu bir zengin Alman'ın... Ama Alpay onu herkes tanırmış, benim de tanımam gerekirmiş gibi söylüyor. Bisürü güzel dükkânlar; kuyumcu, antikacı, mobilyacı... Bütün dükkânlar kalın ceviz ve çam... Sinema da oralarda biyerde... Bana kalırsa Kafka rüyalarından en iyi yararlanmasını bilen, rüyalarını en iyi kullanan yazarmış. Rüyalarıyla yaşamından bileşkeler yaratmış.

O yeraltı gezi yer[i] Kafka mekânları gibi biyer.

Alpay'a, peki bu mağazalara gelmek isteyenler nasıl gelecek, her buraya gelen sinema bileti almak zorunda kalacak... Salt sinema seyircileri içinse bunca mağaza, seyircilerden müşteriyle geçinemez. Sonra düşünüyorum ki dükkân sahiplerinin ve çalışanlarının geçiş kartları vardır. Ama olmaz ki, müşterilerin de geçiş kartları olamaz ya...

Uyandım. Radyoyu başucumda açık bırakmıştım. Saat 24. Tam radyo son haberleri verip kapanırken uyandım. Uyumaya çalıştım. Uyuyamadım. Kalktım. Helaya gittim. Giyindim. Yatağımı yaptım. Büyük yapıdan tahta parçaları getirdim. Hava berbat, yağışlı, rüzgârlı, oldukça soğuk. Sobamı yaktım. Çay yaptım. Bu notları yazdım. Şimdi Almanya yazılarının belgelerine bakarak notları sıralayacağım.

* Helmut Schmidt (d. 1918). 1974-1982 arası Almanya başbakanı.

25 Ağustos 1981, Salı, Vakıf

Rüyalarımda şiirler söylüyorum. Yine rüyamda aman bu şiiri unutmayayım da sabahleyin yazarım diyorum. Çok güzel bir şiir söylediğimi sanıyorum. Öyle güzel ki o rüyamda söylediğim şiir, onu hiç unutamam. Yine rüyamda unutur muyum unutmaz mıyım diye düşünüyorum. Hayır, unutmam, bu denli güzel şiiri nasıl unuturum.

Yine rüyalarımda öyküler düzüyorum. Ne güzel öyküler... Kimisini öykü olarak görmüyorum! Rüyamda o öyküleri yaşıyorum. Yine rüyamda o yaşadığımı öykü olarak yazmaya karar veriyorum. Unutur muyum ki bu öyküyü diye düşünüyorum rüyamda. Öyle derin izi var ki hayır unutmam...

Rüyalarımda oyunlar kuruyorum, ne güzel oyunlar... Sabah uyanınca hemen rüyamda yaşadığım yada kurduğum rüyanın notunu almalıyım diye düşünüyorum.

Uyanıyorum sabahleyin...

Öyle bir şiir yada bir öykü yada bir oyun vardı. Ah, ne de güzeldi... Ama hiç anımsayamıyorum. Belki de onlar hiç de güzel değildi; ama düşte bana güzel gelmişti. Belki de gerçekten çok güzeldi.

Düşlerimde gördüğüm (söylediğim yada yaşadığım) ve unutmam sanıp da her kezinde unuttuğum şiirleri, öyküleri, oyunları hemen o anda yazmayı tasarladım. Çünkü bu güzel düşlerin sonunda yada arasında uyanıyorum çok kez... Uyanıp gördüğüm düşü bisüre düşünüyorum. O ara uyanıklığında bile kafamda bikez daha geçirip gördüğüm rüyayı sabahleyin unutmayacağımı sanıyorum.

Yastığımın altına kalem kâğıt koymayı düşündüm. O rüyalardan uyanır uyanmaz düşümdeki şiiri, öyküyü, oyunu not edecektim. Ettim de bikaç kez. Ama sabahleyin baktım ki yazım kargacık burgacık, okunamıyor yada rüyada sandığım kadar güzel değil... Sonra da o yaşamımdaki kendime armağan ettiğim tek ve pahalı oyuncağı aldım Stuttgart'tan: küçük teyp... Onu yastığımın altına koydum. Güzel şiirler, öyküler, oyunlar görüp uyanınca, o yarı uyku yarı uyanıklıkta ses bandı makinemin düğmesine basıp düşte gördüklerimi söyleyecek, ses bandına saptayacaktım. Ama bu isteğimi hiç gerçekleştiremedim.

Bu gece düşümde bir şiir söyledim, bir de öykü yaşadım... Hemen uyandım. Unutur muyum unutmaz mıyım diye herzamanki gibi düşündüm. Hayır, unutmam... Öyle derin etkisi vardı ki nasıl unuturdum. Sabah 4.40'da uyandım. Yatakta o şiirle öyküyü düşündüm. Yine unutmuşum. Yataktan kalkmadan belleğimi zorlaya zorlaya şiiri

de öyküyü de anımsadım. Hemen kalkıp küçük evdeki kaptan köşkü odama geldim. Bu notları, şiiri ve düşte yaşadığım öyküyü yazdım.

Şiir şu:

(Elbet şiir düşümde gördüğümün tıpkısı değil, ona çeki düzen verdim ama çok değil, pekaz.)

*

Raaa

Sabahın üçü filan olacaktı
çıktığımda meyhaneden
pis dar bir ara sokakta buldum kendimi
başımı kaldırdım ki
çatıların daracık çerçevesinde ay
ama ne ay
bir sarhoş bana Leyla'sını sordu
anlattım
sağa sap
sola dön
git git
yine sola
sonra sağ
o dik yokuştan ineceksin
bir duvar gelir önüne
tırmanıp çıkacaksın
sonra uçacaksın
sağa sola sapmadan doooğru uç uç
taa ay'a dek
varınca aya
Leyla'nı bulacaksın
sarhoştu ama inanmadı

ben de Leyla'ma gidecektim
bak işte böyle dedim
pırrr diye uçuverdim
ay'a kondum
enayi yerde bakakaldı

*

Yine dün gece düşümde yaşadığım öykü de şu:

Lüks bir otelin resepsiyonu gibi biyerdeyiz yada bir lüks kulüp... İki katlı yerdeyiz, üstü dubleks kat gibi... Ceviz kaplama heryer ve eşya... Yanımda genç kadınlar filan... İçlerinden biri bir şarkıcı. Ben şimdiki durumumla oradayım. Ama sıkıntılı günlerimde buna benzer biyer varmış, o yeri adres göstererek kart bastırmışım ve o kartta işsiz olduğumu, bulaşıkçılık yapacağımı ilan ederek (basılı) kartları oraya buraya dağıtmışım.

Bu olayı kızlara anlatıyorum, yani çok sıkıntılı günler geçirdim anlamına. Genç kadınlardan biri, galiba Sezen Aksu, aa ben o kartlardan birini görmüştüm burada... diyor.

Ben bozuluyorum. Nasıl görmüş olabilir? Düşümde yine düşünüyorum: ama ben o kartları heryere bırakmıştım ya... Başka nasıl iş bulabilirdim? O kartta bulaşıkçılık ve orta hizmetleri yapacağım yazılı, beni bulmaları için de biyerin adresini vermişim de, kendi adım yazılı değil yada bir takma ad yazılı... Bu işsizlik sırasında yine ünlüyüm, ünlü bir yazarım ama işim ve param yok. İşimin, paramın olmadığını kimse bilmesin, anlamasın diye bulaşıkçılık ettiğimi başkalarının öğrenmesini istemiyorum. Kartla iş ararken de yine bulaşıkçılık etmekteyim biyandan. Hem bulaşıkçılık yapıyorum hem de bu gece kulübü yada

otel gibi yerlerde, oralardakilere sıkıntımı, parasızlığımı ve işsizliğimi belli etmemeye çalışarak kendi düzeyimde görünmeye çalışıyorum. İşte o şarkıcı, "Haa... ben o kartlardan birini görmüştüm..." deyince bozulmamın nedeni bu. Düşünüyorum, kartı nasıl görebileceğini. Ee ben o kartları vestiyerlere filan bırakıyordum ya...

İşte düşümde bu sırada bu[nu] öykü yapmalıyım diye düşünüyorum. Dramı şurada: Ünlü bir yazar geçim için başka adla bulaşıkçılık yapıyor da çevresindekilere durumunu belli etmiyor yine o lüks oteldeki, kulüpteki yerini, çevresini koruyor.

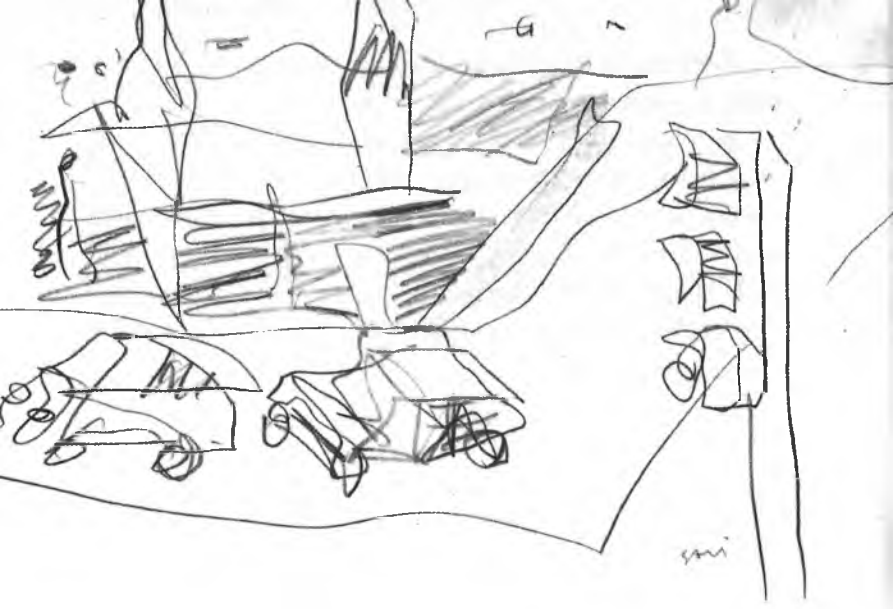
Düşümde bana bu büyük, güzel bir öykü olabilirmiş gibi geliyor. (Uyandıktan sonra anladım ki kötü bişeymiş!)

Sonra o otelin olduğumuz katından Meral'le birlikte iniyoruz. Sokaktayız. Meral koluma girmiş. Çok kez yaptığı gibi kızlık anılarını anlatıyor. Yine ağabey diye birinden söz ediyor. Hep ağabeydir onlar... Anlatırken aradabir "yok yok, anlatmayayım, sen kızarsın..." diyor. Kızmamın nedeni olayın kötülüğünden değil de benim yanlış olarak kötüye yorumlamamdan olacak, onun söyleme biçiminden öyle anlaşılıyor. Ben, "Anlat anlat... Neden kızacakmışım!" diye onu anlatmaya özendiriyorum ama içten değil, daha daha anlatsın da ne bok yediklerini iyice öğreneyim diye içimden geçiriyorum; çünkü nasıl olsa onu hesaptan çıkarmışım.

Pek inanmıyor sözlerime. Çekine çekine anlatıyor. Ağabeyle bir odada kalıyor, galiba bir kız daha var. Bişey yapıyorlar, her neyse ağabeyi kızdırıyorlar. Öyle kızarmış ki sövmemek için uğraşır, sonra çırıl çıplak soyunurmuş... "Ama kızdığını belli etmek istemezdi, küfretmemek için soyunurdu... Ama anlatmayayım, sana da bişey anlatılmaz ki... Hemen kızarsın işte..."

Kolumdaki ona daha sokularak yalancılıkla, "Ne diye kızayım canım... Anlat anlat..." diyorum.

Sonrasını anımsamıyorum. Uyandığımda çok düşünüp bu düşümü anımsayabildim. Düşümdeyken öykü yapmak istediğim yolda Meral'le geçen bölüm değil, otel resepsiyonu gibi yerde geçen bölümdü. Hiçbiri öykü olmaz, belki bir motif olarak biyerde kullanılabilir, hiç önemli değil. Olsa olsa benim ruhsal durumumu çözüme yarar.

20 Mayıs 1983

Yazık! Rüyalarımı hemen yazmıyorum, sonra unuttuğum için rüyalarımdan yararlanamıyorum.

Bugün 20 Mayıs 1983, şimdi saat 05.12. Uyandım. Kalkıp okuma salonuna geldim, bu gece sabaha karşı gördüğüm rüyayı yazıyorum. Bir evdeyiz, bildiğim, içinde yaşadığım evlerden biri değil. Ama çocukluğumu geçirdiğim o yoksul, ahşap evlerden birine benziyor. Evde babam, Saadet ve karım var. Karımın kim olduğunu açık seçik kestiremiyorum; Çiçu gibi, Kaktüs gibi, hatta biraz Çıtır gibi, hepsinden karışık bişey... Ortalık loş. Sabah olmak üzere. Erkenden ben dışarı çıkıyorum. Çıkarken ya Saadet ya babam "... Camiinde bayram namazının kaçta kılınacağını sor." diyor. Bilinen bir cami... Piyalepaşa

Camii, Yeni Cami, Büyük Cami filan gibi bir ad... Uyanır uyanmaz rüyanın etkisinde olduğumdan caminin adını ansımaya çalıştım. Ama ansıyamadım.

Sokağa çıktım. Eski Istanbul sokağı... Güz sabahı gibi, loş... Biraz iniş bir sokak... İki geçeli, bahçeli, bahçeleri tahta perdelerle çevrili küçücük bahçeli evler. Tahta perdeler yer yer tenekelerle yamanmış, paslı tenekeler... Yemiş ağaçlarının dalları tahta perdelerden uzanmış. Çoğu tek katlı yada biçok katlı, tahtaları kağşamış ve zamanın o griesmer rengini almış yamalı kaplama tahtaları... Kafesler...

Bu sokak benim bildiğim bir sokak oluyor. Rüyamın en ilginç yanı bu işte. Salt rüyalarımda gördüğüm, yaşadığım mekânlar vardır. O mekânlar yaşadığım gerçek mekânlara benzer de benzemez de... Ama yaşadığım gerçek mekânlar değildir. Ben o mekânları salt rüyalarımdan bilirim. Bu düşsel mekânları biçok kez rüyalarımda görmüşümdür. Rüyamda eskiden de bu mekânı gördüğümü, bildiğimi, içinde yaşadığımı anımsarım. O mekân düşsel dünyamın mekânı olur.

O düşsel mekân yaşadığım gerçek mekâna benzerse, çok değişik, çok başka bir biçimde (şiirsel biçimde) rüyama girer.

Rüyalarımdaki bu düşsel mekânlarımdan biri sonsuzmuş gibi gelen büyüklükte, korkunç, harap bir yapıdır. Yine büyük bir şaşılası havuzu vardır.

Çağcıl rüya yorumcusu psikologlar yada psikiyatrlar kimbilir benim bu sıkça gördüğüm (iki-üç yılda bir, belki daha uzun aralarla, belki de bütün yaşamımda iki-üç kez) rüyaları, tebelleş bir mekân (uzam) düşüncesi olarak nasıl yorumlar ve ruhumu nasıl çözümlerler...

Belki başkalarının da rüyalarında "tebelleş uzam", sıkça gördükleri aynı mekân vardır; bunu kimseye sormadım.

Bu rüyamda gördüğüm mekân işte o eski, biraz iniş, düzensiz taş kaldırımlı sokaktı. Şehremini'nin eski ara sokaklarından biri gibi... Bu sokaktaki evlerden birinde Müfide oturuyor. (Müfide 1933 yılındaki, yani elli yıl önceki sevgilim. O benim sevgilimdi ama ben onun sevgilisi değildim...) Rüyalarımda gördüğüm bu sokakta yada birbirlerine benzeyen bu sokaklarda, yine rüyalarımda Müfide'yi çok aramışımdır.

Rüyamda o sokaktan geçerken Müfide'yi düşünüyorum, hangi evde oturuyordu diye bakınıyorum.

Sonra bayram namazının saat kaçta kılınacağını soracağım o çok bildiğim camiye nerden gideceğimi düşünüyorum. Yolu birazca şaşırmış gibiyim... Çok bildiğim yer, nasıl bulamıyorum diye kendi kendime şaşıyorum. Bu kez camiyi kolay bulmak için olduğum yerden gitmeyi değil de, o çok bildiğim caminin olduğu yerden bulunduğum yere nasıl gelineceğini düşünüyorum.

Birden aklıma neden o camide bayram namazının kaçta kılındığını sordukları geliyor; bütün camilerde bayram namazı aynı saatte kılındığına göre... Yürüye yürüye Haliç kıyısında biyere iniyorum. Sonra eski Yemiş İskelesi gibi biyer... Kaynaşan insanlar...

Rüyamda, içimde babamın isteğini yerine getirememenin tedirginliği vardı. Uyanıyorum.

Bu rüyanın hiçbir olağanüstülüğü yok. Ama uyandığımda öyle etkisindeydim ki bisüre gerçek yaşamdan ayırt edemedim. Babam ölmemiş miydi diye düşündüm birara... Neden sonra ölmüştü deyip bir rüyayı yaşadığımı anladım.

16 Ağustos 1983 Salı, Saat 07.42

Çok şaşılası rüyalar görmekteyim. Yazık ki bunları not etmeye zamanım olmadığından unutuyorum. Kaktüs'lü rüyalar... Onlar hep kötü rüya! Birlikte yaşarken de onu rüyamda güzel olarak, güzelliği içinde hiç görmezdim. Şimdi yine öyle görüyorum rüyalarımda Kaktüs'ü; tatsız, acılı, çirkin durumlar hep...

Üç gün önce babamı gördüm rüyamda. Son zamanları. Yaşadığımız o küçük evlerden birinin odası. Karşılıklı iki duvar dibinde iki sedirdeyiz. Babam kendisini dövdüğümü, sopayla dizlerine vurduğumu söylüyor. Oysa böyle bişey yapmadım. Rüyada kendi kendime babamın yaşlılık ve hastalıktan vehimler içinde olduğunu düşünüyorum. Müthiş üzülüyorum. Oturduğum sedirden kalkıp babamın yanına gidiyorum. Babam üzünçle,

– Dizlerime vurdun! diyor.

Babamı okşayıp seviyorum,

– Babacığım, ben sana hiç vurur muyum!.. Vurmadım!.. diyorum. (Ah, ne yazık ki annemi hiç göremiyorum rüyalarımda. Annemin yüzü yok ki belleğimde... Hiç anımsayamıyorum artık. Annemin yüzü belleğimde salt bir güzellik olarak kaldı, bir soyut güzellik, maddeleşmemiş, fiziğe bürünmemiş bir güzellik...)

Dün de kitaplıkta, minderde uyurken Ahmet'i gördüm. Ahmet karşımda. Çok üzünçlü duruyor.

– Yine eve hırsız girdi! diyor.

Gerçekmiş gibi korkuyla uyandım.

Bu gece (15-16 Ağustos) kötü rüyalar gördüm. Soğuk almışım, hastayım... Ama karşılıklı iki pencere de açıktı ve çırılçıplak yatıyordum herzamanki gibi ve üstümde salt ince bir örtü vardı.

Sabaha karşı olacak.

Şimdi seçip tanıyamadığım bitakım arkadaşlarla daha önce hiç bilmediğim bir kentin yokuş yukarı bir sokağındayız. Kalabalık. Sağımda vapur iskelesi var.

İskele memuru güleç ve tombul yüzlü biri. Bana saygı ve sevimlilikle,

– Bekliyorum, sonra gelin! diyor.

Ne demek istediğini anlayamıyorum. Yanımdaki Remzi İnanç,

– Haberiniz yok mu, diyor, sıkıyönetim aydınları topluyor. Sürgüne gönderiyor. Herkesi aldılar. Sizi de alacaklar.

Remzi İnanç'a sorular soruyorum: Kimleri aldılar, niçin alıyorlar?..

Remzi İnanç'ın verdiği yanıtları bitürlü anlayamıyorum. Dişleri çok bozuk bir insanın anlaşılmaz konuşmasıyla acayip sesler çıkarıyor. Anlamaya çalışıyorum. Anlayamıyorum. Bir daha, bir daha soruyorum. Anlaşılmıyor Remzi'nin sözleri.

– Gazeteleri okumadın mı? Gazetelerde sürülenlerin adları var! diyor.

Ne yapacağımı düşünüyorum. İskele memuru içerde. Kaçıp gidebilirim. Ama o iyi yüzlü, sevimli iskele memuruna ayıp olur, hem niçin, nereye kaçacağım? Biriki gün işlerimi düzene kor, sonra giderim.

Çocuklar daha küçükmüş. Param da yok... Ne yapacağım? Düşünüyorum. Sürgün gittiğim yerde yazılar yazsam gazeteler koyar mı?..

Müthiş sıkıntıyla uyandım. Uyandıktan sonra da rüyanın etkisi sabaha dek sürdü.

Evet, bu askeri yönetimin yetkisi var. İsterlerse beni de, başka aydınları da hiçbir gerekçe göstermeden yada bir gerekçe uydurarak istedikleri yere sürgün edebilirler. Gerçekte, ben de içinde biz bütün Türk aydınları, kendilerinden yana olalım yada olmayalım, hatta karşılarında bile olsak, bu askeri yönetim kendisini iş başına getirdikten sonra Bülent Ecevit'e, Süleyman Demirel'e ve başkalarına haksızlıklar, yasadışılıklar yaptığında sesimizi çıkarmamakla, sürgün edilmeyi de, kendimize hertürlü haksızlıkların yapılmasını da çoktan hak etmiştik. Biz korkaklara ne yapılsa azdır. Çünkü biz aydın yurttaş olma görevimizi yapmadık, insanları değil, hak ve doğruluğu savunmadık.

Sabah saat 6'ya dek düşündüm. Bunlar beni sürebilirler, hele şu seçim sırası... Peki, bu vakıf işleri ne olur? Herşey yüz üstü kalır. Güveneceğim, işleri bırakacağım hiçkimse yok...

Kendi kendime işleri düzenleme izlenceleri kurdum. Sonra kalktım yataktan.

18 Eylül 1983 Pazar, Saat 08.00

Uyuyup da rüya görmediğim zaman hiç yok gibi. Salt uyurken değil, uzanıp yatmadan şöyle bir dakikacık uyuklarken, hatta uyumadan önceki o yarı uyanıklık uyku[sun]da bile hemen rüya görüyorum. Çalışmaktan yorgun düşüp masa başındaki o bikaç saniyelik dalmalarımda bile... Uykularımda sürekli rüya gördüğümü, her uyanışımda kesinlikle bir rüyadan uyanmış olmamdan anlarım. İster o uyku dalmalarımdan, ister uyuklamalarımdan, ister uykumdan hangi zaman uyanırsam uyanayım –gecenin herhangibir zamanında– bir rüyadan uyanmış olurum. Bir rüyadan uyanmadığım hiç olmaz. Ancak kimileyin gördüğüm rüyayı anımsamadığım olur.

Görmekte olduğum rüyayı uyanır uyanmaz düşünmez, o rüya üstünde durmazsam hemen unuturum. Rüya çok uçucu... Yorgunluktan derin uykularımda gördüğüm rüyalarımı daha az anımsıyorum.

Geceleri hiç rüya görmediklerini söylüyorlar. Başkalarının rüya görüp görmediklerini deneyemeyeceğimize göre bilemeyiz ama ben kendimi denek olarak alırsam, sanıyorum ki herkes rüya görüyor da kimileri anımsıyor kimileri anımsamıyor. Anımsamayan insan da doğal olarak rüya görmediğini sanır.

Rüyalarımda beni özellikle şaşırtan iki şey var:

1 - O müthiş ayrıntı. Gerçek yaşamımda böylesine bütün inceliğiyle ayrıntıları ayrımsayamıyorum. Rüyalarımdaysa ayrıntının ayrıntısının ayrıntısını bile ayrımsayabiliyorum. Üstelik bunlar salt özdeksel ayrıntılar da değil, psikolojik ayrıntıları da anımsıyorum; örneğin rüyamda gördüğüm insanın bakışlarından, duruşundan, yani hertürlü davranışından, en ince niyet ve düşünceleri ve duyguları belli olabiliyor; bana kötülük edeceği, iyilik edeceği, beni koruyacağı vb... Ve özdeksel ayrıntılarla ruhsal ayrıntılar birbirlerini bütünlüyor.

2 - Rüyalarımda beni şaşırtan ikinci şey rüyada değilken hiçbir zaman anımsayamayacağım kişileri bile görmem... Yaşamımda kısa bisüre görmüşüm yada bikez... Önemsememişim. Unutmuşum onları, bir daha hiç düşünmemişim ve anımsamamışım. Bir de bakıyorum. Bu insanlar rüyama giriveriyor. Nasıl oluyor bu? Belleğin hangi derin labirentlerinden, hangi karanlık mağaralarından birden çıkıveriyor bu insanlar! Şaşıp şaşıp kalıyorum... Örneğin 15 Eylül 1983 gecesi, sabaha karşı Tunç Film sahibi (Tunç, oğlunun adıydı) İhsan'ı gördüm rüyamda...

Bir şaşılacak şey de yakınım olan insanları sevmediğim yaşlarında değil de –ki o yaşlarını unutmak, yaşamımdan silip atmak istediğim için olacak– sevdiğim yaşlarında görüyorum. Diyelim o yakınım kırk yaşındaysa, ben de onun çocukluk yaşlarını seviyor, büyüklüğünü sevmiyorsam, onu hep rüyamda çocuk olarak görüyorum.

Rüyanın en güzel yanı olağanüstü sürprizleridir. Yaşam zaten sürprizlerle dolu. Ama rüyada[ki] sürprizlerin çokluğu, renkliliği, şaşırtıcılığı gerçek yaşamda yok. Ne de olsa gerçek yaşamımızda bir oranda da olsa yaşamımıza egemen olabildiğimizden, azçok istencimizle yaşamımızı çizebildiğimizden daha az sürpriz var. Oysa rüyalarımıza hiç egemen değiliz, istencimizin etkisi ya hiç yok rüyalarımızda ya pekaz... Buyüzden rüyalarımız baştan sona sürpriz dolu... Rüyalarımız, istencimizin ipini koparması demektir.

Sürprizlerse yaşamın şaşırtıcı güzellikleridir. Sürprizleri için de rüyalarımı seviyorum.

Ah, zamanım olsaydı da bütün rüyalarımı yazabilseydim de onlardan yararlanabilseydim.

Tarih .- 7 Şubat 1984 Cuma 12.53

Öyle yoğun, öyle dolu ve öyle hızlı yaşıyorum ve öyle çok çalışıyorum ki bu hız ve yoğunluk içinde çok istemişken kendi yaşantımı, zamanımı yazmaya –günce yada her neyse– olanak bulamıyorum. Özellikle rüyalarımı yazmayı ne çok isterdim.

Bugün öğle yemeğinden sonra birbuçuk saat uyumuşken, gece 21'de uykum geldi, çalışamaz oldum. (Bir gece önce çokaz uyumuştum.) Artık eskiden olduğu gibi kendimi çalışmaya zorlamak istemiyorum. Yatmalıydım. Erken yattığımda gecenin bir zamanı uyandığımı bildiğim için yanıma "Yetmiş Yaşım Merhaba" dosyasını alıp, Vakıf'taki büyük yapıdan yattığım eve geldim. Yattım. Zihni Küçümen'in çevirdiği *Herşey Burada Biter* adlı kötü bir radyo oyununu dinledim. Sonra uyudum.

Ne rüyalar, ne rüyalar gördüm. Hasan Âli Ediz'i gördüm. Önce Ediz değildi o kişi, sonra o oldu. Çok konuşuyor ve bir "talimat" okuyup duruyordu. Orada bikaç kişiydik. Sıkılmıştık, ama ses çıkaramıyorduk kabalık olur diye. Yanımda oğlum Ahmet vardı.

Sonra gece... Bir evdeyim. Bitişikte başka bir ev. Kapısına Nişantaşı'ndaki evde olan keskin bıçağı saplamışlar. Sözde kilit bozulmuş da bıçağı kapıyı kapamak için saplamışlar oraya. Canım sıkılıyor böyle bir saçmalık yaptıkları için. Bıçağı sapladıkları yerden çekip alıyorum.

Yokuş aşağı bir bayırdan iniyorum. Tarlalar, bahçeler... Sanki rüyalarımda biçok kez gördüğüm tanıdık yüzler.

Tirenler... Tirendeyim. Yanlış tirene binmişim, yanlış yerlerde iniyorum tirenden. Gelecek tireni bekliyorum. Hep gece... Bir adamın elinde Sten'e benzer bir makineli tabanca, adam yanımda siper almış. Mermileri şarjörlü değil, toplu tabanca gibi mermi yuvaları var. Sağ önümde. Ateş ediyor.

Sonra karşıdan ateş ediliyor. Ben de vurulabilirim.

Bunlar ilginç değil... İlginç olan şu: tam o sırada zil çaldı, kapı zili.... Hayır, bu rüya değil. Hızla çalınan zil sesini duyuyorum. Ve zil sesiyle uyanıyorum. Zil sesini açık seçik duydum. Yarı uykuda yarı uyanık, zili rüyada mı yoksa uyanıkken mi işittim diye düşündüm bir an. Ama Vakıf'taki yapılarda zil yok ki... Düşündüm, salt bu ön kapı zili var Vakıf'ta. Gerçekten zil çalındıysa ikinci kez de çalınır. Hayır, ikinci kez çalınmadı.

Bu saatte kapı zili çalındığına göre demek Vakıf'ta önemli bişey var. Yoksa çocuklara bişey mi oldu? Pencereye daha perde taktırmadım. Yattığım yerden, pencere camından bakınca zilin olduğu kapı görünüyor. Öyle ay ışığı var ki dışarısı apaçık görünüyor. Kimseler yok.

"Sinirlerim bozuk!" diye düşünerek kalktım yataktan. Gerçekten sinirlerim bozuk. Yatarken yine ölümü düşünmüştüm. Çünkü yüreğimde yine ağrı vardı, yeğni bir ağrı... Burada ölebilirim, işte böyle birden öleceğim diye düşündüm. Bir tanıdığın yürek durmasından birden öldüğünü söylemişlerdi.

Ölümü düşünmek istemiyorum! Ölümü düşünmemin hiçbir yararı olamayacağını düşünüp, düşünmemeye çalışıyorum, ölüm düşüncesini sanki inatçı bir sineği başımı sallayarak yüzümden kovalamak ister gibi kafamdan çıkarıp atmaya çalışıyorum.

14 Şubat 1985 Saat 07.30

Tek başıma içmiştim. Böcüm gelecekti, telefon edip gelemeyeceğini söyledi. İçimden gelmesini istiyordum. Hava soğuk ve karlıydı. İçerek *Madam Bovary*'yi okudum. Erkenden yattım. Galiba 21.30'du. Güzel rüyalar gördüm bir dolu. Bitanesi. İdil Biret'i gördüm. Büyük ve çok kalabalık bir salonda, bir yükseltide konser veriyor. Konserden sonra, dünyanın en büyük bir konservatuarı gibi biyerde ders almasına – galiba burslu olarak – karar veriliyor. Ben bu karara karşı geliyorum. Nedenini soruyorlar. Üstümde siyah elbisem ve siyah örgü boyunbağım var. Ortaya öne çıkıp konuşuyorum. İdil solumda, konser verdiği o yükseltide. Söylediğim şu: "O konservatuar mı her neresiyse, öyle bir yüksek müzik merkezi işte orada ders vermesi gereken, öğretmesi gereken İdil gibi büyük bir sanatçı, gidip orada ders alamaz!" Bu sözlerim çok soğuk, yersiz karşılanıyor. Çünkü o yer öyle bir önemli yermiş ki, İdil bile oraya gidip ders alabilirmiş, almalıymış. Bunu sözle söylemiyorlar. Ama havadan, susmalarından, davranışlarından bu düşüncede oldukları belli. Çok bozuluyorum. Anlamadığım bir konuda konuştum diye kendi kendime kızıyorum. Yardım istercesine İdil'e bakıyorum. Dürbünle bakmışım gibi, uzak yükseltideki İdil'in yüzü yaklaşıyor. Sözlerimden onun da tedirgin olduğu yüz çizgilerinden belli. "Anlamadığın, bilmediğin konuya ne diye karışırsın..." der gibi. Utanıyorum. Uyandım. Sonra daha başka rüyalar da gördüm, hepsini unuttum.

Taksim, 7 Aralık 1986 Saat 08.38

7 Aralık 1986 Pazar sabahı, Taksim'deki evde sabaha karşı gördüğüm rüya: Karşımda Zehirli Kaktüs. Hemen başının arkasında parlak metal yuvarlak bir çubuk yukarıya doğru uzanmış.

Zehirli Kaktüs benim duyarlığımla alay ediyor. Bir roman yada film anlatarak. Diyor ki: O adam (galiba Orson Welles ki yazar olarak) nereye bakarsa oraya istediği renkte yağmur yağdırıyordu. Biyana bakıyor ve oraya kırmızı yağsın istiyor ve kırmızı yağmur yağıyor. Baktığı başka biyere yeşil yağsın istiyor, yeşil yağmur yağdırıyordu. Başka biyere mavi yada sarı yağmur...

Zehirli Kaktüs benim buna inanmamla alay ediyor. Ben de çok ciddilikle inanmakta haklı olduğumu savunuyorum. Ama rüyamda söylediğim savunmamın gerekçelerini unutmuşum.

Ben isteğe göre renkli yağmur yağdırılmasına inandığımı savunurken Zehirli Kaktüs'ün arkasındaki o yuvarlak parlak metal çubuğa sarılı bir yılan oluşuyor. Tam başının biraz üstünden başını aşağı doğru kıvrıla kıvrıla uzatıyor. Yılan gittikçe uzuyor, büyümekte. Haber veriyorum. Ama Zehirli Kaktüs aldırmıyor, duymazdan geliyor. Yılanı nasıl öldürebileceğimi, bir makasla başını kesip gövdesinden ayırabilirim diye düşünüyorum.

O sırada Zehirli Kaktüs hasta oluyor yada hastalansa diye geçiriyorum içimden. Ne yaparım? Ölümcül bir hastalık. İhmal etmem onu. Hiç yanından ayrılmam. Evet ama işlerim başından ayrılmama izin verir mi? İyi ki zamanında bunca çok çalışmışım. Artık hastalığında yanından ayrılmayabilirim.

Uyandım. Saat 06.05.

Yatakta yarı uykudayım.

Zehirli Kaktüs'ün iki biçimde sorusunu düşünüyorum:

"Beni seviyor musun?"

"Beni seviyorsun, değil mi?"

İşte dilin inceliği bu, işte tiyatro konuşması bu. Aynı anlamda sorular gibi görünen şu iki soru arasında ne büyük ayrım var.

"Beni seviyor musun?"

Bu yalın, anlamı düpedüz bir sorudur. Soran kişi, soruyu yönelttiği kişinin kendisini sevip sevmediğini doğrudan öğrenmek istiyor.

Oysa, "Beni seviyorsun, değil mi?"de bu tümceyi oluşturan üç sözcüğü çok aşan ne derin anlamlar var: umut, istek, tutku, yalvarma, acı, kuşku...

"Beni seviyorsun, değil mi?" Bu soruyu soran, sevildiğinden kuşkulu. Ama sevildiğini de umut ediyor. Sevilsin diye gizliden yalvarıyor. Hatta "beni neden sevmiyorsun?" yada "neden beni yeterince sevmiyorsun?" diye soruyor. Ve bütün bu gelgitlerinden acı duyuyor. Yine bu soruyu sorarak "Sev beni!" diyor tutkuyla ve bu soruyu sorarken "Ben seni seviyorum!" diye bağırıyor.

*

Mum Hala'ya girebilir.

"Şeytan Aldatmacası" romanına girebilir.

Ve şimdi aklıma geldi. Bu romanda, yada başka bir sevi romanında, sevinin yüceldiği en doruk noktalarda araya bir bozguncu olarak Zehirli Kaktüs'ün bir anısı, rüyası, sesi, tedirgin edici bir simgesi girmelidir. O hep huzursuzluğudur adamın.

Darmstadt, 1 Temmuz 1987 Saat 22.25

Uykularımın sürekli rüyalarla geçmesinden öyle seviniyor, mutlu oluyorum ki... Böylece uykumda da yaşamış ve uykuda geçen zamanıma yazık etmemiş oluyorum. Çünkü rüya görürken de tıpkı uyanık olduğum zamanlardaki gibi gördüğüm rüyaya göre, bütün duyguları yaşıyorum: Korkuyorum, kızıyorum, seviyorum, seviniyorum, mutlu ve mutsuz oluyorum, acı ve sevinç duyuyorum; uykuda olmadığım zamanlardaki bütün duyguları... Yaşamak, bu duyguları duymaktan başka nedir ki? Üstüne rüyada öyle şeyler yaşıyorum ki bunları uyanıkken yaşamam olanaksız... Uyanıkken hiçbir zaman anımsayamadığım bilinç altımın labirentlerinde gizlenip kalmış bir kişi yada olayı rüyamda yaşıyorum. Ölmüş yakınlarımı görebiliyor ve onlarla yaşıyorum. Kendimi, şimdiki yaşımda gördüğüm, yaşadığım gibi, çocukluk, gençlik yaşlarımda da ve her yaşımda yaşayabiliyorum. Yani gerçek yaşamdaki olanaksız, rüyada olabiliyor. Ne güzel şey insanın kendisini geçmiş yaşlarındayken yeniden yaşaması ve ne güzel şey insanın ölmüşleriyle birlikte yaşaması... Rüyada geçen zamanımızın, gerçek dediğimiz yada sandığımız uykuda olmayan zamanla ayrımı ne? Var ayrımı: Rüyada yaşananın çok daha fantastik, güzel, ayrıntılı yaşanması...

Gerçekten gerçek olan hangisi? Rüyada yaşadıklarımız mı, yoksa uyanıkken yaşadıklarımız mı? Bence her ikisi de kendi yaşananı içinde gerçek: Rüyada yaşanan rüyanın gerçeği, uyanıkken yaşanan da uyanıkken yaşananın ger-

çeği. Yani her ikisi de gerçek. Çünkü yaşanan, yaşanmış olan herşey gerçektir. Ben bir olayı rüyamda yaşamışsam o gerçektir, uyanıkken yaşanan gerçeğe uymayan yaşanan rüyanın gerçeğidir.

Rüyasız geçmiş yada rüyasını unuttuğum uykularıma yazık olmuş diyorum. Rüya görmemişsem yada gördüğüm rüyaları unutmuşsam, uykuda geçen o zaman bölümünü yaşamamışım demektir. Acıyorum yaşayamadığım kendi zamanıma. Rüyasız uyku, yaşanmamış zamandır. O zamanlar, yaşamımdan silinip atılacaktır. Ne yazık hiç rüya görmeyenlere yada rüyalarını unutanlara...

Hergünkü yaşamımı – hiç değilse bana göre önemli bölümlerini – yazamadığım, yazmaya zaman bulamadığım için nasıl üzülüyorsam, rüyalarımı, rüyalarımdaki o şaşırtıcı ayrıntıları, olağanüstülükleri yazamadığım, yazmaya zaman bulamadığım için üzülüyorum.

Bir yazar, başka hiçbişey değil, salt yaşamı boyunca gördüğü (yani yaşadığı) rüyaları değiştirip düzeltmeden, bozmadan, değiştirmeden, olduğu gibi yazabilmiş olsa, büyük bir yapıt vermiş olurdu.

13 Ağustos 1987 Çarşamba, saat 06,50 Sabahattin Ali'yi gördüm rüyamda. Hangi ilişkiyle bu rüyaları görürüz. Uzun bir rüyaydı, baş yanını anımsayamıyorum. Benim şimdiki çalışma odama benzer bir odadayız. Sabahattin ayakta. Ağzı, o tavşan dudakları gibi yine oynamakta; sanki koku almak istermiş gibi. Sevgilim genç kadınlardan biri de var, ama kim olduğunu seçemiyorum. Odaya girip çıkıyor. Ben oturuyorum. Sabahattin'e kitaplarımdan birini veriyorum. Konuşmalarımın en net anımsadığım yeri şurası:

– Sen benim masallarımı okudun mu?

– Yo... Okumadım.

– Demek sen orada kitap da okumuyorsun... Oysa sen de masal yazdığına göre okumalıydın.

Kalkıp (orası Vakıf kitaplığı oluyor) *Memleketin Birinde* ve *Hoptirinam* adlı kitaplarımı raftan alıp veriyorum.

Kendisi masal kitabı yazmış olduğunu anımsamazmış gibi durunca,

– *Sırça Köşk*'ü yazdın ya... diyorum.

– Ama o kitaptakilerin hepsi masal değil ki... diyor.

Düşünüyorum; bildiğime göre *Sırça Köşk* kitabındakilerin hepsi masal... Benim *Büyük Grev* kitabımdakilerin hepsi masal değil...

Biz böyle konuşurken o sevgilim olan kız solda, duvarın dibindeki kanepe yada divana benzer şeyin üzerine yatıyor, üstünü çok örtüyor, üstündeki kilim gibi bişey. Kız altında görünmüyor. Sabahattin yatan kızın ayakları dibine gidip o kilimin üstüne ellerini, ellerinin üstüne de başını koyup kıvrılarak yatıyor. Oraya yatması hoşuma gitmiyor. ... Sıkıntıyla uyandım.

Vakıf, 6 Eylül 1988

Ah, saptayamadım diye üzülüp durduğum o güzel rüyalar...

Gecem yine rüyalarla dolu geçti: Tiyatro, oyun... Genco bir oyunumu oynayacağını söylüyor, ama anımsayamadığım bir oyunum... Sonra anımsıyorum bu oyunu. Sözde notlarımın arasında unutmuşum. Seviniyorum Genco oyunumu buldu da bir oyun kitabım daha olacak diye...

Genco kalabalığa çay vermiş. Benden de çay parası istiyor. Bakınıyorum, param yok. İkiyüz lira vermem gerekiyor. Neden Genco çay parasını istiyor diye düşünüyorum. Eh işi bu diyorum. İş başka ikram başka. O sıkıntıyla uyanıyorum.

Olağanüstü güzel olan rüyam bu rüyamdan öncekiydi. Laleli'deki evimiz, ama rüyadaki dekoru fantastik biçimiyle... Yükseltinin üstündeki (sedir) minderdeyim. Penceremi açıp karşı duvara ayağımı koyup resim yapıyorum. Duvarla pencere arasına yetişmek zor ve altı üç kat... Çok güzel iki elma resmi yapıyorum. O kerte güzel ki elmalar... Gerçek elmadan ayırt edilmiyor. Elmaların resmini karşı duvarın üstüne koyup odamıza geliyorum. Çok zaman olduğu gibi pöstekilerin üzerine uzanmış olan babama elma resimlerini gösteriyorum. (Çocukluğumda da babama yazdığım yazıları, romanları okurdum. Hepsini de çok beğenirdi. Gözlerinin sulandığı oluyordu.) Çocukluğumda yazılarımı beğendiği gibi babam resimlerimi beğeniyor.

Buraya dek rüyamın olağanüstü yanı yok, olağanüstü yanı şurda: Güneşte apaydınlık resme bakıyorum. İki elma. Elmanın birinin çürük olduğu resimde de belli. Elma o kerte gerçek elmaya benziyor ki resimdeki çürüğü belli olan elmanın zamanla çürüyeceğini düşünüyorum. Resimdeki çürük elmanın gerçek olan sujesi gibi çürümemesi için ne yapmam gerektiğini düşünüyorum.

27 Ekim 1988, Perşembe

Aaa... Burda da gün yüzü varmış. Hem de bulutlar bile var. Hatta güneş bile görünüyor birazcık.

Bu yaşıma (73) geldim, rüyalarıma hâlâ şaşıyorum. Bu rüyalar nasıl güzel başka bir dünya... Bu gece (26/27 Ekim 1988 Perşembe – Hannover, Hotel Am Funkturm 462) rüyamda gördüğüm şey insan yada yer değildi, bitkiydi. Taa on onbir yaşımda, Ada'da (Heğbeli) oturduğumuz zamanlar kırda, çamlıklarda tanıdığım bir bitkiyi gördüm rüyamda. Olacak şey değil! Altmışüç yıldanberi

görmediğim, anımsamadığım, adını bilmediğim ve hiçbir zaman ilgilenmediğim bir bitki... Ak sarısı yada ak mavisi pembesi gelinciğe benzer çiçekleri olur. Sık yapraklıdır ve küçük küçük yaprakları biraz yapışkandır. Çalı gibi olur. Kışın çalı dalları kalır. Güzün tohumlarını verir. Tohumları açık kahverengi tüylü küçücük kadehler içindedir. Kadehlerin köşeli ayrı yüzeyleri vardır ve kadehin içi odacıklıdır.

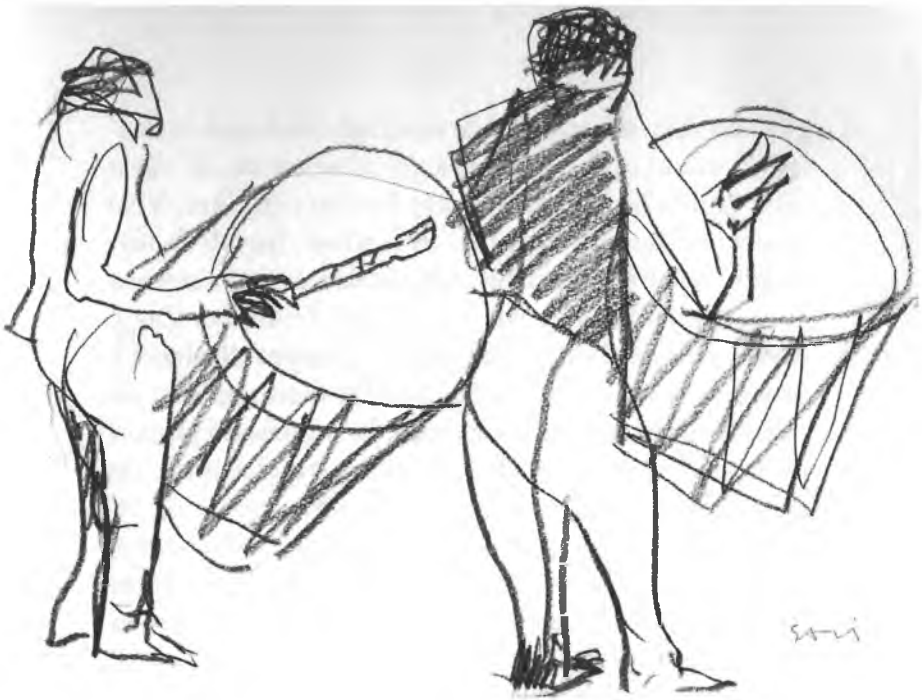
İşte bu çiçek veren bitkiyi gördüm rüyamda. Almanya'da bir saksıdaydı. Gördüm ve tanıdım. Bu benim çocukluğumun çiçeği dedim. Adada çok vardı. Demek Almanlar o yabani bitkiyi ekip yetiştirmişler diye düşündüm ve kadife toplu tohum kadehlerinden bikaç tane koparıp cebime koydum, tohumları vakfa ekip o çiçeği yetiştirmek üzere.

Vakıf, 20 Kasım 1988

Yazık ki gününde not edemedim. Sabah kalkıp işlere bir daldım mı ayrıntılar içinde kendimi yitiriyorum. Bir hafta önceydi. O gece vakıfta çalışma odamdaki koltukta mı yoksa yatak odamdaki yatağımda mı uyuduğumu anımsayamıyorum. Sanırım yatakta uyumuştum. Soğuk bir geceydi.

Enaz yirmi yıl önce (hayır, enaz yirmibeş yıl önce) not ettiğim yüzlerce öykümden birini o gece rüyamda gördüm. Beni herşey şaşırtıyor bu dünyada, ama ençok insan beyni... Yirmibeş yıl önce not ettiğim bir öykü tasarısı nasıl rüyama giriyor. Öyküyü yaşadım.

Yaşananlardan öykü yazmak, evet... Çoğun böyledir. Rüyalardan öykü yazmak, bu da evet... Böyle yazdıklarım da var. Ama bu, ne yaşanmış bir olay, ne görülmüş rüya... Hangi öykü? Hani o bir sabah uyanıyorum da evimde, sokakta, ülkede, dünyada kimseyi bulamıyorum, işte o rüya... Yapayalnız, çölümsü biyerlerden gidiyorum. Yerler zift... Ayaklarımı zor kaldırıp atıyorum. Öyküyü rüyamda bütün ayrıntılarıyla yaşadım, korkarak...

İzmir (Bilar), 15 Eylül 1989

O güzel rüyalarımı yazmaya zaman bulamıyorum. Güzel yada çirkin, ama etkili rüyalar.

İki gecedir İzmir'de Veysel Çolak'ın sorumlularından biri olduğu sanatçılar kooperatifinde kalıyorum. Bilar'daki odalardan birine karyola, yatak, masa filan koydurdum. Fena değil. Gündüzleri Bilar'da uyuyorum yada yatıp dinleniyorum. Ama geceleri bu küçük oda (dışarıya açılan penceresi yok. İç aydınlığa bakan penceresi var) sıcak olur diye yapı kooperatifi bürosunda kaldım. (13 ve 14 Eylül 1989) Biçok rüya gördüm. Dün geceki iki rüya çok ilginç. Eve fuardaki imzadan geldiğimde saat 01.00'dı. Yor-

gun ve uykusuzdum. Hemen uyudum. Sivrisinek ısırmalarıyla uyandım. Uyuya uyana geceyi geçirdim. İlk rüya: Şerif Hulusi'nin karısı Melahat Hanım'ı gördüm. Yine öyle miniminnacık bir kadın. (Ne tuhaf: İzmirli dansöz sevgilisi de miniminnacıktı; Küçükçekmece'de fotoroman çevirdiğimiz) Ama yaşlanmış. Saçlarında kır var. Zayıf. Biyere oturuyor. "Beni tanımadınız," diyor. Birden tanıyorum rüyada nasıl tanıdımsa. (ki tanıma olanağım yok.) Tanımaz olur muyum hiç gibi numaralar yapıyorum. Şerif Hulusi'den konuşuyoruz; Şerif ölmüş olarak. Ayrıntıları unuttum.

Sineklerden bunaldım. Yataktan kalktım. Kanepeye çıplak yattım, havlu örterek üstüme. Orada da aileyi gördüm. Meral'in annesi babası, kız kardeşi, oğlan kardeşi ve hepsi. Bir odadayız. Masamı dağıtmışlar. Masa lambası, yazı makinesi... Sözde onları darıltmamaya çalışarak keşke mühendis olsaydım filan diyorum. Sizin kabahatiniz yok. Yazar nasıldır, bilmiyorsunuz ki... Meral göz işareti yapıyor.

Aslında geçmişte bitürlü söyleyemediklerimi yıllar sonra söylüyorum, ama yine de sansürlü olarak. İçimi boşaltma.

Vakıf (Dereboyu), 30 Ağustos 1990

Bu gece sabaha karşı rüyamda Sema'yı gördüm. Kalabalık bir salondayım. Mikrofonda konuşuyorum. Konuşmam bitiyor. Konuşmam bitince neler konuştuğumu hiç anımsayamıyorum. Konuşmamın başlarını biliyorum, sonlarını bilmiyorum. İçimden, "Yoksa konuşmamın sonlarında uyudum mu?" diyorum. "Ya dinleyiciler anladılarsa uyuyarak konuştuğumu..." diye kaygılanıyorum. Sahnedeki mikrofondan, "Şimdi Sema size şiir okuyacak," diyorum. Sahneden inip Sema'yı elinden tutup alıyorum. Sema'nın elinde bir siyah naylon torba içinde dilim dilim kesilmiş ekmekler var ve daha başka bizim oyuncaklardan var. Onları alıyorum elinden. Sema herzamanki gibi güzel ve sevimli ama gözleri kızarmış. Mikrofonun önüne getiriyorum. Bir şiir okuyor. Ama sesi öyle yavaş ki duyulmuyor. Sonra yüksek sesle okuyor, havasına giriyor, gülüyor. Sema'yı indiriyorum. Bir kadın sarılıp öpüyor. Kadının sevgisini içtenlikli bulmuyorum. Gösteriş için, yani orada çocuğu sevmesi gerektiği için sevdiğini düşünüyorum.

İşte uyandım. Saat yediye on var. Yatakta yine ağaçların, dalların, yaprakların odamın içinde oynaşan gölgelerini seyrettim. Radyoyu açtım. FM'de öyle güzel bir müzik var ki... Gölgelerinin dansını seyrettim.

Şimdi masamda bu notları yazarken düşünüyorum: Eskiden, yani 60 hatta 70 yaşıma kadarki yaşamımda, bugün çok mutlu olduğum bu ortamda bulunsaydım yine mutlu olabilir miydim? Hayır, kesinlikle mutlu ola-

mazdım. Çünkü ben yetmiş, yetmişiki, yetmişüç yaşıma, yani daha iki üç yıl öncesine dek paylaşamadığım mutluluğun mutluluk olduğunu bile anlayamıyordum. Mutluluk ancak paylaşılınca mutluluk oluyordu benim için. Kiminle paylaşılacak? Elbet sevdiklerimle ve elbet ençok sevdiğimle... Onunla birlikte değilsem güzelliğin güzelliğini tatmak istemezdim. Çok aptalca ve çocukça olduğunu bilerek, çok güzel ışıklandırılmış bir vitrin görürsem, yanımda o yok diye (karım), bu güzelliği o da göremiyor diye başımı çevirirdim, bakmazdım vitrine. Başka bir zaman onu da buraya getirmeyi, güzel vitrini birlikte seyretmeyi düşünürdüm.

1 Şubat 1991

Dün (31 Ocak 1991) Niymegen'de Otel Altea'da (oda 302) rüyamda Tahsin Saraç'ı gördüm. Biyerde öyle tıraş olmuş, pudralanmış ki herzamanki sakal diplerinin karaltısı görünmüyordu yüzünde. Yüzü bembeyaz olmuştu.

Bugün de (1 Şubat 1991) Eindhoven'da yine Altea Otelde (eskiden adı başkaydı, iki yıl önce) Kemal Tahir'i gördüm rüyamda. İkimiz de Fransa'ya çağırılmışız. İşim olduğundan ben gidemiyorum. Kemal de yalnız gitmekten vazgeçiyor. Ben onu gitmesi için çok zorluyorum. Kemal'in yabancı korkusu var, hatta konuşamaması. Kendi cesaretime şaşıyorum yalnız gittiğim yerlerdeki. Bir ortaklaşa arkadaşımızı Kemal'i ikna etmesi için aracı yapıyorum. Yüksek Kaldırım'dan birlikte çıkıyoruz. Parasız kalabilir diye yeni evin telefonunu yazıyor. Hemen telefon et diyorum. O bir lokantada kalıyor. Benim işim

var, çıkıyorum. Bir de bakıyorum ayakkabılarım yok ayağımda. Gri çoraplayım. Kemal de mi görmedi diye düşünüyorum. (Ayakkabısızlık, pantolonsuzluk, subaylıkta şapkasızlık tebelleş rüyamdır.) Bir taksiye binmek üzere aranıyorum. Taksi de bulamıyorum.

Sonra dik biyerden çıkmaya çalışıyorum, o dik yer yumuşak, kayan toprak, kül gibi bişey... (Bu da tebelleş rüyadır)

Tahsin Saraç'ı gördüğüm dünkü rüyamda da bir uçağa yada vapura yetişmek üzere telesip duruyorum, bilet alırken işlemler filan... Kendi kendime neden yaşamımca böyleyim diye kızıyorum. (Bu yetişememek, yetişmeye çalışmak da benim tebelleş rüyamdır.)

Vakıf, 26 Mayıs 1991

Şaşılası bişey:

Tebelleş rüyalarımda hep başarısızlıklarımı görüyorum. Örneğin bugün öğle uykusunda lokantada yada kahvede param yetmedi. Yeten bir param da geçmez olmuş.

Çıkılamayan yokuşlar, kirli yokuşlar, bataklıklar, çıplaklık, ayakkabısızlık, pantalonsuzluk... Hep bozgun.

Dereboyu, 15 Temmuz 1991 Saat 23.25

14/15 Temmuz 1991 gecesi boyunca uyudum uyandım, rüyamda sürekli olarak bir öyküyü yaşadım ve oluşturdum. Bu öykü öykü olarak hiç düşünmediğim, yaşamıma ilişkin bir olay. O olayı bütün değişimleriyle rüyamda öyküleştirdim. Bir iki kez uyanışımda öykünün sonunu bulamamıştım. Son uykuya dalışımda öykünün sonuyla uğraştım ve rüyamda güzel bir son bularak sevindim.

Sabahleyin 06.20'de yataktan kalktığımda öykünün sonu yoktu. Ya rüyamda bulduğum sonu unutmuştum yada rüyada öyküye güzel bir son buldum sanarak boşuna sevinmiştim.

Şimdi öyküyü yeniden kurmam gerekiyor. Ama rüyamın çok yararı oldu. O rüya[yı] görmeseydim bu öyküyü tasarlayamaz, yazamazdım.

Yaşlı bir erkek... Genç kadın arkadaşları oluyor. Kendisine erkekliğini kanıtlamak tutkusuna kapılıyor. Başkalarına değil, kendisine kanıtlayacak erkekliğini, erkek gücünü. Bir erkek erkeklik gücünü en iyi biçimde nasıl kanıtlar? Çocuk yaparak... Baba olmak tutkusuna kapılır. Hiç de enayi değildir. Bu tutkunun bir yaşlılık aşağılık duygusundan ileri geldiğini bilmektedir.

İlle de erkeklik gücünü kendisine kanıtlamalı mı yoksa bunun yaşlılıktan doğan bir aşağılık duygusu olduğunu bilerek bundan vazgeçmeli mi? İki yanı sürekli tartışır.

Bir arkadaşı yapmıştır bunu. Hem de ikizi olmuştur, biri kız, biri oğlan... Ama o kendisinden on yaş gençti. Peki sonra ne oldu? Öldü... Çocuklar ilkokula başladığı yıl babasız kaldı. Anneleri meteliksiz genç kadın. Bütün varlarını da sağaltmaya harcamışlardı.

O, çocuğunun da annesinin de geleceklerini güven altına alacaktı.

Ne dedikodular çıkaracaklardı. Kendisine benzemeliydi ki...

Nerden gelmişti bu aşağılık duygusu... O Çıtır belasının sözleri: Hiç olmayacak mı?.. "Bir çocuklu dul olsaydım, onunla evlenirdim..."

Kendi kendisiyle tartışma.

Uşkun'un çocuk yapacak herif araması ve ondan vazgeçmesi...

Deneyecek... Olmazsa olmaz! Bu kendi sorunu. Ama çocuğu olması için yeterli koşullar var.

Kızını düşünür, oğlunu tasarlar... Böyle sürer.

Kadının ve çocuğunun geleceklerini her bakımdan güvenceye alır. Zengin değildir. Bütün varını onlara devreder sağlığında ki mirasçısı kalmasın... Nikâhlanmamışlardır türlü uyduruk bahanelerle... Özgürlük filan, sevginin ölmesi filan numaraları... Çocuk olursa evleneceklerdir.

Kadın gebe kalır. Bir iki ay büyük mutluluk... Yaşlı adamın çocuğunun sakat, geri zekâlı olma olasılığı çok fazla...

Kadın çocuğu aldırmaya kalkar.

Adamın tutkusu. Nasıl olur. Erkeklik gücünü kanıtlayacakken...

– İşte kanıtladın ya...

– Çocuğumu görmeliyim...

Sonunda kadın o çocuk senden değil diye sırtından hançerler.

Adam çok düşünür.

– Olsun, der.

Ankara, 15 Eylül 1991

Rüyalarımda Ali'yle Ahmet'i küçüklük yaşlarında görüyorum. Eskiden Ahmet'i niçin küçüklük yaşında rüyalarımda gördüğümü şöyle yorumlardım: çünkü onun gençlik yaşını beğenmiyor, sevmiyorum. İçimden onun gençlik yaşını silip atmışım. Buyüzden sevdiğim çocukluğunu görüyorum rüyalarımda...

Bu yorumumun yanlışlığı ortada. Çünkü canımdan çok sevdiğim – gerçekten de öyle. Olabilse ve gerekli olsa yaşamımın geri kalan bölümünü seve seve oğlum Ali'ye veririm. Ayrıca bu bir cömertlik bile sayılmaz; yaşamımın

geri kalanı öyle az ki... Veririm, çünkü o benden daha çok yararlı olacaktır dünyaya. Buna inanıyorum. –Ali'yi de rüyalarımda küçük yaşındayken görüyorum.

13-14 Eylül 1991 gecesi Ankara'daki evimde rüyamda Ali'yi gördüm. On, onbir yaşında. Evimizdeymişiz. Ama evimiz Nesin Vakfının camlı bölme dışındaki terası. Orada oynuyoruz Ali'yle. Ali beni kovalıyor, tutacak. Ben de kaçıyorum. Bitürlü tutamıyor beni. Sonra Ali'yi yanıma alıyor ve onun beni neden tutamadığını ve bu yöntemle hiçbir zaman tutamayacağını bilimsel olarak açıklıyorum. Şöyle:

"Beni yakalayamamanın nedeni çok hızlı koşman. Benim de sana yakalanmayışımın nedeni sen böyle hızla koşup tam beni yakalayacakken benim hızımı kesip ters yöne koşmam... Ben ters yöne koşarken sen hızını alamayıp bisüre daha benim olmadığım boş yere koşmak zorunda kalıyorsun. Bu her sefer böyle yineleniyor. Beni tutabilmen için, koşu hızını benim koşu hızıma göre ayarlaman ve benden çok hızlı değil, çokaz hızlı koşman gerekir."

Dereboyu, 16 Kasım 1991 Saat 05.46

Niçin o düşümü bütün ayrıntılarıyla yazamadım? Yazarım derken araya değersiz ama ivedi günlük işler girince yazamadım işte. 1991 Kasım ayı ilk haftasında bir geceydi... Sanırım Teşvikiye'deki evde uyurken... Yarı yıkık bir duvardan iniyorum... Sonra bir balkondayım. Yanımda Kaktüs. Bir kızgınlık, bir kavga... Neydi unuttum. Sarsıyor muyum, tartaklıyor muyum? Balkondan atlıyor, bir kolu bende kalıyor kopmuş. Benim korkum ve telaşım... Kolu elimde. Sesleniyorum.

Niçin ayrıntılarıyla yazmadım bu rüyamı... Unutmam sandım herzamanki gibi. Yine herzamanki gibi unuttum işte...

Vakıf, 7 Ocak 1992

Yine o kaldığım odayı bulamadığım büyük otel rüyasını, o tebelleş rüyayı gördüm bu gece...

Büyük bir otelin kaldığım odasını bulamıyorum bitürlü... Dönüp dolaşıyorum katlarını, koridorlarını, salonlarını... Nerde benim kaldığım oda? İşte şurdaydı, merdiveni çıkınca hemen sağda... Ama orası sanki bir cezaevi koğuşu gibi kalabalık biyer... Ranzalar filan var. Oysa kaldığım otel temizdi, lükstü.

Bu tebelleş rüya neyi anlatıyor? Elbet bilinçaltımdaki bir tortu yüze çıkıyor ama ne? Bilimsel bile olsa rüya yorumlarına inanamıyorum. Çünkü her insanın rüyasında gördüğü şey salt kendine özgüdür. Değişik insanlar rüyalarında aynı yada benzer şey ve durumlar görüyorlarsa, bunların ortaklaşa hiç biyanı olamaz; bunlar ortaklaşa simge

değildir. Örneğin başka bir insan yada insanlar da benim rüya tebelleşlerimden bu otelleri ve otellerde kaldıkları odayı arayıp bulamıyorlarsa, bu otelde odasını bulamayış olayı, o rüyayı gören her insan için aynı biçimde yorumlanamaz. Çünkü her insan, ayrı bir değişkendir. İnsan aynı zamanda üç değişkenliği sarmal olarak birden yaşıyor:

- dış dünyasının değişkenliği
- kendisinin fizik ve biyolojik değişkenliği
- bu iki değişkenliğin etkisiyle zorunlu olarak insan bilincinin değişkenliği

Bu üç değişkenliği birden aynı zamanda yaşayan insandan başka yaratık yok.

- Cansız denilen (sanılan) canlılarda, yani maddelerde salt iç değişkenlik (devini) vardır. Bu iç değişkenliğin nedeni dış değişkenlik olmakla birlikte, madde dış değişkenliğin ayrımına varmaz. Örneğin yağmurdan kaçmaz.
- Canlılarda (bitki ve hayvanlarda) iç ve dış değişkenlik var. Ama bilinç olmadığından bilinç değişkenliği yok.

Madde, bitki, hayvan, insan olarak her varlık, biyandan durmadan değişirken, aynı zamanda biyandan da durmadan değiştiriyor. Ne olağanüstü, ne müthiş, ne şaşırtıcı bir değişim devingenlik...

Her insan zorunlu olarak başka insanlardan çok ayrı değişkenler etkisinde değişeceğinden, her insanın rüyada gördüğü şey[in], o şeyi rüyasında gören başka insanlardan ayrı anlama gelmesi gerekir.

Rüyamda benim büyük bir otelde arayıp odamı bulamayışımla başkasının rüyasında aynı şeyi görmesi, bu rüya nedenlerinin aynı şey olmasını göstermeyeceği için aynı biçimde yorumlanamaz. Buyüzden her insanın rüyası, aynı simgeler olsa bile, ayrı ayrı ve o insana özgü olarak yorumlanmalıdır.

Gece uyandım. Rüyanın etkisindeyim. Unutmayayım da sabahleyin yazayım diye düşündüm. Herzaman rüyadan uyanınca böyle düşünürüm, ama sabahleyin unuturum.

Yeniden uyudum.

Sabah Richard Bach'ın *Bir Çift Kanat* adlı kitabını okumaya başladım. Şöyle başlıyor:

"Uyandığımızda gece gördüğümüz rüyayı on saniye içinde hatırlayabilirsek hatırlarmışız."

Çok önemli... On saniye yada yirmi... Herneyse, ama unutuluyor. Unutmayayım diyorum. Ama üzerinden zaman geçince unutuyorum.

Kitabın bu ilk tümcesini okuyunca geceki [rüyamı] hiç olmazsa anımsadığımca yazmak istedim.

Paris'teymişim. Paris'e biyerden gelmişim bir kız arkadaşımla görüşmek için. O kızla biyerdeyiz. Kahve gibi, restoran gibi, kır gazinosu gibi... Bir masadayız. Genç bir kız. Hatta esmer olduğunu bile şimdi anımsıyorum. Salt o kız için gelmişim Paris'e, onu görüp onunla olup dönecekmişim Türkiye'ye. Sevgililerimden biri. Rüyadayken biliyordum kim olduğunu. Şimdi unutmuşum.

Bişeyler söylüyor. Neler söylediğini rüyadayken biliyordum, şimdi unutmuşum. Söyledikleri çok canımı sıkıyor. Gönlüm kırılıyor. Ben onun için buraya dek gelmişken. Tartışmıyorum. Çünkü tartışmak, bozulan bir ilişkiyi düzeltmeye çalışmaktır. Artık düzelemeyecek biyere gelmişiz belli ki... Tartışmıyoruz. Ama salt onu görebilmek için Paris'e geldiğimi, Paris'te başka hiçbir işim olmadığını söylüyorum.

Birden Istanbul'a dönüş için param olmadığını anımsıyorum. Ama üzülmüyorum. Çünkü Paris'teki arkadaşlarımdan birinden nasıl olsa borç para alabilirim. İyi de,

telefon defterim yanımda mı, nasıl telefon ederim onlara? Evet, telefon defterim kaldığım otelde.

Sevgilimden nasıl ayrıldığımı şimdi ayrımsamıyorum. Rüyadayken de biliyor muydum ondan nasıl ayrıldığımı? Belki birden kayboluvermişti; bir sahneden (kadrdan) başka bir sahneye birden geçiş, sinemada olduğu gibi... O oteldeyim. Orada bir gece kalmışım. Odama gidip dostlarıma telefon edeceğim bana borç vermeleri için ki Istanbul'a uçabileyim... İşte o otel... Ben bu oteli rüyalarımda kaç kez gördüm. Hep aynı otel değil.

Sürecek.

Florence Nightingale Hastanesi, 14 Mart 1992 Saat 17.54

14 Mart 1992 Cumartesi, saat 09.32. Florence Nightingale hastanesindeyim. Bir gün sonra ameliyat olacağım. Gece bir rüya gördüm. Çok rüya görüyorum da her uykuda, bu unutmadığım.

Uçak yada uçağa benzer bişeydeyim. Havadayız. Başkaları da var. O başkaları görevli kişiler. Uzaydayız. Bir gezegene, belki aya gidiyoruz. O uçak gibi uzay aracı yere konuyor. Hepimiz iniyoruz. Ben içimden, "Herzaman gezegene gelemem, gelmişken iyice inceleyeyim,

gözlemleyeyim," diye geçiriyorum. Çıplak, sert ve dik olmayan engebeli arazi. Heryer kahverengi. Eğilip yerden toprak alıp avucumda bakıyorum. Yerçekimi, solunum gibi sorunumuz yok, doğal giysilerimizleyiz. Öbürlerinden uzaklaşıp ötelere bakıyorum. Bakarken bir de ne göreyim!.. Yan yana bitişik, daha çok gecekondulardan oluşmuş bir köy parçasına benzer yapılar var. Çok şaşıyorum: Bir gezegende evler nasıl olabilir? Demek burada dünyadaki insanlar var. Birlikte geldiklerimizden birini, belki bir ikisini çağırıp şaşkınlık içinde, elimle o evleri gösteriyorum. "Ne var bunda şaşılacak?" diyorlar, "İşte dünyaya indik. Biz gezegene indiğimizde sen uyuyordun. Seni uyandırmadık. Sonra döndük dünyaya!"

Uyandım. Saat 06.10 idi.

Bir rüya yorumcusu yorumlasa bu rüyaya ne der? Rüya yorumlarına inanmam, hatta psikanalistler yorumlasa bile... Ama ben yine de kendi rüyamı yorumladım. Bugünle üç gündür hastanedeyim. Bir gün sonra çok tehlikeli iki ameliyatı birden olacağım. Değişik doktorlar (anestezi doktoru, kat hekimi, başhekim, ameliyatı yapacak olan ve anjiyoyu yapan hekim) odama gelip ameliyat üzerine açıklayıcı bilgiler veriyorlar. Her ne denli kitaplar okuyup değişik yazılar yazıyorsam da, düşünce ağırlığı hep ameliyat... Ziyareti yasakladığım için telefon eden dostlarım da ameliyattan sağlıkla kurtulmamı diliyorlar. Hep bu... İster istemez ameliyatta bayılmak 10-12 saat, sonra 3-4 gün ağır bakımda kalmak, ağzımdan, burnumdan, elimden, çiş deliğimden girmiş (girecek) biçok borular... Ve bütün bunlardan sağlıkla kurtulmak isteği ve umudu bilinçaltıma iyice yerleşmiş. Bilinçaltındaki istek ve umut rüyamda simgelerle ortaya çıkmış olabilir. Ölmek, başka bir deyişle öbür dünyaya gitmek, bayılmış olarak saatlerce

kendinden habersiz kalmak, rüyada uzaydaki bir gezegene gitmek olarak beliriyor. Uyuduğum için o gezegende inmiyorum, yani ölmüyorum. Bir de bakıyorum ki ben yine dünyadayım... Ölmeme içgüdüsünün bilinçaltına yerleşmesi bu. Aslında ölmeyeceğimiz, ölümsüz ve sonsuz olduğumuz duygusu var hepimizde. En yakınlarımız, en sevdiklerimiz ölse bile ve biz aklımızla öleceğimizi kabul etsek bile, bütünüyle kendi öleceğimize inanamıyoruz; içimizin içinde süren hep "ben ölmem" duygusu var. İyi ki böyle bir duygumuz var.

15 Nisan 1992

Bugün öğleden sonra uykusunda (15 Nisan 1992) ameliyattan sonra ilk rüyayı gördüm. (Şevket, banyodan gitti.)

*

Ameliyattan sonra ikinci ve üçüncü rüyayı dün gece (16 Nisan 1992) gördüm. İlk kez... Üst üste çıplak kadınlar. Hepsi de güzel... Üstlerinden kayarak aşağı doğru iniyorum. Sonuncusuyla tam karşı karşıyayız... Neden sonra ayağımda don olduğunu ayrımsıyorum.

İkinci rüya... Biyan eğik, yeşillik... Vakıf çocuklarıyla gezintiye çıkmışız deniz kıyısında. Çocuklar arkamdan geliyor. Deniz kıyısında tavuklar ve koyunlar... Koyunun biri koyu kahverengi. Tavuklar ve koyunlar denize başlarını sokup, en uygun yerini arayıp buluyor ve ordan su içiyorlar. Denizin dibinden tatlı su kaynadığını düşünüyorum. Hayvanların nasıl bu suyu bulduklarına şaşıyorum.

Bayramoğlu, 19 Ağustos 1992

Dün gece (18/19 Ağustos 1992) rüyamda İbrişim'i gördüm. Bir resim galerisindeyiz. Galeriyi geziyoruz. Oradakiler tanıdıkmış hep. Onlar resimleri çok beğeniyorlar. Ben hiç beğenmiyorum ama bu düşüncemi onlara söylemiyorum. Koyu renkli, yeşili çok, non-figüratif tablolar. İzleyen ve beğenenlerden birinin kalın ve kaba çizgili yüzü hâlâ belleğimde. Gri bir elbisesi vardı. İri yarı, boyunbağlı bir herif, hiç sevmedim.

İbrişim de oradaymış. Ama bir dış geziden döndüğü için evine gidiyor. Az sonra biz de galeriden çıkıyoruz. Birisi İbrişim'e uğrayalım diyor. Ben içimden, daha şimdi

geldi, uğramak saçma diyorum. Ama orada öyle yabancı ve edilgenim ki sesimi çıkaramıyorum. Evine yaklaştıkça (şimdiki Hamburg'daki evi, ama galeriyle aynı katta) İbrişim'in kahkahaları duyuluyor. Kocasıyla gülüşüyorlarmış.

Kapıyı açıp bizi karşılıyor. Arada giysilerini askılara koyarak topluyor.

Ben orada sanki yokmuşum gibi kendimi görmüyorum, duyumsamıyorum. Sonra bişeyler daha oldu ama anımsamıyorum.

Ağustos 1992'nin ilk haftası içinde Nesin Vakfında bir gece rüyamda "O Sen de Değilsin"i gördüm. Rüyanın biçok bölümünü unuttum. Bir evin kapısında oturuyor. Aşağı yukarı Şile'deki kılığında. Ben yanında yada karşısındayım. Önünden bir iki erkek geçiyor. Onlarla 1968-1969'daki rahatlıkla, beni kuşkulandıracak, kıskandıracak biçimde konuşuyor. Olanaksız, bu kız düzelmez diye düşünüyorum.

24 Eylül 1992

23/24 Eylül 1992, uzun süren bir rüya. Dereboyu'ndaki evde. Bütün bir gün geçtikten sonra yazdığım için rüyamın çok yerini unuttum. Üçgül'le birlikteydik. Bir otel gibi yerdeyiz. Bana para gerekli. Niçin? Unuttum. Belki otelin parasını ödemek için. Pantolon cebimde metal paralar var ama çokaz. Parasızlığımı Üçgül anlamasın istiyorum. Hilmi'nin evi gibi –galiba orası– biyere gidiyorum. Sonra Beyazıt yokuşu. Evden para alacağım. Ev acayip. Derinkuyu Sokağındaki eve gidiyorum. Sonra başka bir oteldeyim. Beyazıt'taki o tarihin dükkânları... Yine o hep rüyalarımdaki han gibi otel... Sonra yine Üçgül'leyim. Para bulmam gerekli nedense. Üçgül'den isteyebilir miyim? Yada parasız olduğumu söyleyebilir miyim? Hayır. Gece... Uyumam gerekli biyerde... İşte böyle bişey.

Aziz Nesin

(Mehmet Nusret Nesin)

(20 Aralık 1915, Heybeliada, İstanbul • 6 Temmuz 1995, Çeşme, İzmir)

Gülmece edebiyatımızın doruğuna çıkmış yazarımızdır. Çağının sorunları karşısında etkin bir aydın olarak durmuştur. Toplumsal düzendeki çarpıklıkları ve çelişkileri büyük bir ustalıkla anlatmış, çağdaş Türk gülmece edebiyatının dünya ölçüsünde temsilcisi olmuştur. Asıl adı Mehmet Nusret'tir.

Aziz Nesin, öğrenimine İstanbul Kanuni Sultan Süleyman İptidai Mektebinde başladı. İki yıl İstanbul'da Darüşşafaka Lisesinde okuduktan sonra 1935'te Kuleli Askerî Lisesini, 1937'de Kara Harp Okulunu, 1939'da da Askerî Fen Okulunu bitirdi. Üsteğmenliği sırasında "görev ve yetkisini kötüye kullanmak" suçlamasıyla ordudan çıkarıldı (1944). Bir süre bakkallık, muhasiplik yaptıktan sonra gazeteciliğe başladı. Yedigün, Karagöz ve Tan'da çalıştı. Cumartesi adlı bir magazin dergisi çıkardı. 1946'da Sabahattin Ali'yle birlikte Markopaşa adlı mizah dergisini yayımlamaya başladı. Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımının amaçlarını eleştiren, yayımlanmamış "Nereye Gidiyoruz?" adlı yazısı yüzünden 12 Ağustos 1947'de on ay ağır hapis ve üç ay on gün de Bursa'da "emniyet-i umumiye nezareti" altında bulundurulma cezasına çarptırıldı. *Azizname* adlı kitabından dolayı 1950'de gene tutuklandı. Aynı yıl içinde, G. Politzer'in *Marksist Felsefe Dersleri* adlı kitabının önsözünün bir bölümünü çevirtip Baştan dergisinde yayımladığı için bir yıl dört ay hapis ve ceza süresince de İstanbul'da "emniyet-i umumiye nezareti"ne mahkûm edildi. Hapisten çıktıktan sonra, 1951'de kitapçı dükkânı, daha sonra da bir fotoğraf stüdyosu açtı. 1954'te Akbaba dergisinde takma adlarla mizah öyküleri yazmaya başladı. Edebiyat yaşamı boyunca 100'ü aşkın takma ad kullandı. 1956'da Kemal Tahir'le birlikte Düşün Yayınevini kurdu. 1958-63 arasında yayıncılığı tek başına sürdürdü. Yeni

Gazete, Akşam ve Tanin'de günlük köşe yazıları yazdı. Gazete yazarlığını Öncü, Yeni Tanin ve Ustura adlı haftalık mizah ekini hazırladığı Günaydın Gazetesinde sürdürdü. 1962'de Zübük adlı mizah dergisini çıkarmaya başladı. 1963'te yayınevinin yanmasından sonra yazarlığı tek uğraş olarak sürdürdü. 1979'da Türkiye Yazarlar Sendikası başkanlığına seçildi.

1972'de Çatalca'da kimsesiz çocukları okutmayı amaç edinen Nesin Vakfını kurdu ve kitaplarının bütün gelirini bu vakfa bağışladı. 1976-80 arasında her yılın edebiyat ürünleri içinden yaptığı seçmeleri kapsayan *Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı*'nı çıkardı. Savunduğu görüşler nedeniyle birçok kez yargılandı, hapis ve sürgün cezasına çarptırıldı. 1993 başlarında Salman Rushdie'nin *The Satanic Verses* (1988; *Şeytan Ayetleri*) adlı yapıtını Türkçede yayımlayacağını açıklaması nedeniyle İslamcı çevrelerin şiddetli eleştirilerine hedef oldu. 2 Temmuz 1993'te, Sivas'ta Pir Sultan Abdal Şenlikleri sırasında özellikle kendisini hedef alan aşırı dincilerin yaktığı ve 37 kişinin yaşamını yitirdiği Madımak Otelinden sağ kurtuldu.

Yapıtlarında Türk toplumunun bir panoramasını veren Aziz Nesin, halk edebiyatının anlatı öğelerinden de yararlandı ve yer yer masal teması aracılığıyla günlük olayları, toplumsal bozuklukları eleştirel ve yergici bir yaklaşımla yansıttı. Meddah geleneğinin anlatım olanaklarını da kullanarak çağdaş anlamda bir gülmece öyküsü yazma tekniği geliştirdi. En sıradan olaylardan bile öykü konusu çıkaran bir gözlem gücü vardır. Eleştirilerinde kişilerin olumsuz yanlarına, yanlışlarına, eksikliklerine de parmak basarak uyarıcı ve yönlendirici bir çaba gösterdi.

Konularını günlük yaşamın içinden, kahramanlarını halktan kişilerden seçti. Geniş halk kesimlerinin sorunlarını büyük bir ustalıkla dile getirirken, toplumsal değişim sürecindeki insanın konumunu da yetkin bir biçimde yansıttı.

Türk ulusal gülmece geleneğini çağdaş bir bileşime ulaştırmayı başaran Aziz Nesin, İtalya'da 1956 ve 1957'de Altın Palmiye; Bulgaristan'da 1966'da Altın Kirpi ve 1977'de Hitar Petar;

SSCB'de 1969'da Krokodil ödüllerini aldı. Asya Afrika Yazarlar Birliği, Lotus Edebiyat Ödülünü 1975'te ona verdi. *Karagözün Kaptanlığı-Berberliği-Antrenörlüğü* oyunlarıyla 1969'da Karacan Armağanını; *Çiçu*'yla 1970 Türk Dil Kurumu Oyun Ödülünü almış; *Pırtlatan Bal*'la (1976) 1974 Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışmasında ikinci olmuş; *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz*'la (1977) 1979 Madaralı Roman Ödülünü kazanmıştır.

BÜTÜN KİTAPLARI

Roman: Kadın Olan Erkeğin Hatıraları (1955), Düğümlü Mendil (1955), Gol Kralı (1957), Erkek Sabahat (1957), Saçkıran (1959), Zübük (1961), Şimdiki Çocuklar Harika (1967), Tatlı Betüş (1974), Surnâme (1976), Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz (1977), Tek Yol (1978).

Öykü: Parti Kurmak Parti Vurmak (1946), Geriye Kalan (1953), İt Kuyruğu (1955), Yedek Parça (1955), Fil Hamdi (1956), Damda Deli Var (1956), Koltuk (1957), Kazan Töreni (1957), Deliler Boşandı (1957), Mahallenin Kısmeti (1957), Ölmüş Eşek (1957), Hangi Parti Kazanacak (1957), Toros Canavarı (1957), Memleketin Birinde (1958), Havadan Sudan (1958), Bay Düdük (1958), Nazik Alet (1958), Gıdıgıdı (1958), Aferin (1959), Kördöğüşü (1959), Mahmut ile Nigâr (1959), Hoptirinam (1960), Gözüne Gözlük (I960), Ah Biz Eşekler (I960), Yüz Liraya Bir Deli (1961), Bir Koltuk Nasıl Devrilir (1961), Biz Adam Olmayız (1962), Yeşil Renkli Namus Gazı (1964), Sosyalizm Geliyor Savulun (1965), İhtilali Nasıl Yaptık (1965), Rıfat Bey Neden Kaşınıyor (1965), Vatan Sağolsun (1968), İnsanlar Uyanıyor (1972), Hayvan Deyip de Geçme (1973), Seyyahatnâme (Duyduk Duymadık Demeyin) (1976), Büyük Grev (1978), 70 Yaşım Merhaba (1984), Kalpazanlık Bile Yapılamıyor (1984), Maçinli Kız İçin Ev (1987), Nah Kalkınırız (1988), Rüyalarım Ziyan Olmasın (1990), Aşkım Dinimdir (1991), Gözünüz Aydın Efendim (1997), Herkesin İşi Gücü Var (2005).

Oyun: Biraz Gelir misiniz (1958), Bişey Yap Met (1959), Toros Canavarı (1963), Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı (1968), Üç Karagöz Oyunu (1969), Çiçu (1969), Tut Elimden Rovni (1970), Hadi Öldürsene Canikom (1970), Beş Kısa Oyun (1979), Bir Zamanlar Memleketin Birinde (1992), Başarılarımı Karılarıma Borçluyum (1992), Sait Hopsayıt (1992), Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz (1992).

Anı: Bir Sürgünün Anıları (1957), Böyle Gelmiş Böyle Gitmez I - Yol (1966), Poliste (1967), Böyle Gelmiş Böyle Gitmez II - Yokuşun Başı (1976), Suçlanan ve Aklanan Yazılar (1982), Benim Delilerim (1984), Salkım Salkım Asılacak Adamlar (1987), Onursal Doktor Olamamanın Büyük Onuru (1993), Mum Hala (1996), Böyle Gelmiş Böyle Gitmez III - Yokuş Yukarı (1996), Bir Vicdan Davası (1998), Birlikte Yaşadıklarım Birlikte Öldüklerim (2006), Unutulmayan Rüyalar (2010).

Şiir-taşlama: Azizname (1948), On Dakika (1957), Sondan Başa (1984), Seviye On Ölüme Beş Kala (1986), Kendini Yakalamak (1988), Hoşçakalın (1990), Bir Aşk Var Bir de Ölüm (1992), Hazreti Dangalak (1992), Sıvas Acısı (1995).

Yazı-derleme-söyleşi: Mizah Hikâyeleri Antolojisi (1955), Nutuk Makinesi (1958), Az Gittik Uz Gittik (1959), Merhaba (1971), Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı (1973), Dünya Kazan Ben Kepçe I - Irak ve Mısır (1977), Dünya Kazan Ben Kepçe II – Alamanya (1983), Ah Biz Ödlek Aydınlar (1985), Soruşturmada (1986), İnsanlar Konuşa Konuşa (1988), Korkudan Korkmak (1988), Bulgaristan'da Türkler, Türkiye'de Kürtler (1989), Sora Sora Cennet Bulunur (1990), Bir Tutam Aydınlık (1994), Bir Dokun Bin Dinle (1994), Çuvala Doldurulmuş Kediler (1995), Türkiye Şarkısı Nâzım (1997), Okuduğum Kitaplar (2000).

Mektup: Aziz Nesin-Ali Nesin Mektuplaşmaları (1994-1995), Aziz Nesin-Tahsin Saraç Mektuplaşmaları (1995), Aziz Nesin-Meral Çelen Mektuplaşmaları (1998), Aziz Nesin-Saliha Scheinhardt, Mektuplar (1999).

Çocuklar için: Monologlar (1949), Uyusana Tosunum (1971), Bu Yurdu Bize Verenler (1975), Borçlu Olduklarımız (1976), Pırtlatan Bal (1976), Aziz Dede'den Masallar (1978), Ben de Çocuktum (1979), Anıtı Dikilen Sinek (1982), Nasrettin Hoca Gülütleri (1991)

Aziz Nesin'e özgü başlıca yazım biçimleri

-beri
-buçuk
aradabir
arasıra
arayer
ardarda
azbiraz
azçok
azkaldı
azkalsın
başüstüne
beribenzer
bibakıma
bibaşına
biçok
bidolu
bigün
bikaç
bikez
birara
birarada
birdenbire
biriki
bisüre
bisürü
bişey
bitakım
bitane
bitek
bitürlü
biyana
biyer
buyüzden
candarma
cıgara
çokaz
çukulata
enaz
ençok
epiy
fotograf
gülegüle
hangibir
heğbe
Heğbeliada
herbir
herbişey
hergün
herhangibir
herhangibiri
herneyse
herşey
hertürlü
heryan
heryer
herzaman
hiçbişey
hiçkimse
hoşgeldin
hoşbulduk
Istanbul
ikidebir
işgören
kıravat
kimbilir
nağra
pekaz
pekçok
sağol
Sıvas
tiren
varol
yada
yazıyla gösterilen her sayı bitişik

Ben yaşamımın hiçbir parçasının, en küçücük parçasının bile ziyan olmasını istemem.

...

İşte ben rüyalarımın bile ziyan olmamasını, bir işe yaramasını isteyen dünyanın en cimri bir cimrisiyim.

Rüyalarım da benim yaşamım, hem de yaşamımın en güzel bölümleri...

ISBN 978-975-9038-66-3

NESİN YAYINEVİ

15 TL (KDV dahil)

9 789759 038663 124